

Abstracts

Περίληψεις



ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ
ΣΤΗ ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ
ΚΑΙ ΤΑ ΝΗΣΙΑ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ

THE ARCHAEOLOGICAL
ACTIVITY AND RESEARCH
IN NORTH WEST GREECE
AND THE IONIAN ISLANDS

Ιωάννινα 19, 20, 21, 22 Ιανουαρίου 2022

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Το Συνέδριο θα πραγματοποιηθεί
διαδικτυακά μέσω της πλατφόρμας

Ioannina, January 19, 20, 21, 22 2022

University of Ioannina

The Conference will be held
online through the platform



Microsoft Teams

Κοσμητεία Φιλοσοφικής Σχολής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων - Εφορείες Αρχαιοτήτων &
Υπηρεσίες Νεωτέρων Μνημείων ΒΔ Ελλάδας & Νησιών του Ιονίου
Deanery Faculty of Philosophy, University of Ioannina - Ephorates of Antiquities &
Services of Modern Monuments in NW Greece & the Ionian Islands

Abstracts

Περίληψεις



ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ
ΣΤΗ ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ
ΚΑΙ ΤΑ ΝΗΣΙΑ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ

THE ARCHAEOLOGICAL
ACTIVITY AND RESEARCH
IN NORTH WEST GREECE
AND THE IONIAN ISLANDS

Ιωάννινα 19, 20, 21, 22 Ιανουαρίου 2022
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Το Συνέδριο θα πραγματοποιηθεί
διαδικτυακά μέσω της πλατφόρμας

Ioannina, January 19, 20, 21, 22 2022

University of Ioannina

The Conference will be held
online through the platform



Microsoft Teams

Κοσμητεία Φιλοσοφικής Σχολής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων - Εφορείες Αρχαιοτήτων &
Υπηρεσίες Νεωτέρων Μνημείων ΒΔ Ελλάδας & Νησιών του Ιονίου
Deanery Faculty of Philosophy, University of Ioannina - Ephorates of Antiquities &
Services of Modern Monuments in NW Greece & the Ionian Islands

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

ABSTRACTS

Με τη ματιά του Βύρωνα: Μνημεία και χώροι των Ιωαννίνων και της Ηπείρου

Τα δύο πρώτα άσματα του ποιήματος Childe Harolds' Pilgrimage (1812) αναφέρονται στις εντυπώσεις και τις προεκτάσεις του G. G. Byron, στη διάρκεια ταξιδιού στην Ήπειρο. Έμφαση δίδεται στην αναζήτηση της Δωδώνης και το φυσικό περιβάλλον του μοναστηριού του Προφήτη Ηλία στη Ζίτσα. Η περιήγηση στην Ήπειρο του Byron, με συνοδοιπόρο τον John Cam Hobhouse, περιλάμβανε τόπους, όπως Πρέβεζα, Νικόπολη, Άκτιο, Άρτα, Γιάννενα, Ζίτσα, Τεπελένι. Σύμφωνα με επιστολές του Byron στη μητέρα του και το ημερολόγιο του Hobhouse, οι δύο φίλοι επισκέφθηκαν το χάνι του Αγίου Δημητρίου (Αβγό), το αρχοντικό του Νικολού Αργύρη, τα σεράγια του Αλή πασά, την Καπλάνειο Σχολή, το παζάρι (Γιάννενα), το αρχαίο θέατρο στους Δραμεσιούς (Δωδώνη). Επίσης, γνώρισαν προσωπικότητες, όπως ο Αθανάσιος Ψαλίδας και ο Αλή πασάς. Ο Byron οφείλει στο ταξίδι αυτό την ποίηση, που τον έκανε διάσημο, και τον φιλελληνισμό του. Περιηγητές και ζωγράφοι ακολούθησαν τα ίχνη του Ποιητή στην Ήπειρο, όπως ο Henry Holland και ο Edward Lear. Ο 19ος αιώνας βρήκε την Ευρώπη, και την Ήπειρο, με τον Διαφωτισμό και τον Ρομαντισμό να επηρεάζουν συνειδήσεις και να ωθούν σε ιστορικά γεγονότα, όπως η Επανάσταση του 1821.

With the gaze of Byron: Monuments and sites of Ioannina and Epirus

The first two cantos of the poem Childe Harolds' Pilgrimage (1812) refer to the impressions and extensions of G. G. Byron, during a trip to Epirus. Emphasis is placed on the search for Dodona and the natural environment of the monastery of Profitis Ilias in Zitsa. The tour of Byron in Epirus, accompanied by John Cam Hobhouse, included places such as Preveza, Nikopolis, Aktio, Arta, Ioannina, Zitsa, Tepeleni. According to Byron's letters to his mother and Hobhouse's diary, the two friends visited the inn of Agios Dimitrios (Avgo), the mansion of Nikolos Argyris, the seraglio of Ali Pasha, the Kaplaneios School, the bazaar (Ioannina), the ancient theater in Dramesi (Dodona). They also met personalities, such as Athanasios Psalidas and Ali Pasha. Byron owes to this journey the poetry that made him famous and his philhellenism. Travelers and painters followed in the footsteps of the Poet in Epirus, such as Henry Holland and Edward Lear. In the 19th century Europe and Epirus were influenced by the movements of the Enlightenment and the Romanticism which led to historical events, such as the Revolution of 1821.

Ανάδειξη ηρωικών τόπων της Βορειοδυτικής Ελλάδας μέσα από αγγλόφωνα και γαλλόφωνα περιηγητικά κείμενα: οι περιπτώσεις του Μεσολογγίου και του Σουλίου

Το Μεσολόγγι και το Σούλι, ως ηρωικοί τόποι της Βορειοδυτικής Ελλάδας μεταξύ άλλων, καταλαμβάνουν σημαντική θέση στην αγγλόφωνη και γαλλόφωνη περιηγητική λογοτεχνία της προεπαναστατικής και επαναστατικής περιόδου. Περιηγητές, όπως ο Πουκεβίλ, ο Λόρδος Βύρων, ο Βιλενέβ, ο Έμερσον, ο Τρελόνι, ο Λήκ, ο Ληρ κ.ά., περιγράφουν με ζωντάνια και γλαφυρότητα τις παραπάνω, επιφορτισμένες με μεγάλη ιστορική σημασία, περιοχές κατά τη βραχύχρονη ή μακρόχρονη επίσκεψή τους στην Ελλάδα. Μέσα από την αλληλογραφία και τις ταξιδιωτικές εντυπώσεις των συγγραφέων, οι οποίοι είναι συχνά και οι ίδιοι αυτόπτες μάρτυρες κρίσιμων για την εξέλιξη της ελληνικής επανάστασης γεγονότων, λόγω της στρατιωτικής τους ιδιότητας ή της εθελοντικής τους συνεισφοράς στον αγώνα, αναδεικνύεται τόσο η γεωγραφική και ιστορική σημασία των εν λόγω περιοχών όσο και η φιλελληνική στάση των περιηγητών. Παράλληλα με την ιδεολογική πρόσληψη των ηρωικών αυτών τόπων από τους δυτικούς συγγραφείς, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και η λογοτεχνική αποτύπωσή τους στα περιηγητικά κείμενα.

Highlighting heroic places of Northwestern Greece through English and French-speaking travel texts: the cases of Messolonghi and Souli

Messolonghi and Souli, as heroic places of Northwestern Greece among others, occupy an important place in the English and French-speaking travel literature of the pre-revolutionary and revolutionary period. Travelers, such as Pouqueville, Lord Byron, Villeneuve, Emerson, Trelawny, Leak, Lear and others, describe with vivacity and brilliance the above, charged with great historical importance, areas during their short or long visit to Greece. The correspondence and the travel impressions of the authors, who are often themselves eyewitnesses of crucial facts for the progress of the Greek revolution, due to their military status or their voluntary contribution to the struggle, highlight both the geographical and historical importance of these areas as well as the philhellenic attitude of travelers. Along with the ideological reception of these heroic places by western authors, their literary imprint in travel texts is also of particular interest.

**Πτυχές του έργου της Διεύθυνσης Τεκμηρίωσης και Προστασίας Πολιτιστικών Αγαθών στην
ΒΔ Ελλάδα και τα Ιόνια Νησιά**

Η παράθεση και ανάλυση δεδομένων από την περιοχή της ΒΔ Ελλάδας και των Ιονίων Νήσων που αφορούν σε διαφορετικές μορφές του πολυσχιδούς εγκλήματος της αρχαιοκαπηλίας και η παρουσίαση των πιο πρόσφατων περιπτώσεων τεκμηρίωσης, διεκδίκησης και ανάκτησης κινητών μνημείων, θα αναδείξουν πτυχές του έργου της Διεύθυνσης Τεκμηρίωσης και Προστασίας Πολιτιστικών Αγαθών για την πρόληψη και την καταστολή της παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών.

**Aspects of the work of the Directorate of Documentation and Protection of Cultural Goods in
NW Greece and the Ionian Islands**

The presentation and analysis of data from the region of NW Greece and the Ionian Islands concerning different forms of the multifaceted crime of antiquities theft and the presentation of the most recent cases of documentation, claiming and recovery of movable monuments, will highlight aspects of the work of the Directorate of Documentation and Protection of Cultural Goods for the prevention and combating of illegal trafficking of cultural goods.

2018-2019: Το Έργο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων

Η ΕΦΑ Ιωαννίνων, κατά τη διάρκεια των ετών 2018 και 2019, μεταξύ άλλων, διενήργησε ανασκαφές στην Εξοχή Κόνιτσας, οι οποίες προάγουν τις γνώσεις μας αναφορικά με τον 5ο αιώνα π.Χ. στην ενδοχώρα της Ηπείρου. Στο πλαίσιο των Προγραμματικών Συμβάσεων, υλοποιήθηκε έργο διάσωσης, συντήρησης, στερέωσης και αποκατάστασης του διατηρητέου αρχοντικού (18ος αι.) του Χουσεΐν μπέη (Σπίτι του Δεσπότη). Διοργανώθηκαν περιοδικές εκθέσεις στο Αρχαιολογικό Μουσείο και στο Βυζαντινό Μουσείο, ανάμεσα στις οποίες τρεις αφιερώθηκαν στην επέτειο των 200 χρόνων από την Επανάσταση του 1821. Η Εφορεία μας και το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο του Ρηγίου Καλαβρίας συνδιοργάνωσαν την έκθεση *Dodonaïos. L' Oracolo di Zeus e la Magna Grecia*. Συνεχίστηκαν οι θεατρικές παραστάσεις και άλλες εκδηλώσεις στη Δωδώνη, ενώ εξακολουθούν, με το νέο ΕΣΠΑ, οι εργασίες συντήρησης, αποκατάστασης και ανάδειξης του θεάτρου και άλλων μνημείων. Επιπλέον, προωθήθηκαν αρμοδίως δύο προτάσεις, για ένταξη της Δωδώνης στα 'Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς' και των χρησιμοδοτικών ενεπιγραφών μολύβδινων ελασμάτων της Δωδώνης στον Κατάλογο 'Μνήμη του Κόσμου' της UNESCO.

2018-2019: The work of the Ephorate of Antiquities of Ioannina

The Ephorate of Antiquities of Ioannina (EFAI), during the years 2018 and 2019, among other works, carried out excavations in the village Exochi at Konitsa, which promote our knowledge regarding the 5th century BC. in the hinterland of Epirus. In the framework of the Ephorate's cooperation with the Region of Epirus, a project of rescue, maintenance, fixing and restoration of the preserved mansion (18th century) of Hussein Bey (House of Archbishop) was carried out. Temporal exhibitions were organized both at the Archaeological and the Byzantine Museum, three of which were dedicated to the 200th anniversary of the Revolution of 1821. EFAI and the National Archaeological Museum of Rigio Calabria co-organized the exhibition *Dodonaïos. The Oracle of Zeus and Magna Grecia*. Theatrical performances and other events took place in Dodona, while with the new NSRF, the maintenance, restoration and promotion of the theater and other monuments continued. In addition, two proposals were duly promoted, one for the inclusion of Dodona in the 'World Heritage Sites' and the other for the inclusion of the inscribed lead plates of Dodona in the 'Memory of the World' List of UNESCO.

RES GESTAE. Τα πεπραγμένα της Εφορείας Αρχαιοτήτων Άρτας, κατά την περίοδο 2014-2020

Η Άρτα και η ευρύτερη περιοχή της αποτέλεσαν τον πυρήνα για την ανάπτυξη μεγάλων αστικών κέντρων ανά τους αιώνες, της Αμβρακίας, κορινθιακής αποικίας κατά τους αρχαίους χρόνους, της βυζαντινής Άρτας και της Ναρδα των οθωμανικών χρόνων.

Στην ανακοίνωση θα παρουσιασθεί το πολύπλευρο έργο που πραγματοποίησε η Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας κατά τη διάρκεια των ετών που ακολούθησαν μετά την ίδρυση της Εφορείας το 2014. Συγκεκριμένα, ολοκληρώθηκαν έργα ανάδειξης αρχαιολογικών χώρων και μνημείων, πραγματοποιήθηκαν ανασκαφικές έρευνες που έφεραν στο φως νέες, άγνωστες μέχρι σήμερα, αρχαιολογικές θέσεις και ευρήματα, έγινε συντήρηση τοιχογραφιών πολλών βυζαντινών μνημείων, ενώ μέσα από τις πολυάριθμες δράσεις εξωστρέφειας (περιοδικές εκθέσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα, πολιτιστικές δράσεις) πραγματοποιήθηκε μία ουσιαστική προσέγγιση της τοπικής κοινωνίας με την Υπηρεσία και τις αρχαιότητες.

RES GESTAE of the Ephorate of Antiquities of Arta during the period 2014-2020.

The city of Arta and its surrounding area was the core for the development of considerable urban centres in the past, as demonstrated by the succession of the Corinthian colony of Ambracia in antiquity by the byzantine Arta and the Ottoman Narda.

This paper presents the significant work conducted for the antiquities under the supervision of the Ephorate of Antiquities of Arta, during the years that followed its foundation in 2014. In particular, a number of projects for the promotion of archaeological sites and monuments was concluded, excavations that brought to light new and largely unidentified to date archaeological sites and finds were executed and the frescoes in numerous Byzantine monuments were conserved, while the closer contact of the Ephorate and the antiquities with the local society was achieved through numerous extroversion activities (temporary exhibitions, educational programs, cultural activities).

Τα πεπραγμένα της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πρέβεζας κατά τα έτη 2018-2021

Η Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας είναι αρμόδια για την προστασία των αρχαιοτήτων που βρίσκονται στα όρια της Περιφερειακής Ενότητας Πρέβεζας και χρονολογούνται από τους προϊστορικούς έως και τους μεταβυζαντινούς χρόνους.

Κατά τα έτη 2018-2021 το έργο της Εφορείας επικεντρώθηκε στην υλοποίηση των ενταγμένων στο ΕΣΠΑ 2014-2020 έργων ανάδειξης και αξιοποίησης των αρχαίων θεάτρων Νικόπολης και Κασσώπης, στη διενέργεια μικρής κλίμακας σωστικών ανασκαφών αρχαιοτήτων που αποκαλύφθηκαν κατά την υλοποίηση τεχνικών δημόσιων έργων ή σε οικόπεδα ιδιωτών, στη συστηματική ανασκαφική έρευνα στο Καστρί Φαναρίου (αρχαία Πανδοσία) σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο της Basilicata, στην καταγραφή και υλοποίηση στερεωτικών επεμβάσεων σε μεταβυζαντινά μνημεία, στον ευπρεπισμό των επισκέψιμων αρχαιολογικών χώρων αρμοδιότητάς μας, καθώς και στην υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων και δράσεων για το κοινό.

The activities of the Ephorate of Antiquities of Preveza during the years 2018-2021

The Ephorate of Antiquities of Preveza is responsible for the archaeological sites and monuments in the Prefecture of Preveza dating from the prehistoric period to the post-Byzantine times.

During the four-year period 2018-2021 the Ephorate's work focused on the implementation in the NSRF 2014-2020 of two projects in the ancient theaters of Nicopolis and Kassopi, on rescue excavations of antiquities that have been revealed during the construction of public works or in private plots, on the systematic archaeological research program at Kastri (ancient Pandosia) in collaboration with the University of Basilicata, on interventions to monuments of the post-byzantine period, on the embellishment of the most important archaeological sites of Preveza, as well as to educational programs and actions for the public.

Το έργο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας κατά τα έτη 2018-2021

Η Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας κατά τα τελευταία έτη συνέχισε τα συγχρηματοδοτούμενα έργα και την επίβλεψη σε έργα τρίτων, από όπου προέκυψαν εξαιρετικής σημασίας ανασκαφικά ευρήματα στο Λαδοχώρι Ηγουμενίτσας. Από το 2019 ξεκίνησε στον αρχαιολογικό χώρο Φωτικής επιφανειακή, γεωφυσική και ανασκαφική έρευνα σε συνεργασία με το Φινλανδικό Ινστιτούτο Αθηνών, στο πλαίσιο εγκεκριμένου πενταετούς προγράμματος. Παράλληλα η Εφορεία, στο πλαίσιο προγραμματικών συμβάσεων με την Περιφέρεια Ηπείρου, ολοκλήρωσε την αποκατάσταση ναών και άλλων μνημείων, ενώ συνεχίστηκαν οι εκπαιδευτικές δράσεις, οι εκθέσεις, η βελτίωση της λειτουργίας του Αρχαιολογικού Μουσείου Ηγουμενίτσας και εκδηλώσεις ποικίλου περιεχομένου. Στο πλαίσιο των 200 χρόνων από την επανάσταση του '21 οργανώθηκε ημερίδα για τον ιστορικό χώρο του Σουλίου και εγκαινιάστηκε η έκθεση με έργα του λαϊκού ζωγράφου Θεόφιλου Χατζημιχαήλ.

The work of the Ephorate of Antiquities of Thesprotia during the years 2018-2021

In recent years, the Ephorate of Antiquities of Thesprotia continued the co-financed projects and the supervision of third party projects, from which excavations of exceptional importance emerged in Ladochori, Igoumenitsa. From 2019, surface, geophysical and excavation research began in the archaeological site of Fotiki in collaboration with the Finnish Institute of Athens, within the framework of an approved five-year project. At the same time, the Ephorate, in the framework of program contracts with the Region of Epirus, completed the restoration of churches and other monuments, while continued the educational activities, exhibitions and events of various content. In the context of the 200 years since the revolution of '21, a conference was organized for the historical site of Souli and an exhibition with works of the painter Theofilos Hadjimichael was inaugurated.

Τα πεπραγμένα της Εφορείας Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδος κατά τα έτη 2018-2021

Η Εφορεία Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδος, εκτός των 20 υποέργων αυτεπιστασίας σε έργα τρίτων, που αφορούν σωστικές ανασκαφές σε έργα οδοποιίας ή αναπλάσεων, στη νέα Προγραμματική Περίοδο υλοποιεί μία σειρά έργων, τόσο στο Ε. Π. «Δυτική Ελλάδα 2014-2020», όσο και στο Ε.Π. «Ιόνια Νησιά 2014-2020». Στην Αιτωλοακαρνανία η δημιουργία του Ξενοκρατειού Μουσείου στο Μεσολόγγι, τα έργα στερέωσης και ανάδειξης θεάτρων (Πλευρώνας, Οινιαδών, Στράτου), και ψηφιακά προγράμματα (Πολιτιστική διαδρομή, Οχυρωματική αρχιτεκτονική), είναι μερικά από αυτά. Επίσης, το «Coastal Heritage Network» («CoHeN»), του Προγράμματος Interreg V-A Greece-Italy 2014-2020, περιλαμβάνει εργασίες ανάδειξης στα κάστρα Ναυπάκτου, Βόνιτσας και στο Φρούριο Ακτίου, ενώ στη Ναύπακτο ένα ακόμα έργο στο πρόγραμμα Leader, ολοκληρώνει το έργο ανάδειξης της καστροπολιτείας. Στη Λευκάδα, εκτός από το έργο ανάδειξης στο Κάστρο Αγ. Μαύρας, έργα αποκατάστασης γίνονται σε τέσσερις ναούς. Παράλληλα, παρά την πανδημία του covid 19, συνεχίστηκαν με αμειώτους ρυθμούς οι εργασίες εξωραϊσμού χώρων και μνημείων, σωστικές και συστηματικές ανασκαφές, εκπαιδευτικά προγράμματα και πλήθος πολιτιστικών δράσεων.

The activities of the Ephorate of Antiquities of Aetoloakarnania and Lefkada during the years 2018-2021

Besides the 20 sub-projects of self-supervision in projects of others, which concern rescue excavations in road construction or renovation projects, the Ephorate of Aetoloakarnania and Lefkada implements a series of projects in the new Programming Period ("Western Greece 2014-2020" and "Ionian Islands 2014-2020"). In Aetoloakarnania the creation of the Xenokrateion Museum in Messolonghi, the projects of consolidation, restoration and enhancement of third theaters (Plevron, Oeniadae, Stratos), and digital programs (Cultural route, Fortification architecture), are some of them. Also, the "Coastal Heritage Network" ("CoHeN"), of the Interreg V-A Greece-Italy Program 2014-2020, includes enhancement works in the castles of Nafpaktos, Vonitsa and the Fortress of Aktio, while in Nafpaktos another project in the Leader program, completes the project of enhancement of the castle city. In Lefkada, apart from the enhancement project at the Castle of Aghia Mavra (Santa Maura), restoration works are carried out in four temples. At the same time, despite the pandemic of covid 19, landscaping works of sites and monuments, rescue and systematic excavations, educational programs and a number of cultural activities continued unabated.

**Δυτική Ελλάδα, Ήπειρος, Ιταλία – Ιόνιο και Αδριατική: Σταθμοί Ελλιμενισμού και διακίνησης
στο τέλος της Ύστερης Χαλκοκρατίας**

Στο άρθρο επιχειρείται εκτίμηση της γεωστρατηγικής σημασίας μιας σειράς θέσεων κατά μήκος του Ιονίου και της Αδριατικής, κατά το τέλος της Ύστερης Χαλκοκρατίας, ως συγκριτική σύνθεση μεταξύ της ιταλικής και της βαλκανικής χερσονήσου. Καθορίζεται η πιθανή ένταξή τους σε ένα κοινό πλαίσιο συνύπαρξης επάνω σε κεντρικές οδούς διάπλου, ενώ προτείνεται η διάστασή τους ως σταθμών ελλιμενισμού και ανεφοδιασμού, καθώς και ως κεντρικά σημεία αναφοράς στον διάπλου των δυο θαλασσών. Το θαλάσσιο και χερσαίο στίγμα τους στον χάρτη διάδρασης, επικοινωνίας, συναλλαγής και συνύπαρξης αναλύεται ως προς την γεωγραφική τους ιδιαιτερότητα και ως προς το εύρος αρχαιολογικών τεκμηρίων που τις συνοδεύουν. Κεντρική είναι η ιδέα αποκατάστασης της εικόνας των αναλυόμενων θέσεων ως προς τον ρόλο τους σε μια μακροσκοπική κλίμακα προσδιορισμού του στίγματός τους για την σαφέστερη κατανόηση του λειτουργικού χαρακτήρα τους στο δίκτυο υπερπόντιων επαφών και επικοινωνίας, έτσι όπως αυτό εξελίσσεται στο τέλος της 2ης χιλιετίας π. Χ.

**Western Greece, Epirus, Italy – Ionian and the Adriatic: Supply and Exchange Stations
at the end of the LBA**

In the paper is attempted the overview of the geostrategic significance of a number of sites located across the Ionian and the Adriatic Seas, during the end of the LBA, as a comparative synthesis between the Italian and the Balkan Peninsulas. A possible integration into a common frame of coexistence on central ways of nautical crossing is outlined, as well as is proposed their dimension as docking and supply stations and as central points of reference along the navigation of Ionian and Adriatic. Their sea and the land stigma on the map of interaction, communication, exchange and coexistence is analyzed regarding their geographic diversity and according to the amplitude of archaeological evidences that accompany them. Central is the idea of reconstruction of the image that the studied sites present on a macroscopic scale indicating their stigma for the clearer understanding of their character on the network of their connections overseas, following its progress by the end of the 2nd millennium BCE.

Συστήματα κατοίκησης και άμυνας στην Ήπειρο κατά την ελληνιστική εποχή

Η Ήπειρος είναι μια περιοχή δύσκολη και ορεινή με πεδιάδες μόνο δίπλα στις ακτές, στις κοιλάδες ποταμών και στα λεκανοπέδια. Λόγω αυτής της περίπλοκης μορφής είναι δύσκολο να προσδιορίσουμε τον χαρακτήρα μίας θέσης, από τη στιγμή που τα σποραδικά ευρήματα αποτελούνται από τείχη και ελάχιστα αρχαιολογικά λείψανα συνήθως κρυμμένα από πυκνή βλάστηση. Τις τελευταίες δεκαετίες με την εργασία της Εφορείας και τις έρευνες των Πανεπιστημίων, ελληνικών και ξένων, ήρθαν στο φως καινούρια σημαντικά στοιχεία. Χαρακτηριστικό αυτού του περίπλοκου τοπίου αποτελούν τα οχυρωματικά τείχη τα οποία ανήκουν σε διάφορους τύπους (πύργοι, φρούρια, οχυρωμένοι χώροι). Η διασπορά των οχυρών φαίνεται να ακολουθεί μία συγκεκριμένη οργάνωση ελέγχου του χώρου. Παρατηρείται ένα πυκνό δίκτυο που συνόδευε εκείνο των δρόμων, και εκτεινόταν πέρα από τοπικά όρια. Αυτό το δίκτυο πιθανόν λειτουργούσε σε δύο επίπεδα, ένα τοπικό και ένα πιο ευρύ, κεντρικό, αναγόμενο στη δυναστεία των Αιακιδών.

Ο κύριος σκοπός αυτής της εργασίας είναι να προτείνει μία πιθανή ερμηνευτική γραμμή, όσον αφορά στην διοίκηση της Ηπείρου στην ελληνιστική εποχή, με συγκεκριμένη αναφορά στο βασίλειο του Πύρρου. Αυτά τα συμπεράσματα είναι το αποτέλεσμα των ερευνών του γράφοντα κατά την διάρκεια της διδακτορικής του διατριβής στο Πανεπιστήμιο της Μεσσήνης με αντικείμενο την Ήπειρο και ειδικά τους Μολοσσούς.

Settlement and defense systems in Epirus in the Hellenistic period

Epirus is known to be a mountainous area, with plains located mainly in coastal areas, in some river valleys and in basins. In this complex picture, it is often difficult to define a site, since the only available data are the wall circuits and few other archaeological evidence, almost always hidden by dense vegetation. In the last few decades, however, the works carried out by the Greek Ephorate and by various Universities, Greeks and foreign, have made it possible to obtain new and important data. In this complex picture the least common denominator of this vast territory is the widespread presence of the fortifications that characterize its landscape. The distribution of the fortified sites of various types (towers, fortresses, fortified settlement), seems correspond to a precise organization of the landscape, focused on the control of the territory. From the analysis of this distribution it is possible to see a capillary network of fortifications that followed the ancient road system and that went beyond the infra-regional borders. This network of fortified sites probably worked on two levels, one local and one wider, central, referable to the Aeacids dynasty.

The main goal of this work is to draw possible interpretative lines on the management of the Epirot territory in the Hellenistic age, with particular reference to the Pyrrhus's kingdom.

These considerations are the result of the research carried out by the writer in the territory of the Epirus (especially in Molossia), during a PhD research carried out at the University of Messina

**Όψεις της εμπορικής και οικονομικής ζωής στην Κασσωπαία και τη Θεσπρωτία των
ελληνιστικών χρόνων**

Στην ανακοίνωση παρουσιάζονται αρχαιολογικά ευρήματα που παρέχουν μαρτυρίες για την εμπορική και οικονομική δραστηριότητα στην Κασσωπαία και τη Θεσπρωτία κατά τους ελληνιστικούς χρόνους. Η ένταση ή η ύφεση της δραστηριότητας αυτής εξετάζεται στο πλαίσιο της ιστορικής συγκυρίας. Αναδεικνύονται πτυχές των πολιτικών και κοινωνικών συνθηκών, καθώς και η ευνοϊκή γεωγραφική θέση των δυο περιοχών κατά μήκος της θάλασσας του Ιονίου. Εκτός από την αποτίμηση της πολιτικής, κοινωνικής και οικονομικής κατάστασης, εξάγονται συμπεράσματα για την άσκηση ενός περιφερειακού ή υπερτοπικού εμπορίου, για τα παραγωγικά κέντρα που δραστηριοποιούνται στην ευρύτερη περιοχή, καθώς και για τα δίκτυα θαλάσσιας και επίγειας επικοινωνίας.

Aspects of commercial and economic life in Cassopaia and Thesprotia of the Hellenistic period

This study presents archaeological finds that provide evidence for commercial and economic activity in Cassopaia and Thesprotia during the Hellenistic period. The intensity or decline of this activity is examined within the particularities of their historical context. Aspects of the political and social conditions are highlighted, as well as the favorable geographical location of the two regions along the Ionian Sea. In assessing the political, social and economic situation, conclusions are drawn regarding the practices of regional or interregional trade, the operation of production centers in the wider area, as well as the maritime and terrestrial communication networks.

Λατρεία Ποτάμιων Θεών στην Ήπειρο

Οι ποτάμιες θεότητες αποτελούν ένα ιδιαίτερο κεφάλαιο της αρχαιοελληνικής θρησκείας. Όπως προκύπτει από τις αρχαίες πηγές, σε ολόκληρο τον ελληνικό κόσμο οι ποταμοί εθεωρούντο ιεροί και τους αποδίδονταν τιμές θεού.

Η παρούσα εργασία επιχειρεί να συνθέσει την εικόνα της λατρείας των ποτάμιων θεοτήτων στην Ήπειρο συνδυάζοντας τις πληροφορίες που αντλούμε από φιλολογικές πηγές με τα αρχαιολογικά δεδομένα.

The worship of river gods in ancient Epirus

River deities have been an important part of the ancient Greek religion. According to the ancient sources, in the Greek world rivers were considered sacred and were revered as gods.

This paper is an attempt to illuminate the worship of river deities in ancient Epirus, by combining information derived from available literary sources with archeological data.

Η κυκλοφορία των νομισμάτων της Σικυώνας στη Βορειοδυτική Ελλάδα και στα νησιά του Ιονίου

Η Σικυώνα παρουσιάζει αξιόλογη νομισματική κυκλοφορία στη Βορειοδυτική Ελλάδα και τα νησιά του Ιονίου, όπως προκύπτει από τις αργυρές και χάλκινες κοπές που εντοπίζονται κυρίως σε τάφους και «θησαυρούς». Εξαιρετικά ενδιαφέρον κρίνεται, επίσης, το γεγονός ότι ορισμένες ταφές συνοδεύονται από δανάκες - ψευδονομίσματα που φέρουν στην έκτυπη επιφάνειά τους περισσότερι εν πτήσει, το κύριο έμβλημα των σικυώνιων κοπών. Η παρούσα μελέτη σκοπό έχει να ιχνηλατήσει την κυκλοφορία των νομισμάτων της Σικυώνας σε αυτό το γεωγραφικό χώρο. Για τη βέλτιστη ερμηνευτική προσέγγιση των δεδομένων που θα προκύψουν, θα επιχειρηθεί η αντιπαραβολή τους με την αντίστοιχη κυκλοφορία νομισμάτων της όμορης Κορίνθου, η οποία στις ίδιες περιοχές είχε αναπτύξει έντονη αποικιακή και εμπορική δράση.

The circulation of sicyonian coinages in Northwestern Greece and the Ionian Islands

Sicyon presents remarkable monetary circulation in Northwestern Greece and the Ionian Islands, as evidenced by the silver and bronze issues that are found mainly in graves and hoards. Furthermore, the fact that certain burials are accompanied by ghost money - pseudocoins bearing on their printed surface a dove in flight, the main emblem of the sicyonian issues, is extremely interesting. The present study aims to trace the circulation of coinages from Sicyon in this geographical area. For the optimal interpretive approach of the resulting data, will be attempted a compare with the corresponding monetary circulation of neighboring Corinth, which in the same areas had developed intense colonial and commercial activity.

**Η χαλκή νομισματοκοπία των Αμάντων και η εκστρατεία της Ρώμης εναντίον του
Αριστόνικου της Περγάμου**

Στις νότιες ακτές της Ιλλυρίας εκτεινόταν η επικράτεια των Αμάντων, φύλου συνδεδεμένου με τον Ευβοϊκό αποικισμό της περιοχής. Οι γραπτές μαρτυρίες σχετικά με την πολιτική εξέλιξη του φύλου είναι περιορισμένες στον κατάλογο των θεαροδόκων των Δελφών (220-200 π.Χ.) και τις αναφορές των συγγραφέων με αφορμή τα γεγονότα του Γ' Μακεδονικού πολέμου. Μετά τη μάχη της Πύδνας, οι Άμαντες παρέμειναν ελεύθεροι, όπως επιβεβαιώνει ο Πλίνιος (4.10.35). Η ευμενής τους στάση απέναντι στη Ρώμη ως σύμμαχοι, ενδεχομένως να ενθάρρυνε τη συμμετοχή τους σε εκστρατείες της στην Ανατολή, όπως καταγράφεται επιγραφικά στην Κασσώπη για την περίπτωση των τριών στρατιωτικών από το Βουχέτιο που επέστρεψαν ασφαλείς από τη νικηφόρο εκστρατεία κατά του Αριστόνικου στην Πέργαμο (133-130 π.Χ.). Η εικονογραφική μελέτη της χαλκής νομισματοκοπίας των Αμάντων υποδεικνύει και τη δική τους συμμετοχή στην εκστρατεία αυτή.

The bronze coinage of Amantes and Rome's campaign against Aristonikos of Pergamon

The coastline of Southern Illyria was inhabited by Amantes, a Greek tribe associated with the Euboic colonization of the district. Their evolution in the historical forefront is attested in the thearodokoi list of Delphi (220-200 BC.) and by the historical sources unfolding the events of the Third Macedonian War. After the battle of Pydna (168 BC.), Amantes remained liberi, a status concurred until the time of Plinius (4.10.35). Their benevolent stance towards Rome as socii may have induced into their participation in Rome's military campaigns in the East, such as the case testified in an inscription from Kassope of the three mercenaries from Bouchetion returning safely from the victorious campaign of Rome against Aristonikos in Pergamon (133-130 BC.). The iconographical study of the bronze coinage of Amantes alludes also to their participation in this military campaign.

Επιλέγοντας την συντομότερη ή την πιο συμφέρουσα διαδρομή (least-cost path) στη ρωμαϊκή Ήπειρο

Από την εποχή που ο Nicholas Hammond και ο Σωτήρης Δάκαρης διέρχονταν περιοχές της Ηπείρου, βασικό μέλημα των αρχαιολόγων και των ιστορικών ήταν να ορίσουν χαρτογραφικά τις αρχαίες διαδρομές σε σχέση με το σύγχρονό τους οδικό δίκτυο.

Στο παρόν άρθρο θα δημιουργήσουμε προγνωστικά μοντέλα υπολογισμού συντομότερης ή πιο συμφέρουσας διαδρομής (least-cost path analysis), μέσω γεωγραφικών συστημάτων πληροφοριών (GIS) για τη ρωμαϊκή Ήπειρο. Η υπό εξέταση περιοχή και διαδρομή είναι από την Ηγουμενίτσα/ Λαδοχώρι μέχρι τη Νικόπολη. Στη συνέχεια θα αντιπαραβάλλουμε το αποτέλεσμα με ανασκαφικά δεδομένα, παλαιότερες τοπογραφικές μελέτες και το σύγχρονο οδικό δίκτυο, έχοντας κατά νου ότι η πιο συμφέρουσα διαδρομή δεν ταυτίζεται απαραίτητα με τη συντομότερη. Με αυτόν τον τρόπο επιχειρούμε να ελέγξουμε κατά πόσο η εθνική οδός Πρέβεζα-Ηγουμενίτσα ταυτίζεται με τη ρωμαϊκή διαδρομή.

Στόχος της ανωτέρω περιπτώσιολογικής μελέτης είναι να αναλυθούν τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της εφαρμογής των συγκεκριμένων ψηφιακών εργαλείων στην αρχαιολογική έρευνα και ειδικά σε περιοχές διαδρομών για τις οποίες δεν υπάρχουν επαρκή δεδομένα.

Choosing the shortest or the least-cost path in Roman Epirus

Since Nicholas Hammond and Sotiris Dakaris were traversing Epirus, archaeologists and historians' main concern was to map the ancient routes concerning their contemporary road network.

This article aims to create predictive models for calculating the shortest or most cost-effective routes (least-cost path analysis) for Roman Epirus using geographic information systems (GIS). The road under consideration is from Igoumenitsa/Ladochori to Nikopolis. The output of this process will be compared with archaeological data, older topographic studies and the modern road network, bearing in mind that the most cost-effective route is not necessarily the shortest. In this way, the authors attempt to check whether the Preveza-Igoumenitsa national road entirely coincides with the Roman route.

This case study analyses the advantages and disadvantages of applying such digital tools in archaeological research, especially in regions with insufficient data.

Γεωμετρικά μοτίβα από ψηφιδωτά της Ηπείρου κατά τη ρωμαϊκή περίοδο

Η θεματολογία των ψηφιδωτών της Ηπείρου κατά τη ρωμαϊκή περίοδο παρουσιάζει μία αξιοσημείωτη ποικιλία σχημάτων και μοτίβων. Τα γεωμετρικά σχέδια κυριαρχούν στις ψηφιδωτές συνθέσεις είτε ως πλαίσια και παραπληρωματικά στοιχεία της διακόσμησης, είτε ως κεντρικό θέμα. Τα σχέδια ξεκινούν από ένα απλό γεωμετρικό μοτίβο και συχνά εξελίσσονται σε πολύπλοκα επαναλαμβανόμενα γεωμετρικά σχέδια που δημιουργούν ενιαίες συνθέσεις.

Στην παρούσα ανακοίνωση θα γίνει μία παρουσίαση των δημοφιλέστερων και περισσότερο διαδεδομένων γεωμετρικών μοτίβων από τα ψηφιδωτά του ηπειρωτικού χώρου με αναφορές στην προέλευση των σχεδίων τους καθώς και στη χρονολόγησή τους με βάση τα παράλληλα από τις ανατολικές και δυτικές επαρχίες της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας.

Επίσης, θα διερευνηθεί η τυπολογία των γεωμετρικών μοτίβων και η δημιουργία μιας Κοινής καλλιτεχνικής γλώσσας στις επαρχίες της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας σε συνάρτηση με τις εμπορικές συναλλαγές και την διακίνηση ιδεών και ανθρώπων στην ευρύτερη λεκάνη της Μεσογείου.

Geometric patterns from mosaics of Epirus during the Roman period

The decorative patterns of the mosaics of Epirus during the Roman period present a remarkable variety of designs and motifs. Geometric patterns dominate the mosaic compositions either as frames and complementary elements of the decoration, or as a central theme. Patterns start with a simple geometric design and often evolve into complex repetitive geometric patterns that create unified compositions. The paper focuses on the most popular and most widespread geometric patterns from Epirus with references to the origin of their designs as well as their dating based on the comparanda from the eastern and western provinces of the Roman Empire.

Also, it raises issues related to the typology of geometric patterns and the creation of a common artistic language in the provinces of the Roman Empire in connection with the trade and the circulation of ideas and people in the wider Mediterranean basin.

Συμβολικές παραστάσεις στα ψηφιδωτά δάπεδα των παλαιοχριστιανικών βασιλικών της Ηπείρου

Οι εικονιστικές παραστάσεις ήταν διαδεδομένες στις επαρχίες της Παλαιάς και της Νέας Ηπείρου (σημ. Αλβανία). Στον ψηφιδωτό διάκοσμο των δαπέδων των παλαιοχριστιανικών βασιλικών απαντώνται εικονιστικές παραστάσεις που απηχούν ένα συμβολικό μήνυμα. Πολλές από αυτές παρόλο που έχουν προχριστιανική καταγωγή εξακολουθούν να αποτελούν μέρος του θεματολογίου της διακόσμησης. Γνωστά εικονογραφικά θέματα της ύστερης αρχαιότητας μεταλλάσσονται και αποκτούν χριστιανικούς συμβολισμούς. Έτσι ο Ορφέας μεταμορφώνεται σε Καλό Ποιμένα, οι ποτάμιες θεότητες μεταμορφώνονται σε Ποταμούς του Παραδείσου, οι ειδυλλιακές σκηνές με οπωροφόρα δέντρα, πτηνά που πετούν ή κάθονται, καθώς και οι σκηνές με ζώα που τρέχουν ή το κυνήγι ζώων, όλα παραπέμπουν στο περιβάλλον του Παραδείσου. Πολλές από τις παραστάσεις αποτελούν απεικονίσεις των κειμένων των Ψαλμών του Δαβίδ (Ψαλμός 23, Ψαλμός 42, Ψαλμός 91). Από τις εικονιστικές παραστάσεις με χριστιανικό περιεχόμενο που αγαπήθηκαν ιδιαίτερα είναι το αγγείο με εκφυόμενη κληματίδα (σύμβολο της Θείας Ευχαριστίας) και η παράσταση ελαφιών ή παγωνιών εκατέρωθεν αγγείου με εκφυόμενη κληματίδα ή εκατέρωθεν αναβρυτηρίου (Ζωοδόχος πηγή/σύμβολο του Βαπτίσματος).

The symbolic message of the floor mosaics in Epirus Vetus and Epirus Nova

Figural motives have been found on many floor mosaics pavements of the basilicas in Epirus Vetus and Epirus Nova (Albania). Their roots go back to the Roman tradition and are used with another meaning by the Early Christians. There is no doubt that initially the Christians accepted and reused the pagan symbols, iconography, themes e.t.c. by putting in them a particular Christian meaning. Pastoral scenes referred to the Good Shepherd, several personifications of rivers transformed to the Four Rivers of Paradise, scenes of daily life such as fishing or hunting related to the Christian Cosmos, as episodes from Bible. Plants, fruits, trees, birds etc imply Paradise gardens. The most popular theme is the cantharos containing an elaborate vine scroll (symbol of the Eucharist). Among the scenes widely spread in pagan and Christian art are the cantharos flanked by a pair of peacocks or deers and the vessel or the fountain flanked by deer or peacocks drinking water (Fountain of life). These are iconographic variants of David's Psalm 42 and illustrate part of the baptismal liturgy. There are also scenes that illustrate David's Psalm 23 and 91.

*Χρήστος Σταυράκος, Ιωάννης Θεοδωρακόπουλος, Κατερίνα Κοντοπανάγου,
Φανή Λυτάρη, Γεώργιος Τσίγκας /
Christos Stavrakos, Ioannis Theodorakopoulos, Katerina Kontopanagou,
Fani Litari, Georgios Tsigkas*

Ένας «ηλεκτρονικός φορητός βυζαντινός λόγιος»: Αυτόματη ανάλυση, μεταγραφή και μετάδοση πληροφοριών για τα μνημεία της Ηπείρου

Πρόκειται για ερευνητικό έργο με διεπιστημονικό αντικείμενο και συνεργασία από το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων των Τμημάτων Ιστορίας – Αρχαιολογίας και Πληροφορικής – Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού προγράμματος: «ΑΝΟΙΧΤΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ «Ανταγωνιστικότητα Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία 2014- 2020», 2018, που εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 2019 και συνεχίζεται με επιτυχία. Την ομάδα έργου αποτελούν από το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, οι ερευνητικές ομάδες των καθηγητών Χριστόφορου Νίκου -ο οποίος είναι ο επιστημονικός υπεύθυνος του έργου- και του Χρήστου Σταυράκου, ο οποίος είναι υπεύθυνος για το επιγραφικό υλικό. Στόχος είναι να γίνουν από τη μια πλευρά προσιτά στο ευρύτερο, κοινό, το περιεχόμενο και η ιστορία των βυζαντινών και μεταβυζαντινών μνημείων της Ηπείρου, μέσω των πληροφοριών που προκύπτουν από τις κτιτορικές επιγραφές. Αλλά από την άλλη πλευρά το ερευνητικό αυτό έργο επιθυμεί να αρχίσει να ασχολείται με ένα desideratum της βυζαντινής Επιγραφικής, δηλ. την ταξινόμηση των τύπων των γραμμάτων των εντοίχιων επιγραφών. Αντικείμενο του έργου είναι η δημιουργία ενός λογισμικού αναγνώρισης γραμμάτων, τα οποία θα τα κατηγοριοποιεί ανά αιώνα και θα δίνει τη δυνατότητα περαιτέρω αναγνώσεων και ταυτίσεων. Παράλληλα το λογισμικό αυτό θα επιχειρήσει να μεταγράψει κτιτορικές επιγραφές και να δίνει πληροφορίες σχετικές με το εκάστοτε μνημείο. Το λογισμικό αυτό, το οποίο θα αποτελεί μία εφαρμογή έξυπνου τηλεφώνου (smartphone), υποστηρίζοντας τα δύο δημοφιλέστερα λειτουργικά συστήματα κινητών συσκευών, δηλαδή τα iOS και Android, θα προορίζεται κατά κανόνα για τουρίστες περιηγούμενους σε ανάλογο αρχαιολογικό χώρο. Ο χρήστης, αφού εντοπίσει μέσω της κάμερας του έξυπνου τηλεφώνου του την κτιτορική επιγραφή, θα έχει την δυνατότητα μέσω της εφαρμογής αυτής, να λάβει άμεσα τις πληροφορίες που τον ενδιαφέρουν.

A “digital portable byzantine intellectual”: Automatic analysis, transcription and transmission of information from the monuments of Epirus

This is an interdisciplinary research project with collaboration (from the University of Ioannina) of the departments of History - Archeology and Informatics - Computer Engineering. It is funded by the Program: “OPEN INNOVATION IN CULTURE” Competitiveness Entrepreneurship and Innovation 2014-2020 “, was approved in December 2019 and continues successfully. The project team consists (from the University of Ioannina) of the research teams of professors Christoforos Nikou -who is the Principal Investigator of the project- and Christos Stavrakos who is responsible for the epigraphic material. The aim is to make on the one hand accessible to the wider public the content and history of the Byzantine and post-Byzantine monuments of Epirus, through the information resulting from the donor inscriptions. But on the other hand, this research project wants to start dealing with a desideratum of the Byzantine Epigraphy, i.e. the classification of the types of letters of these inscriptions. The object of the project is the creation of a letter recognition software, which will categorize them by century and will enable further readings and matches. At the same time, this software will try to copy founding inscriptions and provide information related to these monuments. This software, which will be a smartphone application, supporting the two most popular mobile operating systems, namely iOS and Android, will also generally be intended for tourists touring a similar archeological site. The user, after locating the founding inscription through the camera of his smart phone, will be able through this application, to immediately receive the information that interests him.

**Ερευνητικό πρόγραμμα: Προσωπογραφία της Μεσαιωνικής Ηπείρου
(4ος - 15ος αι.)**

Στην παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζονται τα ερευνητικά πορίσματα του προγράμματος που υλοποιήθηκε στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων με τον τίτλο «Προσωπογραφία της Μεσαιωνικής Ηπείρου (4ος- 15ος αι.)». Στο πλαίσιο του προγράμματος συγκεντρώθηκε και καταγράφηκε το ανθρωπωνυμικό υλικό σε έναν προσωπογραφικό κατάλογο που αριθμεί περίπου 1.000 πρόσωπα. Η ανάλυση των στοιχείων του καταλόγου κατέληξε σε μετρήσιμα δεδομένα, που περιγράφουν την ανθρωπογεωγραφία της μεσαιωνικής Ηπείρου και αποδεικνύουν τη σημασία της αξιοποίησης όλων των διαθέσιμων πηγών (αρχειακών, αφηγηματικών, υλικών τεκμηρίων) για τη διερεύνηση τόσο των ατόμων, όσο και των προσωπικών και οικογενειακών δικτύων. Με τον τρόπο αυτό αναδεικνύονται περαιτέρω πτυχές της κοινωνικής ιστορίας της μεσαιωνικής Ηπείρου.

Research project: Prosopography of Medieval Epirus (4th-15th cent.)

This paper presents the scientific results of the research project entitled “Prosopography of Medieval Epirus” (4th - 15th cent.)”, which was conducted at the University of Ioannina. All the persons who acted in the specific region were identified and registered into a prosopographical catalogue, which includes about 1000 persons. The analysis of the information of the catalogue resulted in measurable data describing the human geography of Epirus, demonstrating at the same time the importance of utilizing all the available sources (archival, narrative and material evidence) to explore individuals and personal or family networks. This way more aspects of the social history of medieval Epirus are expected to be revealed.

Πόλεμος και Αρχαιολογία: Οι ελληνικές ανασκαφές στην Ήπειρο κατά τη διάρκεια των Βαλκανικών Πολέμων

Το καλοκαίρι του 1913, μέσα στη δίνη των βαλκανικών πολέμων και στην ένταση των εθνικών διαμαχών, η ελληνική πολιτεία, με τον αέρα του νικητή στα πεδία των μαχών και θεωρώντας ως δεδομένη την εδαφική της επέκταση, αναθέτει άμεσα, διά των επισήμων και ανεπισήμων οργάνων της, σε δύο νέους επιστήμονες, τον Δημήτριο Ευαγγελίδη και τον Φρειδερίκο Βερσάκη, μία σύντομη επιφανειακή και ανασκαφική έρευνα στα εδάφη της Βορειοδυτικής Ηπείρου, με στόχο αφενός την καταγραφή των μνημείων της περιοχής και αφετέρου την πολιτική χρήση των συμπερασμάτων προς όφελος των εθνικών στοχεύσεων εν όψει της αναδιευθέτησης των βαλκανικών εδαφών στο πλαίσιο της διεθνούς γεωπολιτικής σκακιέρας. Η παρούσα μελέτη τεκμηριώνει το χρονικό και τις στοχεύσεις της συγκεκριμένης έρευνας, έτσι όπως αναδεικνύονται μέσα από τις επίσημες ανασκαφικές αναφορές, την υπηρεσιακή αλληλογραφία, τον τοπικό ηπειρωτικό και αθηναϊκό τύπο, δίνοντας έμφαση τόσο στην προσωπική ιστορία των επικεφαλής, όσο και στην διαπλοκή πολιτικής, ιστορίας και αρχαιολογίας μέσα στο πολεμικό περιβάλλον.

War and Archaeology: The Greek excavations in Epirus during the Balkan Wars

During the summer of 1913, in the vortex of the Balkan wars and in the intensity of the national conflicts, the Greek State, with the air of the winner on the battlefields and considering as a given its territorial expansion, assigns directly, through its official and unofficial stakeholders, to two young scientists, Dimitrios Evangelidis and Frederikos Versakis, a brief and targeted surface and excavation research in the Northwest Epirus, with the aim, on the one hand, of recording the monuments of the region and on the other hand of the consequent political use of the conclusions in favor of the national rearrangement of the Balkan territories in the context of the international geopolitical chessboard. The present study documents the chronicle and objectives of this research, as evidenced by the excavation reports, the official correspondence and archives, the local epirotic and Athenian press, emphasizing both the personal history of the two leaders and the entanglement among policy, history and archeology within the war environment.

**Τρισδιάστατες Φωτογραμμετρικές - Φωτορεαλιστικές αποτυπώσεις Μνημείων,
Ιστορικών Τόπων και Αρχαιολογικών Χώρων**

Παρουσίαση σύγχρονων μεθοδολογιών αποτύπωσης και τεκμηρίωσης Μνημείων και χώρων Πολιτιστικής Κληρονομιάς με Φωτογραμμετρικές μεθόδους και 3D Ψηφιακή Φωτογραμμετρική - Φωτορεαλιστική παρουσίαση αντιπροσωπευτικών Μνημείων και Αρχαιολογικών χώρων.

**3D Fotogrammetric - Fotorealistic Survey Modeling of Monuments and
areas of cultural heritage**

Presentation of the modern scientific methodology of surveying and documentation of Monuments and areas of cultural heritage with the use of Photogrammetry and the 3D Digital Photogrammetric - Photorealistic presentation of representative Monuments and areas of cultural heritage.

**Η διαχρονική εξέλιξη της ανθρωπίνης παρουσίας στην περιοχή του Νεοχωρόπουλου,
Ν. Ιωαννίνων**

Η παρούσα ανακοίνωση έχει ως στόχο, μέσα από τα ήδη γνωστά και τα προσφάτως ανακαλυφθέντα ευρήματα, να αποτυπώσει την διαχρονική εξέλιξη της ανθρωπίνης παρουσίας στην περιοχή του Νεοχωρόπουλου. Ξετυλίγοντας το κουβάρι της αρχαιολογίας από την τυχαία εύρεση ενός κιβωτιόσχημου τάφου της Εποχής του Χαλκού στη δεκαετία του 1960 και συνεχίζοντας με την ανασκαφή ενός ολάβικου νεκροταφείου, ενός αρχαίου νεκροταφείου και ιερού στη Δουρούτη και ενός οικισμού των αρχών της Ύστερης Εποχής του Χαλκού στη θέση Παλαμπούτι, θα επιχειρηθεί ένα νοητό ταξίδι στην γραμμή του χρόνου. Μέσα από την παρουσίαση των προαναφερθέντων, καθώς και των νέων ευρημάτων, που προέκυψαν από επιφανειακή περιουλλογή στην περιοχή του Νεοχωρόπουλου, θα προβληθεί η διαχρονική σημασία της περιοχής για το λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων.

**The intertemporal development of human presence in the region of Neochoropoulo,
Ioannina Prefecture**

The present paper aims to determine the intertemporal evolution of human presence in the area of Neochoropoulo through the examination of the newly discovered and older extant evidence. An imaginary journey back 'in times of old' will be attempted so as to conceptualise the area's vivid past. The archaeological events unfolding with the unexpected discovery of a Bronze Age cist-grave in the 1960s and the excavation of a Slavic cemetery afterwards, as well as of an ancient cemetery and sanctuary in Dourouti and a settlement of the early Late Bronze Age in Palambouti. Through the presentation of the abovementioned finds alongside the new evidence of a surface survey in the Neochoropoulo's area, its intertemporal significance for the Ioannina Basin will be demonstrated.

**300 χρόνια μετά την Πτώση του 1200 π.Χ. Μια νέα ματιά στην πρώιμη Βίτσα (9ος αι. π.Χ.):
Αρχαιολογικές και βιοαρχαιολογικές παρατηρήσεις**

Έχουν περάσει ήδη 35 χρόνια από τη μνημειώδη και υποδειγματική δημοσίευση των νεκροταφείων της Βίτσας Ζαγορίου το 1986 από την αείμνηστη αρχαιολόγο Ιουλία Βοκοτοπούλου. Το ερευνητικό διεπιστημονικό πρόγραμμα The Fall of 1200 BC (ERC) έδωσε τη δυνατότητα επανεξέτασης του ανθρωπολογικού αλλά και αρχαιολογικού υλικού των πρωιμότερων τάφων της Βίτσας κατά τον 9ο αι. π.Χ. Είκοσι πέντε τάφοι από την πρωταρχική/πρώιμη φάση της εγκατάστασης (από την οποία επεκτάθηκε αργότερα) στο νοτιοδυτικό άκρο του οικισμού και από το νότιο νεκροταφείο σηματοδοτούν την έναρξη χρήσης του οικισμού και των δύο νεκροταφείων του. Αυτό πραγματοποιήθηκε πριν τη μεγάλη δημογραφική έκρηξη και οικιστική ανάπτυξη του 8ου αι. π.Χ. Μελετήθηκαν ανθρώπινα σκελετικά κατάλοιπα από επιλεγμένες ταφές, προσφέροντας νέες πληροφορίες ως προς τη δημογραφική σύσταση, την υγεία και τον τρόπο διαβίωσης. Τα βιοαρχαιολογικά αποτελέσματα της παρούσας έρευνας θα παρουσιαστούν μέσα στο αρχαιολογικό τους πλαίσιο στο παρόν συνέδριο.

**300 years after the Fall of 1200 B.C. A fresh look at early Vitsa (9th c. B.C.):
Archaeological and bioarchaeological remarks**

It has been 35 years since the monumental and exemplary publication of the cemeteries of Vitsa in Zagori by the late archaeologist Ioulia Vokotopoulou in 1986. The interdisciplinary research project The Fall of 1200 BC (ERC) provided the opportunity to review the bioarchaeological as well as archaeological material from the earliest tombs at Vitsa dated to the 9th c. B.C. Twenty-five tombs from the original/earliest phase of the settlement (from which it later expanded) at the southwestern end and from the southern cemetery mark the beginning of the use of this settlement and its two cemeteries. This took place just before the great demographic explosion and building programs of the 8th c. B.C. Human remains from selected burials were analyzed, offering new information on demographic composition, health and lifestyle. Bioarchaeological results of the present study will be presented within their context in this conference.

Αρχαίο νεκροταφείο στην Εξοχή Κόνιτσας

Τον Αύγουστο του 2009, σε απόσταση περίπου 300μ. δυτικά του οικισμού Εξοχή του Δήμου Κόνιτσας, εντοπίστηκε θέση με αρχαία κατάλοιπα. Στην περιοχή, η οποία βρίσκεται εντός πυκνής δασώδους έκτασης, περισυλλέχτηκαν θραύσματα από χάλκινα αγγεία, κυρίως τμήματα λεβήτων του 5ου αι. π.Χ. Η ανασκαφική έρευνα άρχισε τον Μάιο του 2019 στο πλαίσιο Προγραμματικής Σύμβασης με την Περιφέρεια Ηπείρου. Αποκαλύφθηκαν επτά λακκοειδείς τάφοι κλασικών χρόνων στο φυσικό έδαφος, χωρίς σταθερό προσανατολισμό. Εκτός από τους τάφους ήρθαν στο φως τέσσερις κατασκευές από πωρόλιθο και διάσπαρτα θραύσματα αρχιτεκτονικών μελών, εκ των οποίων, τα περισσότερα προέρχονται από μακεδονικού τύπου ταφικό οικοδόμημα. Ξεχωριστό ενδιαφέρον παρουσιάζει ενεπίγραφη βάση στήλης από ασβεστόλιθο του 5ου αι. π.Χ. Η αρχαιολογική διερεύνηση του χώρου αναμένεται να ολοκληρωθεί στις επόμενες ανασκαφικές περιόδους.

Ancient cemetery in Exochi, Konitsa

In August 2019, at a distance of about 300m. west of the village Exochi of the Municipality of Konitsa, a site with ancient remains has been discovered. A number of fragments of bronze vessels, mainly parts of cauldrons of the 5th c. B.C., have been collected from the spot, which is located in a dense wooded area. The excavation begun in May of 2019 with the financing of the Region of Epirus. Seven pit tombs dated in the classical period unearthed in the natural soil without fixed orientation. Apart from the tombs and further north of them, four porolithic structures came to light along with fragments of their superstructure scattered throughout the area, of which the majority belong to a Macedonian type burial monument. Of special interest is an inscribed limestone base dated in the 5th c. B.C. The archaeological investigation of the site is expected to be completed in the next excavation periods.

Η διαχρονική χρήση των οχυρώσεων στην Ηπειρωτική ενδοχώρα

Στην Ηπειρωτική ενδοχώρα και συγκεκριμένα στα όρια της σημερινής περιφερειακής ενότητας Ιωαννίνων, διατηρείται σημαντικός αριθμός οχυρών εγκαταστάσεων που κατασκευάστηκαν κατά τους ελληνιστικούς χρόνους, στο πλαίσιο ενός ευρύτερου αμυντικού δικτύου των ομοσπονδιακών σχηματισμών της Απείρου/ Συμμαχίας και του Κοινού των Ηπειρωτών. Από το σύνολο των οχυρώσεων αυτών, αρκετές που ήταν χωροθετημένες σε σημαντικές διαβάσεις ή κοιλάδες, επισκευάστηκαν και επαναχρησιμοποιήθηκαν κατά τους βυζαντινούς και μεταβυζαντινούς χρόνους. Στόχος της παρούσας ανακοίνωσης είναι η ανάδειξη της διαχρονικότητας των οχυρώσεων αυτών, καθώς και ο ρόλος που διαδραμάτισαν στον έλεγχο του κατά μήκος κεντρικού οδικού άξονα που διέσχιζε την Ηπειρωτική ενδοχώρα, τον άξονα δηλαδή Βορρά- Νότου, από την κοιλάδα του Δρίνου έως τον Αμβρακικό κόλπο.

The ceaseless use of fortifications in the mainland of Epirus

A significant number of fortifications, built during the Hellenistic times, is maintained until nowadays, in the mainland of Epirus and more specifically in the boundaries of the Ioannina Prefecture. These fortifications were constructed in the framework of a wider defense project of the federal state of Apeiros/Epirote Alliance and the Koinon of Epirotes. A significant number of these fortifications, which were located on important crossings or valleys, were repaired and reused during Byzantine and post-Byzantine times. The aim of this presentation is to highlight their timelessness as well as their role in controlling the main road that crossed the mainland, namely the North-South axis, from the Drinos Valley to the Amvrakikos Gulf.

**Αρχαίο Θέατρο Δωδώνης. Αποτίμηση επεμβάσεων συντήρησης και αποκατάστασης στο
κάτω κοίλο (Α' ΖΩΝΗ)**

Συμπληρώνονται είκοσι ένα χρόνια από την έναρξη των σύγχρονων επεμβάσεων συντήρησης και αποκατάστασης στο αρχαίο θέατρο της Δωδώνης. Η σύνταξη των απαραίτητων μελετών ξεκίνησε το 2000, η πιλοτική αναστήλωση των δύο πρώτων κερκίδων το 2007 και φέτος ολοκληρώνονται οι επεμβάσεις στο σύνολο των κερκίδων του κάτω κοίλου και των αναλημματικών τοίχων του μνημείου. Στην παρούσα ανακοίνωση γίνεται μια σύντομη παρουσίαση της εφαρμοζόμενης μεθοδολογίας με ταυτόχρονη αποτίμηση της συμπεριφοράς σε βάθος χρόνου των μέχρι σήμερα ολοκληρωμένων επεμβάσεων. Με βάση τα συμπεράσματα αναφορικά με τις επεμβάσεις στην Α' Ζώνη, σε συνδυασμό με την λεπτομερή καταγραφή της παθολογίας των αρχιτεκτονικών μελών του μεσαίου κοίλου, συζητούνται οι διάφοροι τρόποι επέμβασης στην Β' ζώνη του θεάτρου.

**Ancient theater of Dodona. Evaluation of the conservation and restoration interventions
in the low cavea (ZONE A')**

Twenty-one years have passed since the beginning of the conservation and restoration works in the ancient theater of Dodona. The preparation of a number of specialized studies began in 2000, the pilot restoration of the first two cunei in 2007, and by the end of 2021 the restoration of the low tier of the cavea and the two retaining walls of the theater will be completed. In the present work the applied methodology is summary presented and the behavior of the interventions through time, is discussed. Based on the conclusions drawn regarding the works in A' Zone in combination with the detailed recording of the pathology of the architectural material of the middle tier of the cavea, the various ways of intervention in the B' zone of the theater are evaluated.

**Ο τοίχος της δυτικής στοάς του ιερού της Δωδώνης.
Εργασίες συντήρησης και δομικής ενίσχυσης**

Το αποκαλυφθέν τμήμα του οπισθίου τοίχου στη Δυτικής Στοάς του Ιερού της Δωδώνης έχει μήκος 77 μ. και μέγιστο ύψος 3,60 μ. Ως δομικό υλικό έχει χρησιμοποιηθεί ο τοπικός ασβεστόλιθος ο οποίος, όπως και στο θέατρο, παρουσιάζει πάρα πολλά προβλήματα. Η πολύ κακή κατάσταση διατήρησης των δόμων λόγω της επίδρασης των περιβαντολλογικών συνθηκών και της αυτοφυούς βλάστησης έκανε επιβεβλημένη την άμεση λήψη μέτρων για την προστασία και διατήρησή του. Αντικείμενο της παρούσας ανακοίνωσης είναι η παρουσίαση των εργασιών συντήρησης και αποκατάστασης που πραγματοποιούνται στο μνημείο στο πλαίσιο του ενταγμένου στο ΕΣΠΑ έργου «Συντήρηση, αποκατάσταση, ανάδειξη του θεάτρου και των άλλων μνημείων του Ιερού της Δωδώνης – Φάση Α' », (ΕΣΠΑ 2014-2020). Αναλύεται η κατάσταση διατήρησης των αρχιτεκτονικών μελών, τα ιδιαίτερα προβλήματα που παρουσιάζουν και ο τρόπος αντιμετώπισης τους, καθώς και τα νέα στοιχεία που έρχονται στο φως μέσα από την εξέλιξη των επεμβάσεων.

**The wall of the western stoa of the sanctuary of Dodona.
Conservation and structural reinforcement works**

The rear wall of the Western Stoa of the Sanctuary of Dodona has been revealed in a length of 77 m. and its maximum preserved height is 3,60 m. As a building material was used the local limestone which, as in the theater, presents many problems. The very poor state of preservation of the ashlar masonry, due to the influence of environmental conditions and native vegetation, made it necessary to take immediate measures for the protection of the monument. The present work is discussing the conservation and the structural reinforcement works carried out as part of the project "Conservation, restoration and enhancement of the Theater and other monuments of Dodona - Phase A" (NSRF 2014-2020). The pathology of the architectural material and the applied methodology are analyzed and the new data that came to light through the new interventions are discussed.

Νέα χρηστήρια ελάσματα από τη Δωδώνη

Μέσα από το αυξημένο πλέον υλικό των χρηστηρίων ελασμάτων της Δωδώνης φωτίζονται ποικίλες πτυχές του αρχαίου κόσμου όπως το δίκαιο, η μετανάστευση, οι μετακινήσεις και η υγεία των προσκυνητών. Στις παραπάνω θεματικές ενότητες εντάσσονται και τα νέα χρηστήρια ελάσματα που παρουσιάζονται και αποτελούν πλήρη ιδιωτικά ερωτήματα προς το μαντείο της Δωδώνης.

New inscribed lead tablets from Dodona

The oracular tablets coming from the sanctuary of Dodona highlights various issues of people addressing the gods in order to overcome some personal difficulty.
In this paper we will present new inquiries concerning justice, migration, travelling and health issues.

Δημόσια ερωτήματα στα χρηστήρια ελάσματα της Δωδώνης

Τα ενεπίγραφα μολύβδινα ελάσματα, που βρέθηκαν στη Δωδώνη και ξεπερνούν σε αριθμό τις τέσσερις χιλιάδες, αδιαμφισβήτητα αποτελούν αρχαιολογικά κατάλοιπα ανεκτίμητης αξίας για την ιστορική έρευνα. Αντικείμενο της παρούσας μελέτης είναι τα ερωτήματα, που τέθηκαν στο ηπειρωτικό ιερό, όχι από μεμονωμένα άτομα, αλλά εν συνόλω από μία κοινότητα, αστική ή εθνική, που με την πολιτική της υπόσταση προέβη σε μία επίσημη πράξη, αναζητώντας τη χρησιμοδοτική θεία παραίνεση για ζητήματα δημοσίου συμφέροντος. Τα δημόσια ερωτήματα του ηπειρωτικού μαντείου αποτελούν αξιοπίστες και πολλάκις μοναδικές μαρτυρίες, μεταξύ άλλων, για την ύπαρξη, την εξακρίβωση και την εξέλιξη μέσα στους αιώνες των εθνικών, αστικών ή ομοσπονδιακών κοινοτήτων της ηπειρωτικής επικράτειας, των εθνικών τους ονομάτων, της κρατικής τους υπόστασης, του οικιστικού, οικονομικού και λατρευτικού τους χαρακτήρα, αλλά και των σχέσεών τους με όμορες και μη, κρατικές οντότητες. Στη Δωδώνη τίθονταν, λοιπόν, από πόλεις, φυλετικές ή εθνικές ομάδες ερωτήματα εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής, που προδίδουν άλλοτε την αυτόνομη και ανεξάρτητη λειτουργία τους και άλλοτε την προσχώρησή τους σε συμμαχίες και πολιτικές ενώσεις. Επίσης, τα εν λόγω ελάσματα εγείρουν για μία ακόμη φορά τον μείζονα προβληματισμό για την πολιτική διάσταση του ηπειρωτικού μαντείου και τον ακριβή ρόλο, που επιτελούσε στο ομοσπονδιακό οργανωμένο κράτος της αρχαίας Ηπείρου, ενώ εξαιρετικά ελκυστική είναι και η αναζήτηση της συμβολής του στην ιστορική εξέλιξη, μέσω της χρησιμοδοτικής του αυτής λειτουργίας.

Public inquiries on the oracular lamellae of Dodona

The inscribed lead tablets from Dodona, more than four thousand in number, constitute indisputably archeological remnants of invaluable importance for the historical research. The paper to follow focuses on the inquiries addressed to the Epirotic sanctuary, not by individuals, but by a community as a whole, civil or ethnic, which through its political identity moved on to an official undertaking, thus seeking out the divine consultation on matters of public interest. The public inquiries of the Epirotic oracle are reliable and over and over unique testimonies, among other, for the existence, classification and evolution of the ethnic names over the centuries, their state status and residential, economic and religious character, but also their relations with various bordering and distant state entities. Thus at Dodona internal and external policy issues were raised by cities, tribal or ethnic groups, which every so often reveal their autonomous and independent function and other times their taking over of alliances and political unions. Also, these plates raise once again the major issue of the political aspect of the Epirotic oracle and the precise role it played out in the federally structured state of ancient Epirus, while extremely attractive is also the examination of its contribution to historical evolution, in the course of this oracular operation.

**Η τεκνοποιία και οι θεσμοί της υιοθεσίας και της επικλήρου
στα χρηστήρια ελάσματα της Αρχαίας Δωδώνης
(Ιστορική και νομική προσέγγιση)**

Σε τί εκτιμήσεις μας οδηγούν οι 113 επιγραφές των χρηστηρίων ελασμάτων της Αρχαίας Δωδώνης που αφορούν την τεκνοποιία; Γιατί είναι οι περισσότερες από τις 259 που αφορούν τον θεσμό της οικογένειας; Ολόκληρο το Αττικό οικογενειακό δικαιο θεμελιώνεται στην έννοια του *οίκου* και στην αναγκαιότητα της διατήρησης και συνέχισής του μετά τον θάνατο του κυρίου του. Στη μελέτη μας θα ερευνηθούν τι είναι ο *οίκος* και γιατί ο αρχαίος Έλληνας έδινε μεγάλη σημασία στη συνέχιση του, ο ρόλος των αρρένων απογόνων και η αγωνία των χρηστηριαζομένων να μάθουν, αν θα τεκνοποιήσουν και ποιο θα είναι το φύλο των απογόνων τους. Επίσης ο σκοπός του θεσμού της υιοθεσίας, καθώς και της μετά θάνατον υιοθεσίας, ο σκοπός του θεσμού της επικλήρου κόρης –ένας θεσμός εντελώς ιδιόρρυθμος και ακατανόητος για το σημερινό, περί δικαίου, αίσθημα. Απαντήσεις στους παραπάνω προβληματισμούς θα επιχειρηθεί να δοθούν σ' αυτή την ανακοίνωση με βάση τη μελέτη των επιγραφών των χρηστηρίων ελασμάτων, που αναφέρονται στα εν λόγω θέματα.

**Childbearing and the institutions of adoption and of epikleros
In Dodona's oracular tablets
(Historical and legal approach)**

In which estimations are, the 113 oracular tablets inscriptions of Dodona about childbearing, leading us to? Why is that over 259 of those are referring specifically to the institution of family? The foundations of attic family law are laid upon the *oikos* and upon the importance of its survival well after his master's death. In our study there will be researched the *oikos* and why were the ancient Greeks giving such a great significance to its continuation, the role of the male offsprings and why was there such a great concern, of the Oracle's users, to find out if they were going to have children and of which sex will their forthcoming children be. Furthermore, the purpose of the institution of adoption as well as the posthumous adoption and the institution of *epikliros*—an institution so incomprehensive for the modern sense of justice. A response to the above questions of this announcement will be attempted to be given via the study of the inscriptions mentioning this particular subjects.

Επανεξετάζοντας τη Δωδώνη και το Δίον

Η σύγκριση δύο ιερών θέσεων, μπορεί να αποτελέσει ένα ισχυρό εργαλείο κατανόησης των χαρακτηριστικών τους, της έννοιας και του σκοπού τους. Η χρησιμότητα μιας τέτοιας προσέγγισης είναι εύληπτη από τη συμβολή των Μ. Χατζόπουλου και Μ. Μαρί, που δημοσιεύτηκε με τον τίτλο «Dion et Dodone», το 2004. Η εν λόγω δημοσίευση υπήρξε αξιοσημείωτη για τη μελέτη των δύο ιερών και κατέδειξε ότι αμφότερα διέπονται από διάφορα χαρακτηριστικά.

Έκτοτε, υπήρξαν σημαντικές νέες ανακαλύψεις και οι ερευνητές προόδευσαν σημαντικά στον τομέα της εξέλιξης του Δίου και της Δωδώνης. Νέα δεδομένα και θεωρίες απαιτούν επανεξέταση των πτυχών που αφορούν στην ίδια τη φύση αυτών των θέσεων και τον συγκεκριμένο ρόλο που έπαιξαν στις περιοχές τους. Σκοπός της ομιλίας είναι η διερεύνηση αυτού του ζητήματος, παρουσιάζοντας μια συγκριτική και επικαιροποιημένη ανάλυση και των δύο τοποθεσιών, του μακεδονικού και ηπειρωτικού ιερού, αντίστοιχα.

Re-examining Dodona and Dion

An approach that compares two religious sites can be a powerful tool for understanding their features, meaning, and scope. We can witness the usefulness of such approach in the 2004 contribution of M. Hatzopoulos and M. Mari published as “Dion et Dodone”. This paper provided a remarkable contribution to the study of two shrines and showed that they share several features.

Since the appearance of this work, has been important new discoveries, and scholars have made significant advances to the field of the evolution of Dion and Dodona. New data and theories require a re-examination of aspects that concern the very nature of these sites, and the specific role they played in their respective regions. The aim of this talk is to explore this issue by presenting a comparative and updated analysis of both sites as both Macedonian and Epirote sanctuaries, respectively.

Οι επαφές της Δωδώνης με την Ιταλία και τη Ρώμη κι ο αινιγματικός «οὐκ ἄσημος» Λεύκιος Μάλλιος

Η Δωδώνη, το πλησιέστερο στην Ιταλία μαντείο του μητροπολιτικού ελλαδικού χώρου, προσείλκυσε από νωρίς Έλληνες της Μεγάλης Ελλάδας, τόσο ιδιώτες όσο και πόλεις που συμβουλευόνταν επισήμως το μαντείο του Διός. Βασική πηγή για αυτές τις επαφές αποτελούν τα πολυάριθμα χρηστικά ελάσματα που βρέθηκαν στο ιερό. Τα κείμενά τους διασώζουν έναν πλούτο πληροφοριών για τη ζωή καθημερινών ανθρώπων, για θέματα που απασχολούσαν τις πόλεις της Μεγάλης Ελλάδας, καθώς και στοιχεία για την κινητικότητα και την εμπορική δραστηριότητα στην Αδριατική και στο Ιόνιο Πέλαγος. Ρωμαίοι δεν μαρτυρούνται στα χρηστήρια ελάσματα της Δωδώνης. Από το υπόλοιπο επιγραφικό υλικό του ιεροῦ γνωρίζουμε μόνο έναν πρόξενο του Κοινού των Ηπειρωτών από το Βρινδήσιο, ο οποίος τιμάται με ψήφισμα του κοινού. Ο Διονύσιος ο Αλικαρνασσεύς αναφέρει ότι ένας ακόμη Ρωμαίος, ο Λεύκιος Μάλλιος, «άνηρ οὐκ ἄσημος» πέρασε από τη Δωδώνη.

Με βάση τα στοιχεία των πηγών γίνεται προσπάθεια να σκιαγραφηθεί ο ρόλος της Δωδώνης για τους Έλληνες της Μεγάλης Ελλάδος, αλλά και η πρόσληψη της Δωδώνης στη ρωμαϊκή παράδοση και η χρήση της στην οικοδόμηση ενός αφηγήματος συμβατού με τις επιδιώξεις της ρωμαϊκής πολιτικής. Στο πλαίσιο αυτό γίνεται επίσης μια πρόταση ταύτισης του Λευκίου Μαλλίου με έναν από τους δεκάδες γνωστούς φορείς του ονόματος, καθώς και χρονολόγησης της επίσκεψής του στη Δωδώνη.

Dodona's contact with Italy and Rome and the enigmatic "no obscure" L. Mallius

Dodona, the closest to Italy oracle of Greek motherland, attracted Greeks from Magna Graecia, not only private individuals, but also poleis which officially consulted the oracle of Zeus. The most important source for these contacts western Greeks with Dodona are the numerous oracular tablets which have been found in the sanctuary. From their texts we can also derive valuable evidence regarding everyday life of private people, various issues which concerned the poleis of Magna Graecia as well as stray data on mobility and commercial activity in the Adriatic and the Ionian Sea. Romans are not attested in the texts of the oracular tablets. From the remaining epigraphic material of the sanctuary, we are aware only about a proxeny decree of the Epeirotan Koinon for a man from Brundesium. Dionysios of Halicarnassus mentions one more Roman who visited Dodona, Leukios Mallios, "no obscure man".

On the basis of the source evidence, we attempt to sketch Dodona's role for Greeks of Magna Graecia as well as the perception of the oracle in Roman tradition and its use for the construction of a narrative which would serve Roman policy. In this framework, there is a suggestion for the identification of Leukios Mallios with one of the dozens of bearers of this name, who are attested in various sources, and for the dating of his visit to the sanctuary of Dodona.

Αποκατάσταση μεταβυζαντινών μνημείων ΠΕ Ιωαννίνων στο πλαίσιο Προγραμματικών Συμβάσεων του Υπουργείου Πολιτισμού με την Περιφέρεια Ηπείρου (2016-2020)

Η οικονομική, καλλιτεχνική και πνευματική δραστηριότητα στην περιοχή της Ηπείρου κατά την μεταβυζαντινή περίοδο αποτυπώνεται στο πλήθος των μνημείων που βρίσκονται σε όλη την επικράτεια της Περιφέρειας Ηπείρου, μάρτυρες της ιστορικότητας και της πολιτιστικής άνθησης της περιοχής. Τα ιστάμενα αυτά μνημεία ενταγμένα στον πολεοδομικό ιστό πόλεων, οικισμών ή απομονωμένα σε θέσεις περιμετρικά των οικισμών αποτέλεσαν και αποτελούν αντικείμενο προστασίας, αποκατάστασης και ανάδειξης του Υπουργείου Πολιτισμού αλλά και της Περιφέρειας Ηπείρου.

Η συντονισμένη δράση και η άριστη συνεργασία μεταξύ των δύο φορέων είχε σαν αποτέλεσμα την εκτέλεση έργων αποκατάστασης σε εκκλησιαστικά μνημεία, με την επίβλεψη της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας και σε συνεννόηση με την Ιερά Μητρόπολη Ιωαννίνων και την Ιερά Μητρόπολη Δρυινουπόλεως Πωγωνιανής και Κονίτης.

Μεταξύ των εμπλεκομένων φορέων υπογράφηκε σειρά προγραμματικών συμβάσεων που καθόριζαν τους όρους εκτέλεσης και παρακολούθησης των έργων, τα οποία αφορούσαν, κατά περίπτωση, στην αντιμετώπιση προβλημάτων στατικότητας και στεγανοποίησης, αποκατάστασης των όψεων των ναών, επισκευής ή αντικατάστασης των στεγών και λοιπών επιμέρους δομικών στοιχείων τους. Επίσης εργασίες συντήρησης τοιχογραφιών, αλλά και εκπόνηση μελετών για την αντιμετώπιση των πολλαπλών προβλημάτων που παρουσίαζαν αρκετά από αυτά.

Η αποκατάσταση των εκκλησιαστικών μνημείων και η απόδοσή τους στους πολίτες, επιφέρει μακροπρόθεσμα οφέλη τόσο στους ίδιους τους πολίτες, όσο και στην ευρύτερη περιοχή της Ηπείρου, καθώς ενισχύεται ο Προσκυνηματικός τουρισμός στην περιοχή με τη δημιουργία ενός εκτεταμένου δικτύου αναστηλωμένων μνημείων. Επιπλέον οι εργασίες αποκατάστασης παρατείνουν τη διάρκεια ζωής των μνημείων στο χρόνο και τα καθιστούν μάρτυρες της καλλιτεχνικής, πολιτιστικής άνθησης της περιοχής τους, καθώς η πλειονότητα τους διατηρεί αξιόλογες τοιχογραφίες που εκφράζουν την οικονομική, πνευματική και ιδεολογική ταυτότητα των χορηγών τους και των ζωγράφων τους.

Restoration Projects of Post Byzantine Ecclesiastical Monuments with the implementation agency of the Region of Epirus (2016-2020)

The economic, artistic and intellectual activity in the region of Epirus during the post-Byzantine period is depicted to a large number of monuments located throughout the territory of the Region of Epirus. All of them testify the historicity and cultural flourishing of the region of Epirus. These monuments, constructed in cities, settlements or isolated in locations around the settlements have always been the object of protection, restoration and promotion of the Ministry of Culture and the Region of Epirus. A series of program conventions was signed between the parties involved quoting the conditions for the execution and the monitoring of the projects, which, whether already executed or in progress, are designed to deal with severe chronic problems of static and waterproofing by restoring the facades of the temples, repairing or replacing the roofs and other individual components. In particular, the works include fixing and restoration work, control and static reinforcement work, repairs or replacement of the temple roof, restoration of the floors, as well as cleaning and maintenance of their wall paintings. This enormous task resulted in the preservation, consolidation and enhancement of the historical physiognomy of the monuments, which were delivered to the local communities as upgraded places of worship and cultural reference, and thus, today, the Regional Unit of Ioannina has a large number of restored ecclesiastical monuments, a necessary infrastructure to design and implement a wider pilgrimage and educational tourism program that will act as a lever for growth for the whole region

**Η μονή Ελεούσας στο Νησί των Ιωαννίνων και το εργαστήριο των αδελφών Κονταρή.
Παρατηρήσεις στην εικονογραφία**

Το καθολικό της μονής Ελεούσας στο Νησί των Ιωαννίνων ιστορήθηκε με τοιχογραφίες σε τρεις διαφορετικές φάσεις. Η παλαιότερη από αυτές έχει από καιρό συνδεθεί με το εργαστήριο των Θηβαίων αδελφών ζωγράφων Γεώργιου και Φράγγου Κονταρή. Η συντήρησή τους, που ολοκληρώθηκε πρόσφατα, έκανε γνωστό ένα πλήρες εικονογραφικό σύνολο με σκηνές από τον λειτουργικό, τον χριστολογικό (Δωδεκάορτο, Πάθη, γεγονότα μετά την Ανάσταση, Θαύματα, Παραβολές) και τον θεομητορικό κύκλο. Η μελέτη της εικονογραφίας τους -στο πλαίσιο εκπόνησης διδακτορικής διατριβής από την γράφουσα- έχει οδηγήσει σε εξαιρετικά ενδιαφέρουσες διαπιστώσεις για τις καταβολές των ζωγράφων και κυρίως για την τόλμη και την ευελιξία τους να μην επαναλαμβάνουν ήδη δοκιμασμένες λύσεις, αλλά να εναλλάσσουν δημιουργικά τα πρότυπά τους, δημιουργώντας νέες συνθέσεις.

**The monastery of Eleousa on the Island of Ioannina and the Kontaris brothers' workshop.
Remarks on the iconography**

The katholikon of the monastery of Eleousa on the Island of Ioannina was adorned with frescoes in three different phases. The oldest one has long been associated with the workshop of the painter brothers Georgios and Frangos Kontaris from Theba. The conservation work of the frescoes completed recently and brought to light a full iconographic program of scenes from the liturgical cycle, the christological cycle (the Great Feasts, the Passion of Christ, the events after the Resurrection, the Miracles of Christ, the Parables) and from the cycle of the Virgin's life. The study of their iconography -conducted in the context of a doctoral dissertation by the author - has led to extremely interesting findings about the painters' origins and especially about their boldness and flexibility so as not to repeat already tried and tested solutions, but to creatively change their patterns, thus creating new compositions.

**Ο τοιχογραφικός διάκοσμος του ναού της Κοίμησης της Θεοτόκου στη Βίτσα Ζαγορίου:
Πρώτες παρατηρήσεις για τη φάση του 16ου αιώνα**

Στη Βίτσα (Βεζήτζα ή Βεΐτσα), αναφερόμενος σε ιστορικές πηγές από τον 14ο αιώνα, διασώζεται ένας αξιόλογος αριθμός εκκλησιαστικών μνημείων με ζωγραφικά στρώματα από τον 15ο έως τον 19ο αιώνα. Στον ναό της Κοίμησης της Θεοτόκου, που αρχικά αποτελούσε καθολικό μονής, όπως μνημονεύεται σε ευαγγελιστάριο του 1554, κατά την πρόσφατη συντήρηση του τοιχογραφικού διακόσμου αποκαλύφθηκε ένα πολύ σημαντικό παλίμψηστο με φάσεις από τον 16ο έως τον 19ο αιώνα. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το στρώμα του 16ου αιώνα, το οποίο προσγράφεται στη λεγόμενη Σχολή των Θηβών ή της Βορειοδυτικής Ελλάδας.

**The frescos of the church of the Dormition of the Virgin at Vitsa, Zagori:
First remarks on the phase of the 16th century**

A considerable number of ecclesiastical monuments with fresco layers dated from the 15th to the 19th centuries are preserved in Vitsa-Vezitza or Veitsa, a village of the Zagori region known in historical sources since the 14th century.

Recent preservation works in the church of the Dormition of the Virgin, which is mentioned as a monastery in a 1554 gospel, have revealed a very important palimpsest of mural frescoes dated from the 16th to the 19th centuries. Of particular interest is the 16th-century layer, a work of the post-byzantine artistic circle known as School of Thebes or School of Northwestern Greece.

Το οθωμανικό λουτρό στο Κάστρο των Ιωαννίνων: η τεκμηρίωση του μνημείου

Η εργασία εστιάζει στην τεκμηρίωση του οθωμανικού λουτρού που βρίσκεται στην πλατεία Γλυκίδων, στο Κάστρο των Ιωαννίνων. Η τεκμηρίωση αναπτύσσεται σε πολεοδομική και αρχιτεκτονική κλίμακα. Βασίζεται σε έρευνα πεδίου, βιβλιογραφική και αρχειακή. Μέσα από ιστορικούς χάρτες και υπό το πρίσμα της διαχρονικής πολεοδομικής εξέλιξης του Κάστρου, ερμηνεύεται η δυναμική σχέση της λουτρικής λειτουργίας με τον αστικό ιστό του Κάστρου. Ως προς την αρχιτεκτονική, παρουσιάζεται αναλυτική γεωμετρική αποτύπωση του μνημείου με τη μέθοδο της φωτογραμμετρίας και αρχιτεκτονική αποτύπωση και ανάλυση επιμέρους αρχιτεκτονικών στοιχείων, κατασκευαστικών τρόπων και συστημάτων λειτουργίας, που υποστηρίζουν αυτό το πρώιμο «κτίριο-μηχανή» (θέρμανση, ύδρευση, εξαερισμός). Καταγράφονται οικοδομικές φάσεις και νεότερες επεμβάσεις που επηρέασαν τη μορφή στην οποία το βρίσκουμε σήμερα και επιχειρείται υπόθεση της αρχικής του μορφής, η οποία σήμερα δεν είναι ορατή, καθώς κατέρρευσαν σχεδόν όλες οι επικαλύψεις. Τέλος, γίνεται τυπολογική ανάλυση, καθώς και μια πρόταση χρονολόγησης.

The Ottoman bath in the Castle of Ioannina: the documentation of the monument

This paper focuses on the documentation of the Ottoman bath located in Glykidon square, in the Castle of Ioannina. The monument is documented with respect to both the urban and architectural scales, based on field, bibliographic and archival research. The dynamic relationship of the bathing function with the urban tissue is studied based on historical maps and is interpreted in light of the perpetual urban development of the Castle. A detailed geometric documentation of the monument has been constructed employing the photogrammetry method. The architectural imprinting of this early “machine-building” has been performed, and individual architectural elements, constructions and operating systems which support the building have been analyzed. The construction phases of the monument have been identified, as well as newer interventions. A hypothesis on its original form, not currently apparent as almost all roofing has collapsed, is attempted. Finally, a typological analysis and a suggestion for dating are provided.

*Βαρβάρα Παπαδοπούλου, Χρήστος Τσακούμης, Μέλλω Παπαδοπούλου, Βασιλική Δήμου,
Μάτα Κορτζή, Σοφία Τσούλη /
Varvara Papadopoulou, Christos Tsakoumis, Mello Papadopoulou, Vasiliki Dimou,
Mata Kortzi, Sofia Tsouli*

Οθωμανικό Λουτρό στο Κάστρο Ιωαννίνων: Νέα στοιχεία και προβληματισμοί κατά τη διάρκεια του έργου της αποκατάστασης

Το οθωμανικό λουτρό, στις υπώρειες της ΒΑ Ακρόπολης του Κάστρου των Ιωαννίνων, αποτελεί, μαζί με τη Βιβλιοθήκη και το Σουφαρί Σεράι, ένα από τα κτίσματα δημόσιου χαρακτήρα που εντοπίζονται στην περιοχή και έχουν ως σημείο αναφοράς το συγκρότημα του τζαμιού του Ασλάν πασά.

Χρονολογημένο, με βάση την έως τώρα έρευνα, τον 17ο αι., θεωρείται ένα από τα πρωιμότερα οθωμανικά μνημεία στο Κάστρο.

Η ένταξή του στο ΕΣΠΑ 2014-2020 για την αποκατάσταση και ανάδειξη του προσέφερε την ευκαιρία διενέργειας διερευνητικών ανασκαφικών εργασιών, οι οποίες έφεραν στο φως στοιχεία που αποτελούν ερέθισμα για προβληματισμό και περαιτέρω εξέταση των έως τώρα δεδομένων, και κυρίως σε σχέση με τα κατάλοιπα του βυζαντινού λουτρού που σώζονται λίγα μέτρα βορειότερα.

Ottoman Bath in the Castle of Ioannina: new data and reflections during the restoration project

The Ottoman Bath at the foot of the Northeastern Citadel of the Castle of Ioannina, is, together with the Library and Soufari Sarai, one of the buildings with a public character located in the area having as a frame of reference the complex of the mosque of Aslan Pasha.

Based on research so far, it is dated in the 17th c. and is considered one of the earliest Ottoman buildings in the Castle.

Included in the ESPA 2014 – 2020 for its restoration and promotion, an opportunity was offered for the conduction of exploratory excavations, which brought to light evidence that compose a stimulus for reflection and further examination of the data so far, and especially in respect of the Byzantine Bath remains that survive a few meters north.

Αποκατάσταση διατηρητέου μνημείου οικίας Δεσπότη στην πόλη των Ιωαννίνων.

Άμεσα στερεωτικά μέτρα

Το σπίτι του Δεσπότη (οικία Χουσεϊν Μπέη) ανήκει στην κατηγορία των γιαννιώτικων σπιτιών που ονομάζονται αρχοντόσπιτα ή αρχοντικά. Η κατασκευή του χρονολογείται μεταξύ των ετών 1740 και 1780 και είναι το παλαιότερο αρχοντικό που έχει διασωθεί από την πυρκαγιά των Ιωαννίνων του 1820, όντας κτισμένο μακριά από το Κάστρο.

Το αρχοντικό τόσο στην κάτοψη όσο και στην διάταξη των όγκων του, σχηματίζει ένα ευκρινέστατο Π και αποτελείται από ισόγειο και όροφο με μεσοπάτωμα. Το κτίριο όμως έχει περάσει από αρκετές οικοδομικές φάσεις μέχρι να λάβει τη σημερινή του μορφή με αρχικό πυρήνα το ορθογώνιο στα δυτικά. Το ισόγειο είναι κτισμένο από αργολιθοδομή, ενώ ο όροφος δομείται από ωμοπλινθοδομή και ξυλόπηκτη τοιχοποιία, με επεμβάσεις σε διάφορες φάσεις από διαφορετικά υλικά.

Ο φέρων οργανισμός του μνημείου παρουσιάζει εκτεταμένες βλάβες με κίνδυνο επιδείνωσης. Η περαιτέρω έκθεση του μνημείου στους περιβαλλοντικούς παράγοντες φθοράς, σε συνδυασμό με επιβολή στατικών ή δυναμικών φορτίων, κατέστησε επιτακτική την ανάγκη εφαρμογής άμεσων μέτρων έκτακτης ανάγκης για την προστασία του. Για τον λόγο αυτό η Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων, στο πλαίσιο Προγραμματικής Σύμβασης με την Περιφέρεια Ηπείρου και την Ιερά Μητρόπολη Ιωαννίνων, προχώρησε στην υλοποίηση εργασιών άρσης ετοιμορροπίας του κτηρίου.

Οι εργασίες άρσης επικινδυνότητας ξεκίνησαν τον Νοέμβριο του 2017 και ολοκληρώθηκαν τον Νοέμβριο του 2020. Στόχο είχαν τη διάσωση, σε πρώτη φάση, του ιδιαίτερα ευάλωτου στατικού φορέα του μνημείου, έως ότου εξασφαλιστεί -μετά και τις οριστικές επισκευές- η αποκατάσταση της φέρουσας ικανότητάς του. Οι σοβαρές βλάβες στα κατακόρυφα κυρίως στοιχεία -όπως ρηγμάτωση πεσσών, τόξων, απόκλιση από την κατακόρυφο, φθορά ξύλινων υποστυλωμάτων κλπ.- αλλά και σε οριζόντια στοιχεία -όπως ξύλινες δοκοί, φουρούσια κ.λπ. σε βαθμό τέτοιο, ώστε να γίνεται προβληματική η ασφαλής λειτουργία του φέροντα οργανισμού του δομήματος, επέβαλε τη λύση της προσωρινής υποστύλωσης, αλλά και αντιστήριξης των φερόντων στοιχείων.

Παράλληλα με τις εργασίες λήψης άμεσων μέτρων προστασίας αποκαλύφθηκαν νέα στοιχεία για την ιστορία του μνημείου, τα οποία τεκμηριώθηκαν σχεδιαστικά και φωτογραφικά, όπως λιθόστρωτο στον περιβάλλοντα χώρο του μνημείου, σφραγισμένα ανοίγματα, διαμόρφωση λιθόστρωτου δαπέδου σε ισόγειο χώρο και άλλα αρχιτεκτονικά κατάλοιπα.

Οι εργασίες αυτές εντάσσονται σε ένα γενικότερο εγχείρημα διάσωσης της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής μας που θα λειτουργήσει ως μοχλός ανάπτυξης για ολόκληρη την περιοχή.

Restoration of the protected monument of the House of Despot - Immediate fixing measures in the House of Housein Bey (House of Despot) in Ioannina

The House of despot (House of Housein Bey) belongs to the category of the houses of Ioannina called mansions. Its construction dates between the years 1740 and 1780 and is the oldest mansion that has survived the fire of Ioannina in 1820, being built away from the Castle.

The mansion, both in plan and in the arrangement of its volumes forms a very clear Π shape and consists of a ground floor and first floor with a mezzanine. The building, though, has gone through several construction phases, until it takes its current form, with the original core the rectangle to the west. The ground floor is built of rubble masonry, while the first floor is made of unfired brickwork and masonry with wooden reinforcement, with interventions in different phases of different materials.

The bearing body of the monument presents extensive damage with the risk of deterioration. The further exposure of the monument to environmental degradation factors, in combination with the imposition of static or dynamic loads, made urgent the need for immediate emergency measures for its protection. For this reason, the Ephorate of Antiquities of Ioannina performs the necessary works with accounts and self-supervision within the framework of a Program Contract with the Region of Epirus and the Holy Diocese of Ioannina.

The risk removal works started in November 2017 and continue to this day, with the aim of rescuing, initially, the particularly vulnerable static body of the monument, until, after the final repairs, the restoration of their bearing capacity is ensured. Serious damage to the main vertical elements - such as cracking of pillars, arches, deviation from the vertical, wear of wooden supports, etc. - but also to horizontal elements - such as wooden beams, corbels, etc. - to such an extent that the safe operation of the bearing structure becomes problematic, imposed the solution of the temporary support, but also support of the load-bearing elements.

Along with the immediate protection measures, new data on the history of the monument were revealed, which were substantiated in terms of design and photography, such as paving the surrounding area of the monument, sealed openings, landscaping of a paved floor and other architectural remains.

This work is part of a general project to save the cultural heritage of our region, which will act as a lever for development for the entire region.

*Ελευθερία Τσακανίκα, Καρολίνα Μωρέττη, Νίκη Ψύλλα, Ειρήνη Εφεσίου, Νίκος Ξάνθος,
Χάρης Μουζάκης, Τίμος Κουιμτζόγλου, Γεώργιος Παυλόπουλος, Μαρία Χατζηνικολάου /
Eleftheria Tsakanika, Karolina Moretti, Niki Psilla, Eirini Efesiou, Nikos Xanthos,
Charis Mouzakis, Timos Kouimtzoglou, Georgios Pavlopoulos, Maria Chatzinikolaou*

Το Τζαμί της Καλούτσιανης στην πόλη των Ιωαννίνων. Η μελέτη αποκατάστασης

Το Τζαμί της Καλούτσιανης, χτισμένο περίπου το 1740, αποτελεί ένα από τα σπουδαιότερα μνημεία της Οθωμανικής περιόδου της πόλης των Ιωαννίνων στην Ήπειρο. Στο άρθρο αυτό παρουσιάζεται συνοπτικά η συνολική μελέτη αποκατάστασης (αρχιτεκτονική, στατική και μελέτη συντήρησης), του τεμένους και του μιναρέ. Τα περισσότερα και σημαντικότερα δομικά προβλήματα του μνημείου οφείλονται στις πολλές και συνεχείς αλλαγές χρήσης και επεμβάσεις που έχει υποστεί κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα, ιδιαίτερα στην περιοχή του γωνιακού προστώου, καθώς και στην έλλειψη συντήρησής του για περίπου 100 χρόνια. Η πρόταση αποκατάστασης βασίστηκε στη συνολική θεώρηση, τεκμηρίωση και ανάλυσή του (ιστορική, αρχιτεκτονική, κατασκευαστική, με συμβατικές και ψηφιακές μεθόδους), σε νέα στοιχεία [διερευνητικές εργασίες στη θεμελίωση]], σε εργαστηριακούς ελέγχους και επί τόπου μετρήσεις για την τεκμηρίωση των μηχανικών και δυναμικών χαρακτηριστικών του μνημείου και σε συμπεράσματα που προέκυψαν από τη στατική διερεύνηση και τη μελέτη συντήρησης (μη καταστρεπτικές διαγνωστικές μέθοδοι κ.λπ.). Στόχο της μελέτης αποκατάστασης αποτέλεσε η αναγνώριση και ανάδειξη των αυθεντικών μορφολογικών, αρχιτεκτονικών και δομικών χαρακτηριστικών του μνημείου και η απόδοσή του πάλι στην πόλη της οποίας μπορεί να αποτελέσει σημαντικό πολιτιστικό πυρήνα και αφορμή για την ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής.

Kaloutsiani's Mosque in Ioannina. The restoration study

The Kaloutsiani mosque, built about 1740, is one of the most prominent monuments of Ottoman period in Ioannina in Epirus. The restoration study of the mosque and the minaret (architectural, structural and conservation study), is briefly presented. The mosque shows several problems due to the lack of maintenance for the last 100 years, and due to the many changes of use and interventions that occurred mainly at the 20th century, especially at the area of the external portico. The restoration proposal was based on an overall evaluation, documentation and analysis (historical, architectural, and constructional with conventional and digital methods), on new evidence revealed due to foundation investigations, on laboratory testing, in-situ measurements for the assessment of the mechanical and dynamic characteristics of the monument, and on the results of the structural and conservation study (non-destructive diagnostic methods, etc.). Main scope of the restoration proposal was to find and bring out the authentic morphological, architectural, and structural characteristics of the mosque and moreover give back to the town of Ioannina an important part of its history and a building of high cultural value.

Το Αρχοντικό Χουσεΐν Σίσκο Μπέη στην Κόνιτσα. Νέα στοιχεία για την αποκατάσταση του

Στο πλαίσιο διπλωματικής εργασίας (Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ, 2020) με τίτλο “Για την αναβίωση της Μαστορικής Τέχνης: Μια σχολή των τεχνών της Πέτρας και του Ξύλου στην Κόνιτσα», έγινε συστηματική αρχιτεκτονική και ιστορική τεκμηρίωση του Αρχοντικού Σίσκο Μπέη (1845) στην Άνω Κόνιτσα, το οποίο παρουσιάζει σημαντικότερες βλάβες, καταρρεύσεις και αλλοιώσεις της αρχικής του μορφής. Σκοπός της εργασίας ήταν η αποτύπωση και η πρόταση αποκατάστασης και ένταξής του σε γενικότερη μελέτη, η οποία αφορούσε και στο σχεδιασμό νέων κτιρίων. Κατά την επιστημονική έρευνα για την τεκμηρίωση του αρχοντικού, παραχωρήθηκε από την 8η Ε.Β.Α. Ιωαννίνων υλικό (σχέδια και φωτογραφίες), στο οποίο όμως απεικονίζονταν νεότερες φάσεις του. Στην έρευνα που ακολούθησε στο αρχείο του Εθνικού Ιστορικού Μουσείου εντοπίστηκε πολυτιμότερο σχεδιαστικό υλικό του 1937 (από ομάδα αρχιτεκτόνων με επικεφαλής τον Δ. Πικιώνη), λανθασμένα καταχωρημένο ως «Παλιό Διοικητήριο Κόνιτσας» και γι’ αυτό μη ανιχνεύσιμο έως τώρα, δίνοντας νέα στοιχεία για την αποκατάσταση ενός από τα σημαντικότερα κτίρια της οθωμανικής περιόδου στην Ήπειρο.

The Mansion of Hussein Shishko Bey in Konitsa. New evidence for its restoration

In the frame of a diploma thesis (School of Architecture NTUA, 2020) titled “For the Revival of the Craftsmanship Art: A School of the Arts of Stone and Wood in Konitsa”, a systematic architectural and historical documentation of the Mansion of Shishko Bey (1845) in Konitsa was made, which presents significant damages, collapses and alterations of its initial form. Purpose of the thesis was the documentation of the mansion and a restoration proposal incorporating it in a general study, which also concerned the design of new buildings. During the scientific research for the documentation of the mansion, drawings and photographs were provided by the 8th E.B.A. of Ioannina, which depicted the latest phases of the building. In a following research in the archives of the National Historical Museum, valuable drawings of 1937 (created by architects led by D. Pikionis) were discovered, incorrectly registered as the “Old Headquarters of Konitsa”, and therefore undetectable until now, which provide new evidence for the restoration of one of the most important buildings of the Ottoman period in Epirus.

*Ελισάβετ Βιντζηλαίου, Βασιλική Παλιεράκη, Βασιλική Νικολοπούλου,
Ερατώ Οικονομοπούλου, Χρήστος Γιαννέλος /
Elisavet Vintzilaïou, Vasiliki Palieraki, Vasiliki Nikolopoulou,
Erato Oikonomopoulou, Christos Giannelos*

Ζητήματα τεκμηρίωσης ιστορικών κατασκευών: Το παράδειγμα της Γέφυρας της Κόνιτσας

Με σκοπό την ολοκληρωμένη τεκμηρίωση του φέροντος οργανισμού της ιστορικής τοξωτής λίθινης γέφυρας της Κόνιτσας, συλλέχθηκαν στοιχεία προερχόμενα από την ιστορία και την αρχιτεκτονική της, τα οποία συνδυάστηκαν με τις διαπιστώσεις από την οπτική παρατήρηση του μνημείου και με τα αποτελέσματα επί τόπου και εργαστηριακών δοκιμών. Η ιστορική τεκμηρίωση και οι επί τόπου παρατηρήσεις επέτρεψαν την εξαγωγή συμπερασμάτων, σχετικά με την γεωμετρία και την παθολογία του μνημείου, με έμφαση σε επισκευασμένες περιοχές με χρήση ωπλισμένου σκυροδέματος. Προκειμένου να επιβεβαιωθούν και να εμπλουτιστούν τα ευρήματα, εφαρμόστηκαν σε αντιπροσωπευτικές θέσεις μη καταστροφικές δοκιμές (γεωραντάρ, ενδοσκόπηση, κρουσιμέτρηση, ψεκασμός με διάλυμα φαινόλοφθαλδεΐνης), ενώ επιπρόσθετα πραγματοποιήθηκαν περιορισμένης έκτασης ανασκαφές σε δύο περιοχές του μνημείου. Χάρis στον συνδυασμό των εφαρμοσθεισών μεθόδων και στην αποτίμηση των αποτελεσμάτων τους, αποκτήθηκαν στοιχεία του τρόπου δόμησης των επιμέρους περιοχών της γέφυρας, των διαστάσεων και της ποιότητας των λίθων, καθώς και της ύπαρξης και της θέσης ξύλινων και μεταλλικών στοιχείων.

Documentation of historical structures: The example of the Konitsa stone bridge

Aiming at an overall documentation of the bearing system of the Konitsa historical arch stone bridge, data deriving from the history and the architecture of the monument were examined and combined with the observations of the inspections and the results of in-situ and in-laboratory tests. The historical documentation and the field inspections led to considerable results regarding the geometry and the structural pathology, with an emphasis on areas restored with reinforced concrete. To confirm and enrich these findings, the non-destructive methods of Ground Penetrating Radar, Boroscopy, Schmidt Hammer and Phenolphthalein Spraying were applied in targeted areas, whereas also small excavations at two positions enhanced the overall evaluation of the structure's condition. The combined assessment of the results allowed for the identification of data relevant to the applied construction techniques, the dimensions and the type of stones used, as well as the existence and the position of timber and steel elements.

Ιστορική Γέφυρας Κόνιτσας: Ζητήματα τεκμηρίωσης και η σημασία τους στην πρόταση αποκατάστασης

Η γέφυρα της Κόνιτσας κατασκευάστηκε το 1869 και αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα πέτρινα τοξωτά γεφύρια στην περιοχή των Βαλκανίων. Η γέφυρα φέρει επέμβαση αποκατάστασης του 1913, η οποία έγινε από Γάλλους μηχανικούς με χρήση οπλισμένου σκυροδέματος, μετά την απόπειρα ανατίναξης από τον Τζαβίτ Πασά το ίδιο έτος. Δομητικά προβλήματα, που εντοπίζονται κυρίως στην περιοχή της εν λόγω επέμβασης, οδήγησαν στην μελέτη της γέφυρας και την εκτέλεση ενός εκτεταμένου ερευνητικού προγράμματος. Κατά την διαδικασία αυτή βασικό ζητούμενο αποτέλεσε εξ αρχής ο χειρισμός της επέμβασης από σκυρόδεμα του 1913. Για τον σχεδιασμό των μέτρων αποκατάστασης ακολουθήθηκε μία μεθοδολογία υπολογισμού, η οποία έλαβε υπόψη όλες τις κρίσιμες φάσεις κατασκευής και τα σημαντικά γεγονότα φορτίσεων – επεμβάσεων, που προέκυψαν από την διαδικασία της έρευνας. Περιγράφονται τα βασικά στάδια της μελέτης και ο σημαντικός ρόλος της τεκμηρίωσης στην διαμόρφωση της τελικής πρότασης αποκατάστασης.

Historical bridge of Konitsa: Documentation and its significance for restoration

The bridge of Konitsa was built in 1869 and is one of the most important stone arched bridges in the Balkans. The bridge was restored in 1913, after an attempt in the same year (by Tzavit Pasha) to destroy it using explosives. The bridge was restored by French Engineers, using reinforced concrete. Structural problems located mainly in the area of this operation led to the study of the bridge and the execution of an extensive research project. During this process, the main issue was the handling of the concrete intervention of 1913. For the design of the restoration measures, a calculation methodology was followed which took into account all the critical construction phases, as well as the most significant load-cases and interventions to the monument, as identified during the documentation of the bridge. The main stages of the study and the important role of documentation in shaping the final restoration proposal are presented.

**Τρισδιάστατη Φωτογραμμετρική και Αρχιτεκτονική αποτύπωση και
Αποτελέσματα τετραετούς παρακολούθησης Δικτύου Μικρομετακινήσεων
Λίθινου Γεφυριού Αώου Κόνιτσας**

Στην εισήγηση παρουσιάζονται η τρισδιάστατη Φωτογραμμετρική και Αρχιτεκτονική αποτύπωση και τεκμηρίωση καθώς και η Αξιολόγηση δεδομένων και αποτελεσμάτων τετραετούς παρακολούθησης μικρομετακινήσεων του Λίθινου γεφυριού Αώου Κόνιτσας. Το έργο στοχεύει στην μακροχρόνια παρακολούθηση και συλλογή δεδομένων μετακινήσεων στις τρεις διαστάσεις (3D), του Λίθινου Γεφυριού που αποδίδονται στις καιρικές συνθήκες, σεισμούς ή άλλα φυσικά φαινόμενα. Η συλλογή και επεξεργασία των δεδομένων εκτελείται με αυτοματοποιημένο σύστημα ώστε να αποφεύγεται η ανάμιξη του ανθρώπινου παράγοντα για την ελαχιστοποίηση των συστηματικών ή χονδροειδών σφαλμάτων. Παράγονται πίνακες με στατιστικά αποτελέσματα και διαγράμματα μικρομετακινήσεων στο χώρο. Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων του monitoring συσχετίζονται με τα γεωμετρικά και κατασκευαστικά στοιχεία του Γεφυριού.

**Presentation of the 3D Fotogrammetric and Architecture survey modeling and
evaluation of four year results of monitoring 3D micromovements of the stone
bridge structure in the Aoos River near the settlement of Konitsa**

It is presented the 3D Photogrammetric and Architecture survey modeling and documentation and the evaluation of the four year monitoring data and results of 3D micromovements of the stone bridge structure in the Aoos River near the settlement of Konitsa in the prefecture of Ioannina. This project targets to a long term digital observation/monitoring of the stone bridge structure in order to evaluate the movements of the bridge attributed to local weather conditions, earthquakes and other natural causes. For the data collection an automated measuring system is used to avoid human interference in the measurements procedure and minimize systematic and blunder/gross measurement errors. The main output is the measurements, its statistic processing and the procurement of diagrams of movements in three dimensions through time. The evaluation of the monitoring data is made in correlation with the geometry and contraction material of the Stone Bridge.

**Αρχιτεκτονική τεκμηρίωση και ιστορική εξέλιξη εκπαιδευτικού κτηρίου.
Η Πασχάλειος Σχολή στο Καπέσοβο του Δήμου Ζαγορίου**

Η Πασχάλειος σχολή βρίσκεται στο Καπέσοβο του Δήμου Ζαγορίου και οικοδομήθηκε το 1861. Εμπνευστές και χρηματοδότες της κατασκευής και της λειτουργίας της ήταν οι αδελφοί Πασχάλη με καταγωγή από τον προαναφερόμενο οικισμό. Ξενιτεύτηκαν στις αρχές του 19ου αι. στη Ρουμανία και αργότερα στη Ρωσική πόλη Νίζνα, όπου απέκτησαν μεγάλη περιουσία.

Για την έρευνα, κατανόηση και τεκμηρίωση του συνόλου και των επιμέρους αρχιτεκτονικών στοιχείων, αναζητήθηκαν μαρτυρίες του αρχαιακού υλικού, και αξιοποιήθηκαν, όχι με το μάτι του ιστορικού ερευνητή, αλλά του αρχιτέκτονα.

Η αρχιτεκτονική τεκμηρίωση και η ιστορική εξέλιξη του εκπαιδευτικού κτηρίου της Πασχαλείου Σχολής πραγματοποιήθηκε με σκοπό την ανάδειξη του ρόλου της στην παιδεία και τον πολιτισμό άλλα και την ανάδειξη του τρόπου και των μέσων κατασκευής και ανέγερσής της ως κτίσμα. Αποτελεί ένα εξαιρετικό δείγμα οικοδομήματος, αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος των φημισμένων και γνωστών, ανά τον κόσμο, Ηπειρωτών μαστόρων και πρόκειται για ένα από τα σημαντικότερα και εντυπωσιακότερα κτήρια-μνημεία των Ζαγοροχωριών, τεκμήριο της πολιτισμικής και κοινωνικής ανάπτυξής τους κατά τον 19ο αιώνα.

**Architectural documentation and historical development of an educational building.
The Paschaleios School in Kapesovo in the Municipality of Zagori**

The Paschaleios School is located in Kapesovo in the Municipality of Zagori and was built in 1861. The Paschalis brothers, with origins from the above mentioned settlement, were the inspirers and financiers of its construction and operation. They immigrated to Romania in the early 19th century and later on they moved to the Russian city of Nizna where they acquired a large fortune.

Evidence of the archival material was sought for the research, understanding and documentation of the architectural elements and was used from the point of view of an architect and not a historical researcher.

The architectural documentation and the historical development of the educational building of the Paschaleios School was carried out in order to highlight its role in education and culture but also to highlight the manner and means of its construction and erection as a building.

It is an excellent example of a building with architectural interest made by the world-famous craftsmen of Epirus and it is one of the most important and impressive buildings-monuments of Zagorochoria, an evidence of their cultural and social development during the 19th century.

Ελένη Βασιλείου, Αθηνά Ζωγάκη, Ιουλία Κατσαδήμα, Νίκος Κυραμάριος, Σταματία Γιώτη, Φανή Αντάρη, Ελένη Μίχου, Στέλιος Γκούσκος, Κωνσταντίνος Καλαμπόκης, Γιώργος Γόγολος, Κωνσταντίνος Μαγκούτης, Ιωάννης Φούντος, Μαρία-Άννα Μποφίλη Αρβανίτη, Γιώργος Σταματίου, Ιωάννης Κυριαζής, Κωνσταντίνος Μπατσίλας / Eleni Vasileiou, Athina Zogaki, Ioulia Katsadima, Nikos Kyramarios, Stamatia Gioti, Fani Lytari, Eleni Michou, Stelios Gkouskos, Konstantinos Kalampokis, Giorgos Gogolos, Konstantinos Magkoutis, Ioannis Fountos, Maria-Anna Mpofili Arvaniti, Giorgios Stamatiou, Ioannis Kyriazis, Konstantinos Mpatsilas

PROXITOUR: Μια διαδραστική πλατφόρμα περιήγησης

Η Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων σε συνεργασία με το Τμήμα Μηχανικών Η/Υ και Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και την εταιρεία Terracom, επιχειρεί μέσω της διαδραστικής πλατφόρμας ProxiTour (Proximity Tour Guide), να επανατοποθετηθεί δυναμικά απέναντι στις ανάγκες της εποχής, και κυρίως στο ζήτημα της σχέσης μουσείου και κοινωνίας.

Στο πρόγραμμα περιλαμβάνονται το Αρχαιολογικό και το Βυζαντινό Μουσείο Ιωαννίνων, το πάρκο Λιθαρίτσια, καθώς και η νοτιοανατολική ακρόπολη του Κάστρου (Ιτς Καλέ και Θησαυροφυλάκιο). Η πλατφόρμα περιέχει περιγραφές εκθεμάτων, ηχητικές αφηγήσεις, φωτογραφίες και 3D απεικονίσεις, με ιδιαίτερο στοιχείο καινοτομίας της τη δυνατότητα επιλογής των ξεναγήσεων ανάλογα με την ηλικία του επισκέπτη.

Πρόκειται για μια καινοτόμο λύση στον τομέα της ξενάγησης, καθώς ο επισκέπτης, χρησιμοποιώντας εφαρμογή κινητού, μπορεί να ξεναγείται στον χώρο εντοπίζοντας εύκολα το έκθεμα ή το μνημείο του ενδιαφέροντος του. Ένας συνδυασμός τεχνολογιών χρησιμοποιείται για την αναγνώριση της θέσης του επισκέπτη: το GPS σε εξωτερικούς χώρους και μικροί ασύρματοι πομποί (Bluetooth Beacons) που ανιχνεύονται από το κινητό τηλέφωνο, σε εσωτερικούς.

Proxitour: An Interactive Tour Guide Platform

The Ephorate of Antiquities of Ioannina in collaboration with the Department of Computer Science & Engineering of the University Ioannina and the Terracom Company, attempt through the interactive platform ProxiTour (Proximity Tour Guide), to be dynamically repositioned towards the needs of the area, and especially in issue of the relationship between museum and society.

The program includes both the Archaeological and Byzantine Museum of Ioannina, the park Litharitsia, as well as the southeastern citadel of the Castle (Its Kale and the Treasury). The platform contains descriptions of exhibits, audio narratives, photographs and 3D illustrations, and a particular innovation that give's the possibility of guiding, choosing the tours according to the age of the visitor.

This is an innovative solution in the field of tour, as the visitor, is able to use the ProxiTour mobile application and be guided in the area easily, locating its exhibit or monument of his interest and be guided through the whole journey. A combination of technologies been used to identify the visitor's location: GPS outdoors and small wireless transmitters (Bluetooth Beacons) detected by mobile phone, indoors.

«Ακούω - Αγγίζω - Αισθάνομαι»: Ένα μουσειοπαιδαγωγικό πρόγραμμα για άτομα με προβλήματα όρασης στα πολιτιστικά τοπία της Περιφέρειας του Ζαγορίου

Το Μουσειοπαιδαγωγικό πρόγραμμα “Ακούω - Αγγίζω - Αισθάνομαι” απευθύνεται σε άτομα με προβλήματα όρασης, στο πλαίσιο της ισότιμης πρόσβασης στην πολιτιστική και φυσική κληρονομιά. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει έναν ηχοπερίπατο εκπαιδευτικού χαρακτήρα στα in situ πολιτισμικά τοπία του Οικομουσείου Ζαγορίου. Ως αντικείμενο της έρευνας και δράσης του προγράμματος επιλέχθηκαν τρία πέτρινα γεφύρια του Ζαγορίου (Γεφύρι Κόκκορου, Γεφύρι Καλογερικό ή του Πλακίδα και το Γεφύρι του Μύλου στους Κήπους), εύκολα προσβάσιμα στα άτομα με προβλήματα όρασης. Οι 3D απεικονίσεις της γεωμορφολογίας της διαδρομής και των γεφυριών λειτούργησαν ενισχυτικά, δίνοντας την δυνατότητα, μέσω της αφής, να γίνουν αντιληπτά στα άτομα με προβλήματα όρασης τα μεγάλης κλίμακας μνημεία.

Η Υπηρεσία Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Ηπείρου, Βορείου Ιονίου και Δυτικής Μακεδονίας επιμελήθηκε την Φωτογραμμετρική - Φωτορεαλιστική μοντελοποίηση και απεικόνιση αντιπροσωπευτικών γεφυριών, προκειμένου να ακολουθήσει η τρισδιάστατη εκτύπωση των μακετών τους από το Κέντρο Καίννοτομίας Fab-Lab Ιωαννίνων.

“Listen – Touch – Feel”: A museopedagogical program for people with vision problems in the cultural landscapes of the Zagori region

The museopedagogical program “Listen – Touch – Feel” applies to people with vision problems, in order to achieve their equal access to cultural and natural heritage. It includes, among others, an educational sound-amble at the in-situ cultural landscapes of the Ecomuseum of Zagori. The subject of the program’s research and action has been chosen to be three stone bridges of Zagori (Bridge of Kokoris, Kalogeriko or Plakida’s Bridge and the Bridge of the Mill at Kipoi village), which are easily accessible to everyone with vision problems. The 3D mappings of the path’s and bridge’s geomorphology have been a great asset, since they give the opportunity to make even the biggest monuments perceivable through touch.

The Service of Modern Monuments and Technical Works of Epirus, North Ionian and West Macedonia has worked on the Photogrammetric – Photorealistic modeling and illustration of representative bridges, for the 3D printing of these models to follow by the Innovation Center of Fab-Lab of Ioannina.

**Ο Άγιος Βασίλειος, ο Αχελώος και το Γιαννιώτι.
Η ελλαδική μεσοχώρα στην Εποχή του Χαλκού**

Το 1968, η αείμνηστη Ιουλία Βοκοτοπούλου παρουσίαζε στο Αρχαιολογικόν Δελτίον τρία ευρήματα από έναν κατεστραμμένο τάφο στο Γιαννιώτι Άρτας, τον οποίο χρονολόγησε προκαταρκτικά στην Μέση Εποχή του Χαλκού. Το 2009, υπηρεσιακή αυτοψία της ΛΓ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων εντόπιζε μια οικιστική θέση της Εποχής του Χαλκού στην κοιλάδα του Αχελώου. Η θέση, που αναπτύσσεται στις παραποτάμιες αναβαθμίδες του Αχελώου, ανάμεσα στον ποταμό και τον οικισμό του Αγίου Βασιλείου στις Πηγές και 1 χλμ. νότια της γέφυρας Κοράκου, ερευνήθηκε επιφανειακά το 2010. Σε αυτή την ανακοίνωση παρουσιάζονται τα πορίσματα της επιφανειακής έρευνας, η αρχιτεκτονική και τα κινητά ευρήματα, προκειμένου να τεκμηριωθεί το χρονολογικό πλαίσιο της θέσης. Στην συνέχεια, ο Άγιος Βασίλειος συζητείται σε συνάρτηση τόσο με το παλαιότερο εύρημα από το Γιαννιώτι όσο και με άλλες αρχαιότητες από την κοιλάδα του Αχελώου, υπό το πρίσμα επαφών μεταξύ Ηπείρου και Θεσσαλίας, διαμέσου μιας ιδιόμορφης περιοχής.

**Agios Vasileios, Acheloos and Giannioti.
The Helladic Midlands in the Bronze Age**

Back in 1968, the late Ioulia Vokotopoulou was presenting in the *Archaiologikon Deltion* three finds from a damaged cist tomb at the settlement of Giannioti in Arta, that were dated in the Middle Bronze Age. In 2009, a preliminary pedestrian survey by the 33rd Ephorate of Prehistoric and Classical Antiquities was identifying a Bronze Age site in the Acheloos valley. This site, which is located in the riverside terraces of Acheloos, between the river and the settlement of Agios Vasileios at Peges and 1 km south of the Korakou bridge, was systematically surveyed in 2010. This paper presents the results of the on site survey, the architecture and the other finds, in order to establish the dating of the site. Thereafter, the site at Agios Vasileios is discussed in relation to the tomb at Giannioti and other Bronze Age sites in the Acheloos valley, as indicative for contacts between Thessaly and Epirus, through a distinct area.

Τμήμα οχύρωσης της Αμβρακίας στην περιοχή της Μητρόπολης στην Άρτα. Νέα δεδομένα

Στην περιοχή της Μητρόπολης στην Άρτα, σώζονται τα μεγαλύτερα και καλύτερα διατηρημένα τμήματα του επιβλητικού οχυρωματικού περιβόλου της Αμβρακίας (πρώιμος 5ος-μέσα 4ου αι. π.Χ.), που είχαν αποκαλυφθεί τη δεκαετία του '70 σε δύο απαλλοτριωμένα σήμερα οικόπεδα ιδιοκτησίας του ΥΠΠΟΑ. Το 2020, η Εφορεία προχώρησε σε εκτεταμένη διαμόρφωση και ανασκαφική διερεύνηση του χώρου αποκαλύπτοντας το τείχος στο σύνολό του σε μήκος 55μ. Η εξωτερική παρειά του εντυπωσιακού αυτού τμήματος της οχύρωσης είναι κατασκευασμένη κυρίως με ασβεστολιθικούς ορθοστάτες. Εξωτερικά ήρθαν στο φως αποσπασματικά οδόστρωμα αρχαίας οδού και ασβεστολιθικές πλάκες, που πιθανόν ανήκουν σε αποχετευτικό αγωγό, ενώ εσωτερικά του τείχους αποκαλύφθηκαν στοιχεία του πολεοδομικού ιστού της αρχαίας πόλης. Οι εργασίες, που βρίσκονται σε εξέλιξη, αποσκοπούν να καταστεί το σημαντικό αυτό τμήμα της οχύρωσης ενιαίος αρχαιολογικός χώρος και συγχρόνως με τη γενικότερη ανάδειξή του, ο επισκέπτης να αποκτά αντίληψη της αρχιτεκτονικής και της σημασίας που είχε στην πολεοδομία της Αμβρακίας.

Fortification section of Amvrakia in the area of the Metropolis in Arta. New data

In the area of the Metropolis in Arta, the largest and best preserved parts of the imposing fortification of Amvrakia (early 5th-mid 4th century BC) are preserved, discovered in the 70's in two expropriated and thence owned plots by the Ministry of Culture.

In 2020, the Ephorate proceeded to an extensive configuration and excavation of the area, revealing the wall as a whole in a length of 55m. The outer side of this impressive part of the fortification is made mainly of limestone pillars. Externally, fragments of an ancient road pavement came to light along with limestone slabs, which probably belong to a sewer, while inside the wall, elements of the urban net of the ancient city were revealed. The works in progress, aim to make this important part of the fortification a single archeological site and at the same time with its general showcasing, it will allow the visitor to gain an understanding of the architecture and the importance that he had in the urban planning of Amvrakia.

**Το Μικρό Θέατρο της Αμβρακίας Ένας νέος αρχαιολογικός χώρος στο κέντρο της
πόλης της Άρτας. Οι εργασίες ανάδειξης**

Το μικρό θέατρο της Αμβρακίας βρίσκεται στο κέντρο της σύγχρονης Άρτας. Στην ανασκαμμένη περιοχή, που καταλαμβάνει έκταση 700τ.μ. περίπου αποκαλύφθηκαν οικοδομικά κατάλοιπα που ανάγονται από την αρχαϊκή έως και τη νεώτερη εποχή. Σήμερα είναι ορατά τμήμα λουτρικού συγκροτήματος και αρχαίας οδού της ύστερης κλασικής περιόδου, το θεατρικό οικοδόμημα κατασκευασμένο στην ελληνιστική εποχή και το δημόσιο (πιθανότατα) κτίριο της ίδιας περιόδου. Στα πλαίσια των ενταγμένων στο ΕΣΠΑ 2007-2013 και στο Ε.Π. «Ήπειρος 2014-2020» έργων εκπονήθηκαν από την ΕΦΑ Άρτας μελέτες για τη διαμόρφωση και την ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου, οι οποίες περιλαμβάνουν εργασίες και παρεμβάσεις όπως συντήρηση, αναστήλωση - αποκατάσταση οικοδομικών καταλοίπων, κατασκευή δαπέδων και διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου κ.ά. Στόχος τους είναι η προστασία και ανάδειξη του μνημείου με τρόπο ώστε να είναι κατανοητός και από τον μη ειδικό επισκέπτη αλλά και η δημιουργία ενός πόλου έλξης στο κέντρο της πόλης.

**The Small Theatre of Amvrakia. A new archaeological site in the center of Arta.
The promotion project**

The small theater of Amvrakia is located in the center of modern Arta. In the excavated area, which occupies an area of about 700 sq.m., were discovered building remains dated from the Archaic to the modern era. At present, part of a bath complex, a street of the late classical period, the theatrical building constructed in the Hellenistic times and the (probably) public building of the same period are visible. Within the framework of the projects included in the NSRF 2007-2013 and in the "Epirus 2014-2020" Project, studies that include works and interventions such as conservation and restoration of buildings, construction of floors and configuration of the surrounding area, etc. were carried out by the Ephorate of Arta for the configuration and promotion of the archaeological site. Their aim is to protect and promote the monument in such a way that it is understood by the non-expert visitor and to create a pole of attraction in the city center.

Το Μικρό Θέατρο της Αμβρακίας· Νέα ευρήματα, νέες προκλήσεις

Μετά τις νέες ανασκαφικές εργασίες που πραγματοποιήθηκαν στον αρχαιολογικό χώρο του Μικρού Θεάτρου της Αμβρακίας στα πλαίσια των ενταγμένων στο ΕΣΠΑ 2007-2013 και στο Ε.Π. «Ηπειρος 2014-2020» έργα, προέκυψαν νέα ανασκαφικά δεδομένα.

Από το θεατρικό οικοδόμημα που είχε αποκαλυφθεί εν μέρει το 1976 σήμερα και μετά τις νέες ανασκαφές είναι πλέον ορατά η ορχήστρα, το κοίλο, μέρος των παρόδων, το προσκήνιο και χώροι της σκηνής και των παρασκηνίων. Το μικρό θέατρο κατασκευάστηκε πάνω σε προϋφιστάμενο λουτρικό οικοδόμημα, από το οποίο έχουν αποκαλυφθεί δύο κυκλικοί χώροι με περίτεχνα βοτσαλωτά δάπεδα. Δυτικά του θεάτρου αποκαλύφθηκαν τμήματα του πολεοδομικού ιστού της Αμβρακίας ενώ ανατολικά αποκαλύφθηκε κτίριο πιθανώς δημόσιου χαρακτήρα.

Με βάση τα νέα ευρήματα είμαστε σε θέση να εξάγουμε συμπεράσματα για το θέατρο-ή βουλευτήριο;- της Αμβρακίας αλλά και για την εικόνα του διοικητικού και θρησκευτικού κέντρου της αρχαίας πόλης.

The Small Theatre of Amvrakia. New findings, new challenges

After the latest excavations that took place at the archaeological site of the Small Theatre of Amvrakia within the framework of the works included in the NSRF 2007-2013 and in the “Epirus 2014-2020” Project, new excavation data emerged. At present and after the latest excavations that took place at the theatrical building which was partially revealed in 1976, the orchestra, the “koilon”, parts of the “paradoi”, the “proscenium” and parts of the stage (“skene”) and the backstage are visible. The small theater was constructed on a pre-existing bath building, from which two circular spaces with elaborate pebbled floors have been revealed. On the west of the theater, parts of the urban layout of Amvrakia were revealed, while to the east a building probably of public character was discovered.

Based on the new findings we are able to draw conclusions about the theater - or “bouleuterion” - of Amvrakia but also about the plan of the administrative and religious center of the ancient city.

**Το Μικρό Θέατρο της Αμβρακίας· Τα βοτσαλωτά δάπεδα του λουτρικού συγκροτήματος.
Αποκάλυψη, ερμηνεία και ανάδειξη**

Οι ανασκαφές των τελευταίων δεκαετιών στην αρχαία Αμβρακία αποκάλυψαν πλήθος βοτσαλωτών δαπέδων κλασικών και ελληνιστικών χρόνων σε χώρους οικιών και σε δημόσια κτίρια. Στην περίπτωση του Μικρού Θεάτρου εντοπίστηκαν σε δωμάτια λουτρικού συγκροτήματος, πάνω στα θεμέλια του οποίου οικοδομήθηκε το Μικρό Θέατρο, δύο βοτσαλωτά δάπεδα των ύστερων κλασικών-πρώιμων ελληνιστικών χρόνων. Κυρίαρχο θέμα τους είναι οι ερωτιδείς. Το βορειότερο δάπεδο που αποκαλύφθηκε σε μικρής έκτασης ανασκαφικές εργασίες του 2018 διατηρείται κατά χώραν. Το δάπεδο που αποκαλύφθηκε το 1976 λίγο νοτιότερα, μερικώς καλυμμένο από το κοίλο του Θεάτρου, έχει αποκολληθεί και φυλάσσεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Άρτας.

Μετά τις πρώτες παρεμβάσεις σωστικού χαρακτήρα που έγιναν στο πρόσφατα αποκαλυφθέν βοτσαλωτό δάπεδο, η ΕΦΑ Άρτας σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Συντήρησης Αρχαίων και Νεωτέρων Μνημείων προέβη στη σύνταξη μελέτης συντήρησης και αποκατάστασης του βοτσαλωτού δαπέδου το οποίο σώζεται κατά χώραν με σκοπό την προστασία και ανάδειξή του.

**The Small Theatre of Amvrakia. The pebbled floors of the bath complex.
Discovery, interpretation and promotion**

Excavations that took place in ancient Amvrakia during the last decades revealed many pebbled floors of Classical and Hellenistic times found in private houses and public buildings. Concerning the case of the Small Theatre, two pebbled floors of the late Classical-early Hellenistic period were found in a bath complex, on the foundations of which the Small Theatre was built. The main theme of the floors is the cupids. The floor, which was discovered in small-scale excavations during 2018, lies on the north part of the baths and is preserved in situ. The floor that was discovered a little southern in 1976 and found partially covered by the “koilon” of the Theater has been detached and is kept in the Archaeological Museum of Arta.

After primary rescue interventions that took place on the recently revealed pebbled floor, the Ephorate of Arta in collaboration with the Directorate of Conservation of Ancient and Modern Monuments proceeded to the preparation of a study for the conservation and restoration of the pebbled floor which is preserved in situ in order to protect and promote it.

Πρυτανείο Αμβρακίας - Βυζαντινός ναός Αγίας Θεοδώρας: Χώρος συμπλεκόμενων εποχών

Κατά τη διάρκεια της ανάπλασης του προαύλιου χώρου του βυζαντινού ναού της Αγίας Θεοδώρας στην Άρτα αλλά και της διαμόρφωσης της πλατείας μπροστά από το μνημείο αποκαλύφθηκαν κτηριακά κατάλοιπα που μαρτυρούν τη διαχρονική ανάπτυξη της πόλης κατά τους αρχαίους και βυζαντινούς χρόνους. Στην παρούσα ανακοίνωση θα παρουσιαστούν τα νέα σημαντικά ανασκαφικά δεδομένα: ένα άγνωστο μέχρι σήμερα στωικό οικοδόμημα, οι χώροι που συνδέονται με το Πρυτανείο, από παλαιότερη ανασκαφή στον πλακόστρωτο δρόμο δυτικά του ναού, το τμήμα αρχαίου δρόμου με πεζοδρόμιο και αγωγό, πάνω στον οποίο έχει ιδρυθεί το βυζαντινό μνημείο και η μορφή της στοάς που περιέβαλε τη βόρεια πλευρά του ναού. Μέσα από τα σημαντικά κινητά ευρήματα θα επιχειρηθεί να αναδειχθεί η μορφή και η χρήση των νέων στοιχείων που ήρθαν στο φως.

Prytaneion of Amvrakia - Byzantine church of Aghia Theodora: A place of intertwined eras

During the renovation of the courtyard of the Byzantine church of Aghia Theodora in Arta and the configuration of the square in front of the monument, building remains were discovered that testify to the timeless development of the city in ancient and Byzantine times. This essay will present the new important excavation data: a hitherto unknown stoic building, the areas connected to the Prytaneion from an earlier excavation on the paved road west of the church, the section of an ancient road with pavement and pipeline, on which the Byzantine monument was built and the form of the portico that surrounded the north side of the church. Through the important mobile findings, an attempt will be made to highlight the form and the use of the new elements that came to light.

**Ταφικά μνημεία και ταφικοί περιβολοί εντός της κοίτης του ποταμού Αράχθου:
«Νέα δεδομένα για την τοπογραφία και τις ταφικές πρακτικές της αρχαίας Αμβρακίας»**

Σκοπός της ανακοίνωσης είναι η πρώτη παρουσίαση των πρόσφατα αποκαλυφθέντων ταφικών μνημείων και περιβόλων, που ήρθαν στο φως εντός της σύγχρονης κοίτης του Αράχθου, στα πλαίσια επιφανειακών και σωστικών ερευνών. Ολιγοήμερη έρευνα πεδίου, που διενεργήθηκε το Μάιο του 2021 από το προσωπικό της Εφορείας Αρχαιοτήτων Άρτας, επιβεβαιώνουν την παλαιότερη άποψη της Δρος Παπαδοπούλου για την παρουσία μίας σημαντικής νεκρόπολης που πιθανόν να αποτελούσε χώρο ενταφιασμού επιφανών κατοίκων της αρχαίας πόλης. Ταφικοί περιβολοί και μνημεία, με ενεπίγραφες επιτύμβιες στήλες και βάθρα, καθώς και οικοδομικά κατάλοιπα κτηρίων, που αναπτύσσονται εκατέρωθεν της εντοπισμένης ταφικής οδού, υποδεικνύουν την έκταση της αρχαίας πόλης σε μεγαλύτερη επιφάνεια από αυτή που μας ήταν γνωστή μέχρι σήμερα, και επιβεβαιώνουν ότι ο ποταμός Άραχθος ακολουθούσε διαφορετική ροή κατά την αρχαιότητα. Τα νέα αυτά στοιχεία έρχονται να ενισχύσουν την γνώση μας για την τοπογραφία της περιοχής, δημιουργώντας παράλληλα προβληματισμούς για την ανέγερση και ακριβή χρονολόγηση του πλέον εμβληματικού μνημείου της σύγχρονης Άρτας, του Ιστορικού Γεφυριού της.

**Funerary Monuments and burial enclosure walls at the riverbed of Arachthos:
«New data on the topography and burial practices of Ancient Ambracia»**

This essay aims to present, the recently discovered funerary monuments that came to light within the modern riverbed of Arachthos, as part of a limited on-site archaeological survey. The short term field research by the staff of the Ephorate of Antiquities of Arta, during May of 2021, shed light on the presence of an impressive Necropolis, mainly used by elite members as their final resting place. Funerary monuments, inscribed tombstones and pedestals, constructed on both sides of a central funerary road, indicate that ancient city of Ambracia had a wider urban planning than previously thought. The presence of these monuments at the modern riverbed, also indicate that river Arachthos, followed a different course during Antiquity. The recent revelation comes to reinforce Dr. Papadopoulos' viewpoint on the topography of the region and raise further questions about the construction and chronology of the most iconic monument of the city of Arta; the Historical Bridge.

Το κόσμημα στην αρχαιολογική έρευνα. Η περίπτωση του τάφου Χ από το δυτικό νεκροταφείο της Αμβρακίας

Αντικείμενο μελέτης της παρούσας ανακοίνωσης αποτελεί ένας τάφος από το δυτικό νεκροταφείο της Αμβρακίας, ο τάφος Χ, που ήρθε στο φως κατά τη διενέργεια σωστικών ανασκαφών το 1995 στο οικοπέδο Θεοδώρου, στην οδό Κομμένου στην Άρτα. Πρόκειται για έναν κιβωτιόσχημο τάφο, όπου είχε ταφεί ένα μικρό στην ηλικία κορίτσι, και που με βάση την κεραμική που βρέθηκε σε αυτόν (39 στον αριθμό αγγεία) χρονολογείται στα μέσα ή το γ' τέταρτο του 2ου αι. π.Χ. Πέραν της αξιόλογης κεραμικής, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα κοσμήματα που επέλεξαν οι οικείοι του μικρού κοριτσιού για να εναποθέσουν στον τάφο του, τόσο λόγω του ασυνήθιστα μεγάλου αριθμού τους όσο και της ποικιλίας τους, τα οποία και θα μας απασχολήσουν ειδικότερα. Καταρχήν, θα συζητηθούν τα διαφορετικά υλικά κατασκευής και οι ποικίλες τεχνικές επεξεργασίας τους, η τυπολογία τους, τα επιμέρους διακοσμητικά μοτίβα και οι συμβολικές τους προεκτάσεις. Στη συνέχεια θα επιχειρήσουμε να προσεγγίσουμε το νεκρό παιδί και την κοινωνική θέση της οικογένειάς του, αναζητώντας ατομικές και συλλογικές ταυτότητες της κοινωνίας, στην οποία ανήκε.

Jewelry in archaeological research. The case of a grave from the West Cemetery of Ambracia

The subject matter of this study is a grave in the west cemetery of Ambracia, the so-called grave X, which came to light during rescue excavations in 1995 held in the plot belonging to I. Theodorou, on Kommenou Street in the modern city of Arta. It is about a cist grave with walls of stone belonging to a little girl. On the basis of the pottery found in it (a total of 39 vases), the grave can be dated to the middle or to the third quarter of the 2nd century B.C. Apart from the remarkable pottery found, the jewelry pieces chosen by the little girl's relatives to place in her grave are of particular interest -due to their unusual large number and variety, which will be presented in this work. Firstly, we will discuss the various techniques employed for their production, their typology, the individual decorative patterns, and their symbolic meaning. Subsequently, we will try to approach the dead child as a person along with the social status of its family, searching for individual and collective identities of the society, to which it belonged.

Γλυπτά και μυθολογικές παραστάσεις στους αργυρούς στατήρες της Αμβρακίας

Τα νομίσματα είναι συχνά φορείς έργων τέχνης. Από τον 4ο αι. π.Χ., σημαντικά γλυπτά απεικονίζονται σε μικρογραφία σε νομίσματα εκάστης εκδίδουσας αρχής, συνήθως ως προσωπικά σύμβολα αξιωματούχων. Η Κόρινθος, από τις αρχές του 4ου αι. π.Χ., απεικονίζει στην οπίσθια όψη των στατήρων της μία σειρά από σύμβολα που αναπαριστούν γλυπτά, τα οποία κοσμούσαν την πόλη πριν την καταστροφή του 146 π.Χ. Παρόμοια πρακτική θα ακολουθήσει και η αποικία της Κορίνθου, Αμβρακία. Η Αμβρακία ιδρύθηκε από τον Γόργο, γιο του Κυψέλου, περί το 625 π.Χ. Η σημαντικότερη πόλη της βορειοδυτικής Ελλάδας μετά την Κέρκυρα, έκοψε αργυρούς στατήρες με κορινθιακούς τύπους από το 480 π.Χ., ή σύμφωνα με νέα έρευνα μετά το 460 π.Χ. Στην παρούσα ανακοίνωση θα εξεταστούν τα δευτερεύοντα σύμβολα στους αμβρακικούς στατήρες του 4ου αι. π.Χ. Από αυτά ξεχωρίζουν ο οικιστής Γόργος, ο ποτάμιος κερασφόρος θεός Άραχθος, Νύμφη ή Μαινάδα που στερεώνει την πλαστιγγα στην ράβδο του κοττάβου, ο Παν που κρατεί κλαδί, Σάτυρος σε χορευτική κίνηση, άγαλμα Διός, ο Ηρακλής, αλλά και το σύμβολο του προστάτη-θεού της πόλης, ο βαίτυλος. Πρόκειται για θεότητες που λατρεύονταν στο άστυ, αλλά και στο ιερό όρος της Αμβρακίας. Επιπλέον, στην παρούσα μελέτη θα γίνει παρουσίαση παράλληλων έργων από την αγγειογραφία και την γλυπτική, αλλά και προσπάθεια ταύτισης των συμβόλων με μύθους ή λατρείες της πόλης. Η Αμβρακία διακρίθηκε στις τέχνες και κυρίως στην πλαστική, κοροπλαστική και χαλκοτεχνία και ήταν κατάκοσμη από γλυπτά. Μεγάλο μέρος αυτών κατέληξαν ως λάφυρα στην Ρώμη, μετά την πολιορκία της από τον Marcus Fulvius Nobilior το 189 π.Χ.

Statues and mythological scenes on Ambrakian silver staters

Coins often portray important artifacts. From the 4th BCE, sculpture is depicted in miniature on coinage, usually as a personal badge of magistrates. Corinthians, since the early 4th BCE, depict on the reverse of their staters a series of symbols, representing statues that decorated the city before the destruction of 146 BCE. The same practice will be followed by the Corinthian colony of Ambrakia, a city founded by Gorgos, son of Kypselos by 625 BCE. It was the most important city of NW Greece, after Corcyra. The city issued silver staters with Corinthian iconography, from 480 BCE or 460 BCE, according to a recent research. In this announcement, the secondary symbols of the 4th BCE ambrakian staters will be examined. Symbols that stand out are the founder, Gorgos, the river god Arachthus, Nymph or Maenad balancing the plastinx on the kottabos rod, Pan holding branch, a dancing Satyr, statue of Zeus, Heracles, as well as the symbol of the protector god of the city, the baitylos. These are gods and cults of the city and of the hieron oros of Ambrakia. Moreover, in this research, similar works and examples on pottery and sculpture will be examined and there will be an attempt of identification with legends and cults of the city. Ambrakia, a renowned center of arts, was adorned with statues. Most of these statues were transferred as loots to Rome, following the siege of the city by Marcus Fulvius Nobilior in 189 BCE.

Νέα Στοιχεία για το Κάστρο της Άρτας

Το βυζαντινό Κάστρο της Άρτας βρίσκεται στο βόρειο άκρο της πόλης και καταλαμβάνει έκταση 40 περίπου στρεμμάτων. Τα εξωτερικά τείχη του ενισχύονται με 19 πύργους και στη νοτιοδυτική γωνία του είχε διαμορφωθεί η ακρόπολη. Σύμφωνα με την επικρατούσα μέχρι σήμερα άποψη το Κάστρο χρονολογείται στα μέσα του 13ου αι., καθώς η ανέγερσή του αποδίδεται στον Μιχαήλ Β' Κομνηνό Δούκα. Ωστόσο κατά τα τελευταία χρόνια, στο πλαίσιο εργασιών που εκτελούνται από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας, αποκαλύφθηκαν νέα αρχαιολογικά ευρήματα που συνηγορούν σε μια πρωιμότερη χρονολόγηση του Κάστρου και προσθέτουν νέα στοιχεία για τη μεσοβυζαντινή φάση της Άρτας και της ευρύτερης περιοχής.

The Castle of Arta. New facts

The medieval Castle of Arta is located at the northern end of the city and occupies an area of about 40 acres. Its outer walls are reinforced with 19 towers and in the southwest corner the citadel was formed. According to the prevailing view until today, the Castle date back to the middle of the 13th c., as its construction is attributed to Michael II Komnenos Doukas. However, in recent years, as part of work carried out by Ephorate of Antiquities of Arta, new archaeological finds have been uncovered that support an earlier dating of the Castle and add new evidence for the mid-Byzantine phase of Arta and the wider area.

Οι δεσποτικές εικόνες του τέμπλου της Μονής Χρυσοσπηλιώτισσας Γουριανών ΠΕ Άρτας

Η Μονή Χρυσοσπηλιώτισσας βρίσκεται κοντά στο χωριό Γουριανά. Σήμερα σώζεται μόνο το καθολικό της, κτισμένο σε ένα μικρό πλάτωμα στη βραχώδη πλαγιά των Τζουμέρκων. Ο ναός τιμάται στο Γενέσιο της Θεοτόκου. Ανήκει στον τύπο του μονόχωρου σταυρεπίστεγου τρουλαίου ναού με πλευρικούς χορούς (τρίκογχο) και μεταγενέστερο ξυλόστεγο νάρθηκα. Το κτίσμα που σώζεται σήμερα είναι αποτέλεσμα εκ βάθρων ανακαίνισης του έτους 1665. Στο εσωτερικό του το μνημείο είναι κατάγραφο με τοιχογραφίες που χρονολογούνται το 1801. Το διάκοσμο εσωτερικά συμπληρώνει αξιόλογο ξυλόγλυπτο τέμπλο της ίδιας περιόδου.

Στην ανακοίνωση παρουσιάζονται οι τέσσερις δεσποτικές εικόνες του τέμπλου του ναού: Χριστός ένθρονος, Θεοτόκος ένθρονη βρεφοκρατούσα, άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος ολόσωμος σε στάση τριών τετάρτων και το Γενέσιο της Θεοτόκου, που είναι και η εφέστια εικόνα του ναού. Χρονολογούνται με επιγραφή στα 1831. Ακολουθούν εικονογραφικά πρότυπα της κρητικής σχολής και είναι έργο του Κατσανοχωρίτη ζωγράφου Αναγνώστου Διαμάντη από τα Πλαίσια, γνωστού και από άλλα έργα του στην ευρύτερη περιοχή. Επιπλέον, στο κάτω τμήμα της εικόνας του Γενεσίου της Θεοτόκου σχολιάζεται ενδιαφέρουσα εικονογραφική ζώνη με τοπογραφικά στοιχεία.

The despotic icons of the iconostasis of the Monastery of Chrysospiliotissa in Gouriana in the region of Arta

The Monastery of Chrysospiliotissa is located near the village of Gouriana. The katholikon is honored in the Birth of the Virgin. It belongs to the type of one-room cross-roofed dome church with side horoi (trikonhon) and the addition of a later wooden-roofed narthex. The building that survives today is the result of a thorough renovation of the year 1665. The interior of the monument is decorated with frescoes dating to 1801 and a remarkable wood-carved iconostasis of the same period.

We present the four despotic icons of the iconostasis: Christ enthroned, the Virgin enthroned holding Christ as an infant, St. John the Baptist and the Birth of the Virgin, which is the celebrated icon of the church. They are dated in 1831. They follow iconographic models of the Cretan school and they are the work of the Katsanohoritis painter Anagnostis Diamantis from Plaisia, also known from other works in the wider area. In addition, in the lower part of the icon of the Birth of the Virgin Mary, an interesting iconographic zone with landscape elements is commented.

Συντήρηση μετάλλινων αντικειμένων στα εργαστήρια της Εφορείας Αρχαιοτήτων Άρτας

Το εργαστήριο συντήρησης μεταλλικών αντικειμένων αποτελεί το ένα από τα δύο εργαστήρια που στεγάζονται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Άρτας. Στελεχώνεται από προσωπικό υψηλής εξειδίκευσης και διαθέτει όλο τον απαραίτητο υλικοτεχνικό εξοπλισμό (μικροσκόπια, οπτικές ίνες, απαγωγούς, υπολογιστές, φωτογραφικές μηχανές, αναλώσιμα υλικά όπως διαλύτες, κόλλες κ.ά).

Τα νομίσματα και τα μεταλλικά αντικείμενα που εισάγονται στο εργαστήριο, προέρχονται από ανασκαφές που πραγματοποιούνται τόσο στην πόλη όσο και στην ευρύτερη περιοχή της Άρτας. Ξεχωρίζουν εκείνα που προέρχονται από ταφικά σύνολα της Δυτικής Νεκρόπολης της Αμβρακίας. Καλύπτουν ένα ευρύ χρονολογικό φάσμα από την αρχαϊκή έως την ύστερη ρωμαϊκή εποχή.

Κατά κύριο λόγο τα ευρήματα είναι χάλκινα και ακολουθούν σε συχνότητα τα σιδερένια, τα μολύβδινα, τα αργυρά και τα χρυσά. Ως προς το είδος τους, πρόκειται κυρίως για νομίσματα, αγγεία, εργαλεία, κοσμήματα και είδη καλλωπισμού.

Η διαδικασία συντήρησης περιλαμβάνει καθαρισμό επιφανειών -κατά κανόνα μηχανικό-, σταθεροποίηση, συγκόλληση, συμπλήρωση, αισθητική αποκατάσταση και προστασία του υλικού. Με την ολοκλήρωση της συντήρησης, τα αντικείμενα φυλάσσονται σε κατάλληλα διαμορφωμένο χώρο, στις αποθήκες του Μουσείου.

Conservation of bronze objects in the Laboratory of the Archaeological Museum of Arta

The Conservation Laboratory for metal objects is one of the two laboratories housed in the Archaeological Museum of Arta. Its staff is highly qualified and moreover it is equipped with all the necessary material and technical equipment (microscopes, optical fibers, extractors, computers, cameras, consumables such as solvents, adhesives, etc.).

Coins and other metal objects imported in the laboratory come from excavations that take place both in the city and in the wider region of Arta. Findings that stand out come from burials in the Western Cemetery of Amvrakia. They cover a wide chronological frame from the archaic to the late Roman era. Most of the findings are bronze, followed in frequency by iron, lead, silver and gold ones. They are mainly coins, vases, tools, jewelry and toiletries.

The process of their conservation includes surface cleaning -as a rule mechanical- stabilization, welding, completion, aesthetic restoration and generally protection of the material. Finally, the conserved objects are kept in a suitably designed area, in the Museum's warehouses.

Συντήρηση βυζαντινών και μεταβυζαντινών τοιχογραφιών μονών και ναών της Άρτας

Το Τμήμα Συντήρησης τοιχογραφιών και φορητών εικόνων της Εφορείας Αρχαιοτήτων Άρτας ασχολείται με την εκπόνηση μελετών συντήρησης τοιχογραφιών και την εφαρμογή τους, καθώς και με την καταγραφή και συντήρηση φορητών εικόνων στο εργαστήριο.

Το Τμήμα μας έχει συντάξει μελέτες συντήρησης τοιχογραφιών, αλλά και τεχνικές εκθέσεις άμεσων σωστικών επεμβάσεων για ναούς και μονές της Περιφερειακής Ενότητας Άρτας των βυζαντινών και μεταβυζαντινών χρόνων, όπως για τον Άγιο Δημήτριο Κατσούρη στους Πλησιούς, την Κόκκινη Εκκλησιά στο Παλαιοχώρι Βουργαρελίου, τη Μονή Γενεσίου Θεοτόκου στη Μεγαλόχαρη (Παναγία Μποτισιώτισσα), την Κοίμηση Θεοτόκου στον Μεσόπυργο, τον Άγιο Νικόλαο στα Ρόκκα, τον Άγιο Βασίλειο Γέφυρας Άρτας, τον Άγιο Βασίλειο Αγοράς Άρτας κ.ά.

Στόχος των επεμβάσεων συντήρησης των τοιχογραφιών είναι η διατήρηση και ανάδειξη της αισθητικής και ιστορικής αξίας των μνημείων. Κάθε επέμβαση βασίζεται στο σεβασμό των αρχικών υλικών και των αυθεντικών στοιχείων, με ταυτόχρονη διατήρηση του χαρακτήρα της ιστορίας του.

Restoration of Byzantine and post-Byzantine frescoes of monasteries and temples of Arta

The department of Conservation of Frescoes, Icons & portable works of art of the Ephorate of Antiquities of Arta deals with the establishment of relevant conservation studies on murals, historical relics and religious icons, and the implementation of healthy practices during the process of conservation and restoration.

Our department has prepared detailed conservation studies and conducted technical reports on taking immediate measures of restoration for important monuments of Arta region, such as Hagios Dimitrios Katsouris of Plisioi, Red Church of Vourgareli, Monastery of Genesis of Theotokos of Megalochari, Monastery of Koimisis of Theotokos at Mesopyrgos, Hagios Nikolaos of Rokka; Hagios Vasilios Gefyras in Arta, Hagios Vasilios of Agora (Arta) etc.

The aim is to preserve the structural stability and eventually restore the historical frescoes, by highlighting the aesthetic appearance and maintaining intact its historical value. Every intervention is taking into account the original materials used and the authentic elements, by following the principals of the national and international codes of ethics in the conservation field, while preserving the character of its history.

**Συντήρηση βυζαντινών και μεταβυζαντινών φορητών εικόνων από μονές και ναούς της
περιοχής της Άρτας**

Η περιοχή της Άρτας έχει μια σημαντική ιστορία, ιδίως κατά τους βυζαντινούς χρόνους. Στα εξοπλισμένα εργαστήρια συντήρησης του Αρχαιολογικού Μουσείου Άρτας, πραγματοποιείται εμπεριστατωμένη συντήρηση των φορητών εικόνων από ναούς και μονές της Περιφερειακής Ενότητας Άρτας. Μέσα από αυτή την εργασία, συγκρίνουμε τυχόν ομοιότητες στα έργα, ανακαλύπτουμε καλλιτέχνες, τεχνотροπίες και χρωστικές που χρησιμοποιούνταν κατά το παρελθόν. Στόχος μας είναι η τεκμηριωμένη και επιστημονική μελέτη των έργων αυτών, ώστε με περισσότερα στοιχεία να ταυτοποιήσουμε ομοιότητες καλλιτεχνών και έργων.

**Conservation of byzantine and post-byzantine portable icons from monasteries and churches of
the district of Arta**

The region of Arta has a significant history, especially during the Byzantine period. In the sophisticated conservation workshops of the Archaeological Museum of Arta thorough conservation of portable icons is conducted. Through this process, we compare possible similarities in the works of art, we discover artists, styles and pigments used at the time.

Our goal is the most documented and scientific study of these works so that with more evidence we will be able to identify similarities in artists and styles.

Βαρβάρα Παπαδοπούλου, Αριστείδης Βάσιος, Λαμπρινή Παπαστράτου, Δέσποινα Τσιαφάκη, Νατάσα Μιχαηλίδου, Μελλομένη Καρτά, Μυρτώ Κουκούλη, Αργυρώ Κοκογιαννάκη, Κατερίνα Ιατροπούλου, Κατερίνα Σέρβη, Στέλιος Γκούσκος, Κωνσταντίνος Καλαμπόκης, Γεώργιος Γόγολος / Varvara Papadopoulou, Aristeidis Vasios, Lamprini Papastratou, Despoina Tsiadaki, Natasa Michailidou, Melpomeni Karta, Myrto Koukouli, Argyro Kakogianni, Katerina Iatropoulou, Katerina Servi, Stelios Gkouskos, Konstantinos Kalampokis, Georgios Gogolos

“VOESKA”, μία σύγχρονη ψηφιακή προσέγγιση στην τεκμηρίωση και ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος στην Άρτα

Ο τρόπος προσέγγισης της πολιτιστικής κληρονομιάς σήμερα έχει αλλάξει ριζικά. Η εξωστρέφεια, που παρουσιάζουν οι πολιτιστικοί οργανισμοί, παράλληλα με την υιοθέτηση νέων τεχνολογιών και σύγχρονων προσεγγίσεων στην τεκμηρίωση και ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος δημιουργήσε μια νέα προοπτική στη σχέση κοινού, πολιτιστικού οργανισμού και πολιτιστικών προϊόντων. Έχοντας ως πρώτη ύλη τον πλούτο και τη διαχρονικότητα του πολιτιστικού αποθέματος στην Άρτα, το VOESKA (Βοΐσκα) στοχεύει στη δημιουργία μίας πολυδιάστατης εικόνας για το κάθε τεκμήριο πολιτισμού, αποτυπώνοντας αφενός μεν βασικές πληροφορίες σχετικά με αυτό, αφετέρου δε στοιχεία που το συνδέουν με την τοποθεσία εύρεσης, τα πιθανά ενδιαφέροντα των επισκεπτών, τις ιστορίες και εμπειρίες σε σχέση με την πολιτιστική, ιστορική και κοινωνική διάστασή του στο πέρασμα του χρόνου, καθώς και με παιγνιώδεις δραστηριότητες. Θέμα της ανακοίνωσης αποτελεί η παρουσίαση του σχεδιασμού και της ανάπτυξης ενός εξελιγμένου, διαδικτυακού ψηφιακού συστήματος που βασίζεται στις αρχές της ανοιχτής καινοτομίας και θέτει στο κέντρο ενδιαφέροντος τις έννοιες σημασιολογική αναπαράσταση, ιστορία και εμπειρία για την αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος στην Άρτα, καθώς και τα πρώτα βήματα της υλοποίησής του.

“VOESKA”, a modern digital approach to the documentation and promotion of the cultural reserve in Arta

The way of approaching cultural heritage today has changed radically. The extroversion of cultural organizations, along with the adoption of new technologies and modern approaches to the documentation and promotion of the cultural reserve have created a new perspective in the relationship between the public, the cultural organization and the cultural products. Having the richness and timelessness of the cultural reserve in Arta as its raw material, VOESKA aims to create a multidimensional image for each cultural object or monument, capturing on the one hand basic information about it, and on the other hand elements that connect it with the location it was found, the potential interests of visitors, stories and experiences in relation to its cultural, historical and social dimension over time, as well as playful activities. The subject of this paper is the presentation of the design and development of an advanced, internet digital system based on the principles of open innovation that focuses on the concepts of semantic representation, history and experience for the utilization of the cultural reserve in Arta, as well as the first steps of its implementation.

*Βαρβάρα Παπαδοπούλου, Αριστείδης Βάσιος, Ιωάννης Παπαλέξης, Λαμπρινή Παπαστράτου, Θεανώ Παπαβασιλείου, Θεόδωρος Ματίκας, Δημήτριος Έξαρχος, Άρης Φιλοκώστας, Μάνος Τσότρος/
Varvara Papadopoulou, Aristeidis Vasios, Ioannis Papalexis, Lamprini Papastratou, Theano Papavasileiou, Theodoros Matikas, Dimitrios Exarchos, Ariw Filokostas, Manos Tsotros*

Οι προηγμένες τεχνολογίες εικονικής & επαυξημένης πραγματικότητας στην «υπηρεσία» του πολιτισμού, το πρόγραμμα “INSPIRE”

Στη σημερινή εποχή, μέσα από την υιοθέτηση και την αξιοποίηση προηγμένων τεχνολογιών εικονικής και επαυξημένης πραγματικότητας, δίνεται η δυνατότητα για μια νέα μορφή ανάδειξης των μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς και εν γένει των χώρων πολιτισμού και των πολιτιστικών τεκμηρίων. Το πρόγραμμα “INSPIRE”, που θα παρουσιαστεί στην ανακοίνωση, αποτελεί μία πρόταση ανάπτυξης μιας καινοτόμου μεθοδολογίας για την μη καταστροφική αξιολόγηση και ανάδειξη των μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς. Σκοπός του είναι η μελέτη και εφαρμογή προηγμένων τεχνολογιών επαυξημένης πραγματικότητας, τόσο σε εσωτερικούς όσο και εξωτερικούς χώρους αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, με κύριο στόχο την οπτικοακουστική ανάδειξή τους και συμπληρωματικό στόχο την αειφορία των αρχαιολογικών χώρων μέσω της βελτίωσης της διαδικασίας εποπτείας της συντήρησής τους. Η καινοτόμος αυτή μεθοδολογία φιλοδοξεί να δημιουργήσει μια νέα προσέγγιση στην ξενάγηση, στην ψυχαγωγία και στην κοινωνική συνάθροιση, μεταμορφώνοντας αυτές τις δραστηριότητες σε πλήρως διαδραστικές και τρισδιάστατες εμπειρίες, τόσο για τους απλούς επισκέπτες ενός αρχαιολογικού χώρου όσο και για την εκπαίδευση μαθητών - φοιτητών.

Advanced virtual & augmented reality technologies at the “service” of culture, the project “INSPIRE”

Nowadays, through the adoption and utilization of advanced technologies of virtual and augmented reality, the possibility is given for a new form of promotion of cultural heritage monuments and in general of cultural sites and cultural items. The project “INSPIRE”, which will be presented in the announcement, is a proposal for the development of an innovative methodology for the non-destructive evaluation and promotion of cultural heritage monuments. Its purpose is the study and application of advanced augmented reality technologies, both indoors and outdoors of archaeological interest, with the main goal of their audiovisual promotion and a complementary goal of the sustainability of archaeological sites by improving the process of monitoring their conservation. This innovative methodology aspires to create a new approach to guided tours, entertainment and social gatherings, transforming these activities into fully interactive and three-dimensional experiences, both for ordinary visitors to an archeological site and for the education of students.

Το ερευνητικό πρόγραμμα ΑΠΟΙΚΙΑ. Συμβολή στη μελέτη της πληθυσμιακής ανασύστασης της αρχαίας Αμβρακίας στο πλαίσιο του κορινθιακού αποικισμού

Η μελέτη του αρχαίου DNA βρίσκεται σήμερα στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος των σύγχρονων πολιτιστικών οργανισμών. Στο πλαίσιο αυτό η Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας υλοποιεί την τρέχουσα περίοδο, σε συνεργασία με άλλους τέσσερις φορείς (Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας με το Ινστιτούτο Μοριακής Βιολογίας και Βιοτεχνολογίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, εταιρεία TETRAGON) ένα ερευνητικό πρόγραμμα, εμβληματικού χαρακτήρα, με τίτλο «Αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών ανάλυσης αρχαίου DNA στη σύγχρονη διεπιστημονική μελέτη και ανάδειξη του αρχαίου κορινθιακού αποικισμού. Το παράδειγμα της αρχαίας Αμβρακίας και της αρχαίας Τενέας ως επιδεικτικές εγκαταστάσεις» με το ακρωνύμιο ΑΠΟΙΚΙΑ.

Κεντρική θέση καταλαμβάνει το ζήτημα του αποικισμού της περιοχής της Άρτας από τους Κορινθίους στα τέλη του 7ου αι. π.Χ., εστιάζοντας στις βιολογικές συνέπειες που είχε η κορινθιακή αποίκηση στον γηγενή πληθυσμό της Αμβρακίας, καθώς και στη μετέπειτα δημογραφική του εξέλιξη.

Στο πλαίσιο της παρούσας ανακοίνωσης θα παρουσιαστούν εν συντομία τα στάδια που προηγήθηκαν της ένταξης και εν τέλει υλοποίησης του ερευνητικού προγράμματος, ενώ θα γίνει ειδική αναφορά στους στόχους και τα μέχρι στιγμής δεδομένα, που έχουν προκύψει μέσα από τη μελέτη του αρχαιολογικού και ανθρωπολογικού υλικού.

The research project APOIKIA and its contribution to the study of the population reconstruction of ancient Amvrakia in the context of the corinthian colonization

The study of ancient DNA is nowadays in the focus of interest of modern cultural organizations. In this context, the Ephorate of Antiquities of Arta implements in the current period a research project, of an emblematic nature, entitled “Ancient DNA analysis in novel multidisciplinary approach of ancient Corinthian colonization. Ancient Amvrakia and Ancient Tenea as demonstration examples” with the abbreviation APOIKIA in collaboration with four other bodies (Directorate of Prehistoric and Classical Antiquities of the Ministry of Culture Institute of Technology and Research with the Institute of Molecular Biology and Biotechnology, Democritus University of Thrace, company TETRAGON).

The principal aim is the study of colonisation of the region of Arta by the Corinthians at the end of the 7th century BC and more specifically the biological imprint of the Corinthians on the indigenous population of Ambrakia and its subsequent demographic development.

In the context of this announcement, the stages that preceded the accession and eventual implementation of the research program will be briefly presented, while special reference will be made to the objectives and the data so far that have emerged through the study of archaeological and anthropological material.

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα και οι δράσεις της Εφορείας Αρχαιοτήτων Άρτας

Η σημασία των εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τη μετάδοση της επιστημονικής πληροφορίας και την πρόσληψή της από μη εξειδικευμένο κοινό κάθε ηλικίας είναι αδιαμφισβήτητη. Στην παρούσα ανακοίνωση θα παρουσιασθούν τα εκπαιδευτικά προγράμματα και οι δράσεις που σχεδιάζει και υλοποιεί η Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας στο Αρχαιολογικό Μουσείο Άρτας, καθώς και σε μνημεία αρμοδιότητάς της, στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής δραστηριότητας και της συμμετοχής της Υπηρεσίας σε πανελλήνιους, ευρωπαϊκούς και διεθνείς θεσμούς.

Στόχος των δραστηριοτήτων είναι μέσα από βιωματικές εμπειρίες να επιτευχθεί η εξοικείωση με το χώρο του Μουσείου και με τα μνημεία, η συμφιλίωση με το αρχαιολογικό έργο, η κατανόηση της ιστορικής διαδρομής των αστικών κέντρων που ήκμασαν στην περιοχή σε διαφορετικές χρονολογικές περιόδους, καθώς και η γνωριμία με ποικίλες εκφάνσεις του ιδιωτικού και δημόσιου βίου ανά τους αιώνες.

The educational programs and the activities of the Ephorate of Antiquities of Arta

It is a fact that the role of the educational programs for the transmission of the scientific knowledge and its reception by non-specialized audience of all ages is significant. This essay will present the educational programs and activities planned and implemented by the Ephorate of Antiquities of Arta at the Archaeological Museum of Arta, as well as at the monuments under its jurisdiction, in the context of the educational activity and the Service's participation in national, European and international institutions.

The aim of the activities is through experiential experiences to achieve the familiarity of the audience with the Museum and the monuments, the reconciliation with the archeological work, the understanding of the historical course of the urban centers that flourished in the area in different chronological periods, as well as the acquaintance with various aspects of private and public life over the centuries.

**Αρχιτεκτονική τεκμηρίωση και προτάσεις αποκατάστασης της υδατογέφυρας (υδραγωγείου)
Αγ. Αικατερίνης στο Καταρράκτη του Δήμου Άρτας**

Η υδατογέφυρα της Αγ. Αικατερίνης βρίσκεται στο σημερινό Δ. Κεντρικών Τζουμέρκων 1χλ. περίπου από την κεντρικό πυρήνα του οικισμού Καταρράκτη και 48,872 χλ. από την Άρτα.

Κτίστηκε στις παρυφές υψώματος, σε απόσταση 170μ. από το ομώνυμο μοναστηριακό συγκρότημα της Αγ. Αικατερίνης. Πρόκειται για λιθόκτιστο κτίσμα με τρεις τοξωτές καμάρες και 56.00 μ. μήκος. Υπήρξε σημαντικό τεχνικό έργο στις αρχές του περασμένου αιώνα, αναγκαίο για την υδροδότηση του μοναστηριού και την άρδευση των καλλιεργήσιμων εκτάσεων του.

Σκοπός της μελέτης είναι μια μελλοντική αποκατάσταση της υδρογέφυρας και διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου για την ανάδειξή της, ως χώρος επισκέψεων για διδακτικούς σκοπούς σχολείων, κέντρων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, αλλά και αναψυχής εκδρομέων, πεζοπορικών ή ορειβατικών συλλόγων. Στάση θέασης του εντυπωσιακού φυσικού τοπίου, μέσω του κτίσματος.

**Architectural documentation and proposals for the restoration of the water bridge (aqueduct) of
Agia Aikaterini at the settlement of Katarraktis in the Municipality of Arta**

The water bridge of Agia Aikaterini is located in the current Municipality of Central Tzoumerka approximately 1km. from the central core of Katarraktis settlement and 48,872 km. from the city of Arta.

It was built on the slopes of a hill at a distance of 170 meters from the homonymous monastery complex of Agia Aikaterini. It is a stone building with three arches and a length of 56 meters. Important technical work took place at the beginning of the last century, necessary for the water supply of the monastery and the irrigation of its arable land.

The purpose of the study is a future restoration of the water bridge and a space configuration of the surrounding area in order to promote it as a place to visit for educational purposes, schools, environmental education centers and recreation for hikers and mountaineering groups. A view point of the impressive natural landscape through the building.

Ανασκαφικές μαρτυρίες από το Όρραον

Στην ανακοίνωση παρουσιάζονται κινητά ευρήματα από τις ανασκαφές στην οικία Α του Όρραου, τα οποία παρέχουν μαρτυρίες για την κατοίκηση στο χώρο από τον 4ο έως τον 1ο αι. π.Χ. Για την ανασύσταση της εικόνας της κατοίκησης συνεκτιμώνται τα στρωματογραφικά δεδομένα και τα στοιχεία της κάτοψης της οικίας. Επισημαίνονται οι επεμβάσεις στον αρχικό σχεδιασμό του οικοδομήματος και αναδεικνύονται οι χώροι του με βάση την προέλευση και τη χρήση των ευρημάτων. Η εξέταση των ανασκαφικών δεδομένων στο πλαίσιο της ιστορικής συγκυρίας φωτίζει την ίδρυση του οικισμού, την επιβίωσή του μετά το 167 π.Χ., την εγκατάλειψή του και παράλληλα αναδεικνύει τον χαρακτήρα της εγκατάστασης διαχρονικά.

Excavation Evidence from Orraon

This contribution presents findings from the excavations at house A in Orraon, which provide evidence of habitation in the area from the 4th to the 1st century BC. The reconstruction of habitation is based on a combination of stratigraphical data with the layout of the house. The communication traces the alterations to the original house layout and shows the functions of interior spaces on the basis of the location of the findings and their uses. The examination of the excavation data within their historical context throws light on the founding of the settlement, its survival after 167 BC and its eventual abandonment, at the same time highlighting its role over time.

**Το έργο «Αποκατάσταση – Ανάδειξη αρχαίου θεάτρου Κασσώπης (Α' Φάση)».
Νέα αρχαιολογικά δεδομένα και προκλήσεις**

Η ανακοίνωση εστιάζει στην παρουσίαση των εργασιών αποκατάστασης και ανάδειξης που βρίσκονται σε εξέλιξη από τον Ιούλιο του 2017 στο αρχαίο θέατρο της Κασσώπης. Στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ηπειρος 2014-2020» το έργο «Αποκατάσταση – ανάδειξη αρχαίου θεάτρου Κασσώπης (Α' ΦΑΣΗ)» εντάσσεται στο ευρύτερο πρόγραμμα «Πολιτιστική Διαδρομή στα αρχαία θέατρα της Ηπείρου» και περιλαμβάνει δύο Υποέργα: το ομώνυμο Υποέργο 1 που υλοποιείται από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας και το Υποέργο 2 της Διεύθυνσης Αναστήλωσης Αρχαίων Μνημείων του ΥΠΠΟΑ που αφορά στην ανάσχεση των κατολισθητικών φαινομένων από τα υπερκείμενα πρηνή του ορεινού όγκου στο εσωτερικό του θεάτρου. Οι εργασίες πεδίου έφεραν στο φως σημαντικά τμήματα του μνημείου, συμβάλλοντας στην πληρέστερη κατανόηση της κατασκευής του, όπως και της παθολογίας του. Η μελέτη και ταύτιση αρχιτεκτονικών μελών επέτρεψε, μετά τις απαραίτητες εργασίες συντήρησης, την αποκατάσταση του σκηνικού οικοδομήματος, εδράνων και κλιμάκων του κάτω κοίλου και σημείων του περιμετρικού αναλημματικού τοίχου του θεάτρου, διαμορφώνοντας μια πληρέστερη εικόνα του μνημείου.

**The project “Restoration and enhancement of the ancient theatre of Cassope (Phase A)”.
New archaeological data and challenges**

Our paper focuses on the presentation of the restoration and enhancement works in progress since July 2017 at the ancient theatre of Cassope. The project “Restoration – enhancement of the ancient theatre of Cassope (Phase A)” is included in the Regional Operational Program “Epirus 2014-2020” / Cultural route of the ancient theatres of Epirus and is implemented by two subprojects: the first (under the same title) carried out by the Ephorate of Antiquities of Preveza, the second is conducted by the Directorate for the Restoration of Ancient Monuments of Ministry of Culture and Sports and is aiming to counter the landslides of the overland massif inside the theatre. The field work revealed important parts of the monument contributing to a further understanding of its construction as well as its pathology. The study and identification of architectural parts, allowed, after the necessary works of conservation, the restoration of the skene building, the first rows of the lower koilon and parts of the perimeter retaining wall of the theatre, allowing as an overall result a thorough conception of the monument.

Αρχαιομετρική ανάλυση κεραμικής από την Κασσώπη και το Όρραον

Στην παρούσα εργασία εξετάζονται αποτμήματα μελαμβαφούς κεραμικής από την Κασσώπη με αρχαιομετρικές μεθόδους, προκειμένου να διαγνωστεί η χημική σύσταση του πηλού τους και τα τεχνολογικά χαρακτηριστικά τους. Από την ταυτοποίηση των στοιχείων που περιέχονται στο κεραμικό σύνολο και τις συγκεντρώσεις τους καθώς και με την εφαρμογή στατιστικής ανάλυσης διακρίνονται χαρακτηριστικές ομάδες οστράκων. Στη συνέχεια αυτές συνεξετάζονται και συγκρίνονται με τα αποτελέσματα της αρχαιομετρικής ανάλυσης ερυθροβαφούς κεραμικής τοπικής παραγωγής, αλλά και ερυθροβαφών αγγείων εισηγμένων στην Κασσώπη. Η συνεξέταση των στοιχείων επεκτείνεται και σε κατηγορίες κεραμικού υλικού από το Όρραον. Τα αποτελέσματα των αναλύσεων και η διάκριση της τοπικής και εισηγμένης κεραμικής αποτελούν σημαντικά στοιχεία για τη σύσταση μιας βάσης δεδομένων αρχαιομετρικών αναλύσεων από την Ήπειρο, η οποία θα συμβάλλει στη δημιουργία ομάδων αναφοράς για την κεραμική στη Βορειοδυτική Ελλάδα αλλά και ευρύτερα.

Archaeometrical analysis of pottery from Cassope and Orraon

In the present study selected sherds of black-slipped pottery from Cassope are investigated by means of archaeometric analyses in order to identify their chemical composition and their technological characteristics. The compositional data were statistically treated and chemical groups were established. These groups are further compared with the results of the archeometric analysis of local pottery and imported red-slipped pottery from Cassope as well as with characteristic ceramic categories from Orraon. The results of the analyses and the distinction between local and imported pottery are important features for the formation of a database which will include the archaeometric/compositional data from pottery excavated in Epirus and will contribute to the creation of reference groups for ceramics in Northwest Greece and the greater region.

Το έργο της αποκάλυψης και ανάδειξης του μεγάλου Θεάτρου της ακτίας Νικόπολης

Στο μεγάλο Θέατρο Νικόπολης πραγματοποιούνται από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας εκτεταμένες εργασίες στο πλαίσιο του έργου «Προστασία, συντήρηση και αποκατάσταση μεγάλου Θεάτρου Νικόπολης (Β' Φάση)» με χρηματοδότηση από το επιχειρησιακό πρόγραμμα «ΗΠΕΙΡΟΣ 2014-2020».

Ολοκληρώνεται σταδιακά ένα δύσκολο και πολυεπίπεδο έργο, για την υλοποίηση του οποίου απαιτήθηκε η συνεργασία της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πρέβεζας με τη Διεύθυνση Αναστήλωσης Αρχαίων Μνημείων, ώστε με συντονισμένες ενέργειες να επιτευχθούν ιδιαίτερα απαιτητικές τεχνικές εργασίες, όπως η αντιστήριξη του σκηνικού οικοδομήματος και η αποκατάσταση των αναλημμάτων του κοίλου του μνημείου.

Με το υπόεργο «Εργασίες προστασίας- συντήρησης και αποκατάστασης μεγάλου Θεάτρου Αρχαίας Νικόπολης (Β' Φάση)» ολοκληρώθηκε η αποκάλυψη του εσωτερικού του θεάτρου, καθώς και του περιβάλλοντος χώρου του, και γίνονται εκτεταμένες εργασίες συντήρησης και αποκατάστασης των υποδομών του μνημείου. Στο πλαίσιο του υποέργου κατασκευάζονται επίσης διαδρομές επισκεπτών, οι οποίες θα αξιοποιήσουν τις αρχαίες εισόδους του μνημείου, προκειμένου να επιτευχθεί ομαλή πρόσβαση ακόμη και ανθρώπων με κινητικά προβλήματα στο εσωτερικό του.

Revealing and enhancement works at the Great Theater of Actia Nicopolis

Extensive works have been carried out at the Great Theater of Nicopolis by the Ephorate of Antiquities of Preveza, as part of the project "Protection, conservation, restoration, and enhancement of the Great Theater of Nicopolis (Phase B) " founded by the operational program "EPIRUS 2014-2020".

A difficult and multi-level project is gradually being completed, for the implementation of which the cooperation of the Ephorate of Antiquities of Preveza with the Directorate for the Restoration of Ancient Monuments was required, in order to achieve demanding tasks, such as supporting the stage building and the restoration of the retaining walls of the monument's cavea.

During the subproject entitled "Protection, conservation, restoration, and enhancement works of the Great Theater of Nicopolis (Phase B)" the interior of the monument, as well as its surrounding area were uncovered and extensive maintenance and restoration works of the monument's infrastructure are being carried out. Routes for the visitors are due to be manufactured using the ancient entrances of the monument in order to achieve smooth access, even for people with mobility problems

Βασιλική Δ Νικόπολης. Τα τελευταία ευρήματα

Την τελευταία τριετία (2018-2020) διεξάγονται από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας, συμπληρωματικές ανασκαφικές εργασίες στην βασιλική Δ της Νικόπολης και συγκεκριμένα στο αίθριο, το μόνο τμήμα του μνημείου το οποίο είχε παραμείνει άσκαφο. Η έρευνα έχει φέρει στο φως τμήματα της βόρειας και της νότιας στοάς, οι στυλοβάτες των οποίων φθάνουν έως τον δυτικό τοίχο του αιθρίου, γεγονός που μαρτυρεί απουσία δυτικής στοάς. Τρεις κτιστοί κιβωτιόσχημοι τάφοι αποκαλύφθηκαν στη βόρεια στοά, ενώ σπάραγμα ψηφιδωτού δαπέδου που εντοπίστηκε κατά χώραν ανατολικά του ενός εξ αυτών μαρτυρεί ότι για την κατασκευή τους καταστράφηκε το ψηφιδωτό που κάλυπτε το δάπεδο των στοών. Επιπλέον, τοιχοποιίες παλαιότερων κτισμάτων βρέθηκαν κάτω από τη στάθμη του δαπέδου του αιθρίου. Τα νέα αυτά στοιχεία, καθώς και όσα επιπλέον προκύψουν με την ολοκλήρωση της ανασκαφής, θα επιτρέψουν την ακριβέστερη χρονολόγηση και στην εξακρίβωση των διαδοχικών φάσεων της βασιλικής.

Basilica D of Nicopolis. Latest findings

In the last three years (2018-2020), additional excavation work are carried out in the basilica D of Nikopolis and specifically in the atrium, the only part of the monument which had remained unexcavated. Research has brought to light parts of the northern and southern porticoes, the stylobates of which reach up to the western wall of the atrium. That indicates the absence of a western portico. Three built cist tombs were found in the northern portico, while a fragment of a mosaic floor found to the east of one of them indicates that the mosaic covering the floor of the porticoes was destroyed during their construction. In addition, masonry from older buildings was found below the level of the floor of the atrium. This new evidence helps to clarify the chronology and the successive phases of the basilica.

**Το έργο της ΕΦΑ Πρέβεζας σε βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία την τελευταία τριετία
(εργασίες διερευνητικών τομών, συντήρησης, αποκατάστασης, ανάδειξης και καταγραφής)**

Τα τελευταία χρόνια στην ΕΦΑ Πρέβεζας πραγματοποιήθηκαν και πραγματοποιούνται μια σειρά από εργασίες καταγραφής της υφιστάμενης κατάστασης των μνημείων, καθώς επίσης και συντήρησης, αποκατάστασης και ανάδειξης των βυζαντινών και μεταβυζαντινών μνημείων της περιοχής αρμοδιότητάς της. Σε αυτή την ανακοίνωση θα παρουσιαστούν ορισμένες από αυτές τις εργασίες.

Η Υπηρεσία μας σε συνεργασία με τη Μητρόπολη Νικοπόλεως και Πρεβέζης προχώρησε σε εργασίες συντήρησης και αποκατάστασης διαφόρων ναών (Ι.Μ. Αβάσσου, Ι. Ν. Αγίου Χαραλάμπους στην Πρέβεζα κλπ.), ενώ δεν έλειψαν οι άμεσες σωστικές εργασίες σε μια σειρά σεισμόπληκτων ναών (Ι.Ν. Προφήτης Ηλίας Τρικαστρου, Ι. Ν. Αγίου Δονάτου Σταυροχωρίου κ.λπ.), καθώς επίσης και διερευνητικές τομές σε διάφορα μνημεία.

Παράλληλα προχώρησε η ψηφιακή καταγραφή των εκκλησιαστικών αντικειμένων με σκοπό τη διάσωση και τη διαφύλαξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, ενώ συντηρήθηκαν μια σειρά από εικόνες, μεταξύ των οποίων ο άγιος Δημήτριος που βρέθηκε στην αγία Ειρήνη Πρέβεζας και μια σειρά εικόνων του Καραντζούλα από την Ι.Μ. Αβάσσου.

**The works of EFA Preveza in byzantine and post-byzantine monuments in the last three years
(works of excavation sections, maintenance, restoration)**

Through the recent years, EFA Prevezas have conducted maintenance and restoration work in the Byzantine and post-Byzantine monuments. This announcement will present some of these operations. EFA Preveza in collaboration with the Metropolis of Nikopolis and Preveza proceeded to work at many postbyzantine monuments (the Monastery Avassou, church of Saint Charalampos in Preveza etc.) In addition we try to protect the post-byzantine monuments that were damaged by the earthquake in March 2020 (church of Prophet Elias, Saint Donatos in Stavrochori etc.)

At the same time, the excavation sections were also carried out in various monuments.

In addition, the digital recording of ecclesiastical objects have proceeded in order to save and preserve our cultural heritage, while a series of icons were preserved, including that of Saint Demetrios which was found in Saint Irini of Preveza and the icons of Monastery Avassou (painter Karantzoula).

Αρχαίο θέατρο Γιτάνων. Οι εργασίες αποκατάστασης του κοίλου

Στον αρχαιολογικό χώρο των Γιτάνων πραγματοποιήθηκαν τα τελευταία χρόνια ευρείας κλίμακας εργασίες ανάδειξης στο πλαίσιο Ευρωπαϊκών συγχρηματοδοτήσεων, χάρις στις οποίες το μεγαλύτερο τμήμα της αρχαίας πόλης κατέστη επισκέψιμο και εντάχθηκε στο δίκτυο αρχαιολογικών χώρων της Θεσπρωτίας. Το τρέχον συγχρηματοδοτούμενο έργο «Βασικές υποδομές και εργασίες αποκατάστασης και ανάδειξης αρχαίου θεάτρου Γιτάνων – Α' Φάση», ενταγμένο στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ήπειρος 2014-2020», επικεντρώνεται στην αποκατάσταση του αρχαίου θεάτρου της πόλης, με αντικείμενο ειδικότερα την αποκατάσταση των τριών κεντρικών κερκίδων του κατώτερου τμήματος του κοίλου. Οι εργασίες στο θέατρο, των οποίων οι πρόδρομες φάσεις υλοποίησης παρουσιάστηκαν στο προηγούμενο Β' Συνέδριο για το Αρχαιολογικό Έργο ΒΔ Ελλάδος, ολοκληρώθηκαν στο τέλος του 2019. Στην παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζονται αναλυτικά η ακολουθούμενη μεθοδολογία της επέμβασης, οι συμπληρωματικές μελέτες που εκπονήθηκαν για την υλοποίηση του έργου, η τεκμηρίωση των αρχιτεκτονικών – δομικών χαρακτηριστικών του θεάτρου, και η περιγραφή των εργασιών ταύτισης – συντήρησης του δομικού υλικού. Επιχειρείται δε και η προκαταρκτική παρουσίαση των νέων αρχαιολογικών και αρχιτεκτονικών δεδομένων που προέκυψαν.

The ancient theater of Gitana: The restoration works of the koilon

Over the last decades, large scale EU co-funded projects have taken place for the enhancement of the archaeological site of Gitana. As a result, most of the ancient city has now become accessible to visitors and part of a wider network of organized archaeological sites in Thesprotia. The current project, named “Basic infrastructure works and restoration and enhancement of the ancient theatre of Gitana (Phase A)”, is carried out in the framework of the Regional Operational Program of Epirus 2014–2020 and is centered primarily on the restoration of the three central piers of the lower koilon of the city’s theatre. The works on the theatre, whose preparatory phase was presented in the 2nd Conference on the Archaeological Work in NW Greece, were concluded in the end of 2019. Our contribution thoroughly presents the methodology of the restoration and the supplementary studies that were required for the realization of the project, and describes the procedure for the identification, conservation and of the building material. An attempt is also made for a preliminary presentation of the new archaeological and architectural data that emerged from the works on the field.

**Αρχιτεκτονική τεκμηρίωση – διερεύνηση της μορφής και πρόταση αποκατάστασης των
ακραίων κερκίδων και των αναλημμάτων του αρχαίου Θεάτρου Γιτάνων Θεσπρωτίας**

Η ανασκαφική έρευνα στο θέατρο Γιτάνων διενεργήθηκε από το 1996 έως και το 2017 από την επίτιμη Έφορο Καλλιόπη Πρέκα-Αλεξανδρή, στο πλαίσιο συστηματικής αρχαιολογικής έρευνας. Μετά την πλήρη αποκάλυψη του μνημείου, διαπιστώθηκε ότι το κοίλο του θεάτρου είχε υποστεί σοβαρές δομικές βλάβες, όπως παραμορφώσεις, θραύσεις μελών, και απώλεια υλικού. Για την αντιμετώπιση της παθολογίας του εκπονήθηκαν πλήθος ειδικών μελετών, με κυριότερη την «Μελέτη στερέωσης, αποκατάστασης και ανάδειξης του σκηνικού οικοδομήματος, της ορχήστρας και των κεντρικών κερκίδων του αρχαίου θεάτρου Γιτάνων». Σε εφαρμογή της εν λόγω μελέτης, το έργο αποκατάστασης των τριών κεντρικών κερκίδων του κάτω κοίλου του θεάτρου εντάχθηκε στο Ε.Π. «Ηπειρος 2014-2020» και οι εργασίες ολοκληρώθηκαν στο τέλος του 2019.

Παράλληλα με την υλοποίηση του παραπάνω έργου, η Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας μερίμνησε για τις απαιτούμενες πρόδρομες ενέργειες που θα εξασφάλιζαν την προστασία και θα προετοίμαζαν την αποκατάσταση των υπόλοιπων τμημάτων του κοίλου. Στο πλαίσιο αυτό εκπονήθηκαν μελέτες τεκμηρίωσης και αποκατάστασης των τεσσάρων ακραίων κερκίδων του θεάτρου και των αναλημμάτων του, τμήματα που παρουσιάζουν και τις μεγαλύτερες δομικές βλάβες. Με τις εγκεκριμένες «Μελέτη Αρχιτεκτονικής Αποτύπωσης και τεκμηρίωσης και Μελέτη Αποκατάστασης των ακραίων κερκίδων και των αναλημμάτων του αρχαίου θεάτρου Γιτάνων Θεσπρωτίας», που θα παρουσιαστούν στην παρούσα ανακοίνωση, έγινε δυνατή η ταυτοποίηση των μετακινημένων μελών και σειρών εδωλίων, η διερεύνηση της μορφής των αναλημματικών τοίχων του κοίλου και διατυπώθηκε μια πλήρης πρόταση αποκατάστασης, ενώ αποκαλύφθηκαν νέα στοιχεία για την αρχική μορφή και κατασκευή του κοίλου και του σκηνικού οικοδομήματος.

Architectural study of documentation, investigation of the form and restoration proposal of the outer kerkides and retaining walls of the ancient theatre of Gitana in Thesprotia'

The ancient theatre of Gitana was uncovered during the years 1996 – 2017, as the result of systematic archaeological research conducted by the Emerita Curator of Antiquities Kalliopi Preka-Alexandri. The excavation of the monument revealed that the koilon has suffered serious structural damage, such as deformation, shattered architectural members and loss of structural material. In order to treat these problems, a number of technical studies was conducted, the primary one being the "Restoration and rehabilitation study of the stage building, the orchestra and the central kerkides of the ancient theatre of Gitana". Implementing this study, the restoration project of the three central kerkides of the lower part of the koilon was included in the framework of the Regional Operational Program "Epirus 2014-2020" and completed by the end of 2019.

In tandem with the implementation of the aforementioned restoration project, the Ephorate of Antiquities of Thesprotia took all the necessary measures to ensure the preservation of the rest of the koilon for future restoration. Therefore, studies of documentation and restoration were carried out regarding the parts of the theatre that have suffered the most damage, in particular the four kerkides at the outer sides of the koilon and its retaining walls. The approved "Architectural study of documentation and Restoration study of the outer kerkides and retaining walls of the ancient theatre of Gitana in Thesprotia", which will be presented at the conference, made possible the identification of misplaced architectural members and rows of seats, as well as the initial structural form of the retaining walls, and served to formulate a complete restoration proposal. At the same time revealed new evidence for the initial form and structure of the koilon and the stage building of the theatre.

Το «εργαστήριο» μεταλλοτεχνίας και τορευτικής των Γιτάνων

Κατά τη διάρκεια της συστηματικής ανασκαφής που διενεργούμε στη σημαντική ηπειρωτική πόλη των Γιτάνων αποκαλύφθηκαν πολυάριθμα μεταλλικά αντικείμενα σιδηρά και χαλκά. Ορισμένα από τα σιδηρά, εργαλεία κυρίως, έχουν ήδη παρουσιαστεί στο Α' Διεθνές Αρχαιολογικό και Ιστορικό Συνέδριο για τη Θεσπρωτία. Σημαντικός όμως είναι και ο αριθμός των χαλκών αντικειμένων στα οποία συμπεριλαμβάνονται αγαλματίδια, μέλη αγαλματιδίων, fulcra, κοσμήματα, κάτοπτρα, αρύταινες, ιδιαίτερα επεξεργασμένοι λύχνοι, διαφόρων τύπων αγγεία, ιατρικά εργαλεία και μία φορβειά, η οποία βρίσκεται ανάμεσα στις ολιγάριθμες που είναι γνωστές παγκοσμίως σήμερα.

Εξαιτίας του περιορισμένου χρόνου της ανακοίνωσης θα παρουσιαστούν οι αρύταινες, τα ιατρικά εργαλεία και ορισμένοι συμπαγείς δακτύλιοι με μεγάλη διάμετρο η ταύτιση των οποίων εξαρτάται από τα συνευρήματα.

Η αρύταινα, γνωστή στη βιβλιογραφία ως *simpulum*, εμφανίζεται στην Ελλάδα τουλάχιστον από την υστερομυκηναϊκή εποχή και αντιπροσωπεύεται στα Γίτανα σε τρεις τύπους ο πρώτος από τους οποίους απαντάται σε διάφορες παραλλαγές.

Τα ιατρικά εργαλεία που αποκαλύφθηκαν είναι σχετικά ολιγάριθμα και είναι κοινά σε πολλές αρχαιολογικές θέσεις στην Ελλάδα.

Οι συμπαγείς δακτύλιοι εμφανίζονται στα Γίτανα σε δύο κύριους τύπους. Θα παρουσιαστούν οι διάφορες εκδοχές της χρήσης τους.

Τα περισσότερα από τα προαναφερόμενα ευρήματα προέρχονται από στρώματα του δεύτερου ημίσεως του 3ου και του 2ου αι. π. Χ.

The “workshop” of metallurgy and toreutic of the Gitana

During the systematic excavation that we are carrying out in the important epirotic city of Gitana, numerous metal objects of iron and copper were discovered. Some of the iron tools, have already been presented at the First International Archaeological and Historical Conference on Thesprotia.

However, the number of copper objects is also important, including statuettes, statuette members, fulcra, jewelry, mirrors, arytaines, valuable lamps, various types of vessels, medical instruments, and a φορβειά (*capistrum*), which is among the few that are known worldwide today.

Due to the limited time of the presentation, the arytaines, the medical tools and certain solid rings with a large diameter, the identification of which depends on the finds found with them, will be presented. Arytaina, known in the literature as *simpulum*, appears in Greece at least since the Late Mycenaean era and is represented in Gitana in three types, the first of which is found in various variants.

The medical instruments unearthed are relatively few and common in many archaeological places in Greece.

Solid rings appear in Gitana in two main types. The different versions of their use will be presented. Most of the aforementioned finds come from layers of the second half of the 3rd and 2nd c. B.C.

Δύο μικροί «θησαυροί» από τα Γίτανα Θεσπρωτίας

Η αρχαία πόλη των Γιτάνων στην Θεσπρωτία ιδρύθηκε κατά τον 4ο αι π.Χ. και υπήρξε έδρα του Κοινού των Θεσπρωτών. Η περίοδος ακμής της τοποθετείται από τον 3ο αι. π.Χ. έως την ρωμαϊκή κατάληψη της περιοχής μετά τον Γ' Μακεδονικό πόλεμο το 167 π.Χ. Στις συστηματικές ανασκαφές του χώρου που πραγματοποιούνται από το 1986 έως σήμερα, έχουν αποκαλυφθεί, μεταξύ άλλων σημαντικότερων ευρημάτων, δύο μικροί «θησαυροί» που αποτελούν το αντικείμενο της παρούσας ανακοίνωσης.

Στο χώρο του «κτιρίου Α» που έχει ταυτιστεί με το Πρυτανείο εντοπίστηκε το 1986 ο πρώτος «θησαυρός», διασκορπισμένος σε μία από τις τρεις αίθουσες συμποσίων (ανδρώνες). Αποτελείται από ένα διώβολο Λευκάδας και τέσσερα χάλκινα νομίσματα περιοχών του Ηπειρωτικού χώρου.

Ο δεύτερος «θησαυρός» εντοπίστηκε κατά τις έρευνες του 2019 στο νότιο τμήμα της ημικυκλικής εξέδρας στην πρόσοψή της στοάς στην αρχαία Αγορά. Αποτελείται από έντεκα χάλκινα νομίσματα που αποδίδονται σε ηπειρωτικές πόλεις και περιοχές.

Two small coin hoards from Gitana, Thesprotia

The ancient town of Gitana in Thesprotia was founded during 4th cent. BC and was the seat of the Thesprotian League. The city flourished from the 3rd cent. BC until the roman occupation after the 3rd Macedonian War in 167 BC. During the systematic excavations that have been carried out since 1986, two coin hoards have been found, among other important finds, which are the topic of our paper.

The first hoard was spotted in 1986 during the excavations of the building A, which has been identified as the Prytaneion. It was dispersed in one of the three androns of the Prytaneion and consisted of one diobol of Leucas and four bronze coins of the Epirote region.

The second hoard was revealed during the excavations in 2019 south of the semicircular pedestal in front of the Stoa in the Agora. It consists of eleven bronze coins attributed to Epirote cities.

*Ιωάννης Χουλιάρης, Bjorn Forsén, Γεωργία Πλιάκου, Νίκος Παπαδόπουλος,
Nikolai Paukkonen, Κασσιανή Λάζαρη /
Ioannis Chouliaras, Bjorn Forsén, Georgia Pliakou, Nikos Papadopoulos,
Nikolai Paukkonen, Kassiani Lazari*

**Χαρτογραφώντας την αρχαία Φωτική. Αρχαιολογική έρευνα συνεργασίας της Εφορείας
Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας και του Φινλανδικού Ινστιτούτου Αθηνών**

Το Πρόγραμμα Αρχαιολογικής Έρευνας στον αρχαιολογικό χώρο της αρχαίας Φωτικής έχει ως στόχο τη μελέτη των αρχαιολογικών καταλοίπων της ρωμαϊκής αποικίας και παλαιοχριστιανικής επισκοπής Φωτικής, που βρίσκεται λίγα χιλιόμετρα βορειοδυτικά της Παραμυθιάς. Το ερευνητικό πρόγραμμα αποτελεί συνεργασία της Εφορείας Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας και του Φινλανδικού Ινστιτούτου Αθηνών και περιλαμβάνει εκτεταμένη επιφανειακή έρευνα, γεωφυσικές διασκοπήσεις και ανασκαφική έρευνα σε σημεία που κρίνονται ιδιαίτερου ενδιαφέροντος. Στόχος είναι η συγκέντρωση των αρχαιολογικών δεδομένων που έχουν προκύψει από παλαιότερες έρευνες, καθώς και η «χαρτογράφηση» των καταλοίπων της πόλης και η χρονολόγησή τους, με σκοπό να αποσαφηνιστούν περαιτέρω ο χρόνος ίδρυσης και εγκατάλειψής της, τα όρια και η πολεοδομική της οργάνωση, ο εντοπισμός του δημόσιου χώρου, η θέση και η έκταση των νεκροταφείων της. Θα παρουσιαστούν τα προκαταρκτικά αποτελέσματα των δύο πρώτων χρόνων της έρευνας.

**Mapping ancient Photike. Archaeological Research Project of the Ephorate of Antiquities of
Thesprotia in collaboration with the Finnish Institute at Athens**

The Photike project focuses on the study of the archaeological remains of the Roman colonia and Medieval bishopric see of Photike which are located a couple of kilometres to the northwest of Paramythia. The project is conducted in collaboration between the Ephorate of Antiquities of Thesprotia and the Finnish Institute at Athens. The remains of the town are studied with the help of intensive surface survey, geophysical prospection and excavations at places of special interest. The aim of the project is to collect all previous information about the poorly known Photike, as well as to map and date the remains of the town, in order to further clarify the time of its establishment and abandonment, its boundaries and urban planning, the location of the public space, and the extent of its cemeteries. In this paper we present the preliminary results of the first years of our work.

Εργασίες ανάδειξης και δράσεις προβολής των μεσαιωνικών κάστρων Ηγουμενίτσας και Μαργαριτίου στο πλαίσιο του έργου “Coastal Heritage Network - CoHeN”

Το έργο Coastal Heritage Network – CoHeN είναι ένα στρατηγικό έργο, που υλοποιείται με χρηματοδότηση από το Πρόγραμμα Interreg V-A Greece-Italy 2014-2020. Το εταιρικό σχήμα του αποτελείται από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδας, ως επικεφαλής εταιρο, και την Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηλείας, την Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας, την Εφορεία Αρχαιοτήτων Κέρκυρας από την ελληνική πλευρά και την Περιφέρεια της Απουλίας από την ιταλική. Κύριος στόχος του είναι η δημιουργία της Αδριατικής – Ιόνιας παράκτιας διαδρομής, η οποία θα συνδέει σημαντικά μνημεία της πολιτιστικής κληρονομιάς των δύο περιοχών συνεργασίας σε συνολικά 17 μνημεία -11 στην Ελλάδα και 6 στην Απουλία.

Στη Θεσπρωτία πραγματοποιούνται από το Μάιο του 2020 παρεμβάσεις ανάδειξης και βελτίωσης προσβασιμότητας στα μεσαιωνικά κάστρα της Ηγουμενίτσας και του Μαργαριτίου, δυο σχεδόν άγνωστα μνημεία της Θεσπρωτίας που σχετίζονται χρονολογικά και με την περίοδο της Ελληνικής Επανάστασης. Παράλληλα, υλοποιούνται δράσεις προβολής των μνημείων. Η ολοκλήρωση των εργασιών εντός του 2022 στοχεύει στην λήψη άμεσων στερεωτικών μέτρων προστασίας των κάστρων, την βελτίωση της αναγνωρισιμότητάς τους και στην ένταξή τους στην καθημερινότητα των κατοίκων και των επισκεπτών της Θεσπρωτίας.

The “Coastal Heritage Network - CoHeN” project: Enhancement work and promotion actions of Igoumenitsa and Margariti medieval castles

“Coastal Heritage Network” - CoHeN is a strategic project funded by the Interreg V-A Greece-Italy Programme 2014/2020. The Ephorate of Antiquities of Aitolioakarnania and Lefkada is the lead partner of the project, along with the Ephorate of Antiquities of Ilia, the Ephorate of Antiquities of Thesprotia, the Ephorate of Antiquities of Corfu and Puglia regional authorities in Italy.

The main aim of the project is to create an Adriatic-Ionian coastal route which will connect important cultural heritage monuments from both of the collaborating regions. This will be achieved through a series of targeted interventions at a total of 17 monuments, 11 in Greece and 6 in Puglia.

In Thesprotia, the intervention is aimed towards the valorisation and improvement of accessibility at the medieval castles of Igoumenitsa and Margariti, two almost unknown monuments of Thesprotia that are chronologically related to the period of the Greek Revolution. At the same time, actions for the promotion of monuments are being implemented. The completion of the works within 2022 will restore the vulnerable parts of the castles, improve their recognizability and integrate them in the daily life of the inhabitants and visitors of Thesprotia.

Τόπος, Μνήμη, Ιστορία: Η περίπτωση του Σουλίου

Το άρθρο διερευνά τη συσχέτιση των όρων μνήμη και ιστορία, με το χωρικό υπόβαθρο ενός από τους σημαντικότερους ιστορικούς τόπους της Ελλάδος, το Σούλι. Ο τόπος ταυτίστηκε συμβολικά με το ψυχικό μεγαλείο των ανθρώπων με ελεύθερο πνεύμα και καθόρισε όχι μόνο την ελληνική ιστορία αλλά και τη νεότερη Δυτική σκέψη.

Η έννοια του τόπου, όπου διαδραματίστηκε η ιστορία και συγκροτήθηκε η μνήμη, περιλαμβάνει ένα πλέγμα φυσικών και ιστορικών - πολιτισμικών στοιχείων, όπου τα γεγονότα, οι βαθύτερες ιδέες που τα δημιουργούν αλλά και η σημερινή πραγματικότητα συμπλέκονται σε ένα λυρικό προλούδιο, ιδεών, φύσης, μνημείων και σύγχρονης ζωής. Ο τόπος αντανakλά τους τρόπους συγκρότησης της κοινότητας μέσα από επιτελεστικές εκφράσεις της συλλογικής ταυτότητας, όπως αυτές γίνονται ορατές από τις τοπιακές του σηματοδοτήσεις. Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσονται και οι προτάσεις ανάδειξης και αειφόρου ανάπτυξης του ευρύτερου πολιτισμικού τοπίου, του φυσικού και ιστορικού χώρου του Σουλίου.

Η εργασία βασίζεται στην έρευνα που πραγματοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος με θέμα «ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΥΤΕΡΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΣΟΥΛΙΟΥ: ΑΝΑΔΕΙΞΗ, ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ» (ΥΠΠΟΑ, Περιφέρεια Ηπείρου, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων).

Place, Memory, History: The case of Souli

The paper refers to the correlation of the terms memory and history, within the spatial background of Souli, one of Greece's most important historical sites. The place is identified as a symbol of the glory of a free spirit, which determines not only Greek history but also modern Western thought.

The concept of the place where history occurred and memory was formed, includes a grid of natural, historical, and cultural elements where the events, the deeper ideas that created them, and the current reality engaged in a lyrical prelude. The place reflects the ways of forming the community through executive expressions of the collective identity, as they become visible from the landscape signaling. This context includes the proposals for the promotion and sustainable development of the wider cultural landscape, the natural and historical site of Souli. In this context, are formulated the proposals for the promotion and sustainable development of the wider cultural landscape, the natural and historical site of Souli.

The paper is based on the research carried out in the framework of the project on "HISTORICAL SITE OF SOULI: PROMOTION, PROTECTION AND DEVELOPMENT OF THE CULTURAL LANDSCAPE" (Ministry of Culture and Sports, Epirus Region, National Technical University of Athens, University of Ioannina).

Το Κάστρο της Κιάφας Σουλίου

Το κάστρο της Κιάφας κατασκευάστηκε από τον Αλή πασά αμέσως μετά την κατάληψη του Σουλίου με σκοπό να αποτελέσει εργαλείο πρόληψης και καταστολής μελλοντικών εξεγέρσεων, εξαιτίας της αυτονομιστικής τάσης των περιφερειακών διοικητών εντός της οθωμανικής αυτοκρατορίας και του υπόδουλου χριστιανικού στοιχείου της περιοχής.

Ωστόσο δεν απέκτησε ποτέ την ταυτότητα του ιδρυτή του. Έμεινε στη συλλογική μνήμη ως το κάστρο του Σουλίου μετατρέποντας μια τοπική Σουλιώτικη ταυτότητα σε εθνική.

Παράλληλα, συνιστούσε τμήμα ενός δικτύου οχυρώσεων που δημιουργήθηκε από την Αλή Πασά σε όλη την έκταση του Πασαλικίου του, το οποίο αποτελεί ιδιαιτερότητα για την βαλκανική με αντίστοιχό του το μεταγενέστερο οχυρωματικό δίκτυο των κουλέδων της Κρήτης.

Εκατόν δώδεκα έτη μετά την οριστική του εγκατάλειψη οι στερεωτικές εργασίες που υλοποιεί η Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας στο κάστρο σε έναν τόπο που σήμερα καταγράφεται ως δυσπρόσιτος αναδεικνύουν τον ιδιαίτερο ρόλο που καλούνται να διαδραματίσουν σήμερα παρόμοια οχυρωματικά έργα του παρελθόντος.

Μολονότι αποτελούν εργαλεία άμυνας και καταστολής σε μια δεδομένη ιστορική στιγμή, η ανάδειξή τους συνιστά παράλληλα εργαλείο ανάγνωσης της ορεινής δυσπρόσιτης γεωγραφίας της περιοχής συμβάλλοντας στην μεταβολή του τόπου σε τοπίο, δηλαδή σε χώρο κατανοητό, άρα και ελεγχόμενο.

The Castle of Kiafa Souli

The castle of Kiafa was built from Ali Pasha immediately after the occupation of Souli in order to constitute a tool for prevention and suppression of future uprisings due to the separatist tendency of the regional governors within the Ottoman Empire and the enslaved Christian element of the region. However, it never acquired the identity of its founder. It remained in the collective memory as the castle of Souli, transforming the local identity of Souli into a national one. At the same time, it was part of a network of fortifications created by Ali Pasha throughout the area his dominion (Pasaliki). This network constitutes a uniqueness for the Balkans with its counterpart the later fortification network of the Kouledes of Crete.

One hundred and twelve years after its final abandonment, the maintenance work carried out by the Ephorate of Antiquities of Thesprotia in the castle in a place that is currently documented as inaccessible, highlight the special part that similar fortifications of the past play.

Although they constitute tools of defense and repression at a given historical moment, their emergence is at the same time a tool for reading the mountainous inaccessible geography of the area, contributing to the alteration of the place into a landscape, that is, into an area that is understandable, and therefore controlled.

**Το Ξενοκράτειον Αρχαιολογικό Μουσείο Ι.Π. Μεσολογγίου:
από τη σύλληψη ως τη δημιουργία και λειτουργία του**

Το Ξενοκράτειο βρίσκεται σε κεντρικό σημείο της πόλης του Μεσολογγίου και είναι κατασκευασμένο στα τέλη του 19ου αι. κατά την νεοκλασική μορφολογία και χαρακτηρισμένο ως μνημείο. Λειτουργήσε ως σχολικό κτήριο, αλλά και ως χώρος ποικίλων δραστηριοτήτων. Το έτος 2011 το κτήριο παραχωρήθηκε από το Δήμο Ι.Π. Μεσολογγίου στο Υπουργείο Πολιτισμού με σκοπό τη δημιουργία αρχαιολογικού μουσείου.

Σήμερα πλέον αποτελεί ένα σύγχρονο μουσειακό χώρο, που υλοποιήθηκε από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδας σε συνεργασία με την Υπηρεσία Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Δυτικής Ελλάδος, Πελοποννήσου και Νοτίου Ιονίου, στο πλαίσιο του έργου «Αποκατάσταση Ξενοκρατείου κτηρίου στο Μεσολόγγι και μετατροπή του σε Μουσείο», με χρηματοδότηση από το Ε.Π. Δυτική Ελλάδα 2014-2020.

Η δημιουργία του Ξενοκρατείου Μουσείου, στην πρωτεύουσα της Περιφερειακής Ενότητας Αιτωλοακαρνανίας και έδρα του Δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου, έρχεται να καλύψει ένα σημαντικό κενό στα πολιτιστικά δεδομένα μίας περιοχής εξαιρετικά πλούσιας σε αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία και σε εντοπωσιακά νέα ευρήματα κατά μεγάλο μέρος άγνωστα στο ευρύ κοινό. Παράλληλα, η αξιοποίηση ενός ιστορικού κτηρίου στενά συνδεδεμένου με τη ζωή της νεότερης πόλης, μέσω του συνδυασμού των εκθεσιακών ενοτήτων με εκπαιδευτικές και ποικίλες άλλες δραστηριότητες, αποτελεί μία μεγάλη πρόκληση, την οποία καλείται να αντιμετωπίσει η Εφορεία μέσα από αυτό το έργο.

Στο πλαίσιο της ανακοίνωσης θα αναπτυχθεί το χρονικό της δημιουργίας του Μουσείου και θα παρουσιαστεί συνοπτικά το μουσειολογικό σκεπτικό της έκθεσης.

The Xenokrateion Archaeological Museum in the Sacred Town of Messolonghi: from its conception to its creation and operation

Xenokrateion is located in a central point of the city of Messolonghi and was built at the end of the 19th century according to the neoclassical morphology. It has been designated as a monument that operated for many years as a school building, but also as a place of various activities. In 2011 it was conceded by the Municipality of Messolonghi to the Ministry of Culture for the purpose of creating an archaeological museum.

Today it is a modern museum facility, which was implemented by the Ephorate of Antiquities of Aitolokarnania and Lefkada in cooperation with the Service of Modern Monuments and Technical Works of Western Greece, Peloponnese and South Ionian, in the framework of the project “Restoration of Xenokrateion building in Messolonghi and its conversion into a museum”, funded by the E.P. Western Greece 2014-2020.

The creation of the Xenokrateion Archaeological Museum, in the capital of the Regional Unit of Aitolokarnania and seat of the Municipality of the Sacred Town of Messolonghi, comes to fill an important gap in the cultural context of a region extremely rich in archaeological sites and monuments and in impressive new finds unknown to the public. At the same time, the enhancement of a historical building, closely linked to the life of the modern city, through the combination of exhibition sections with educational and various other activities, is a major challenge, which the Ephorate is called upon to meet through this project.

In the context of the presentation the course of the creation of the Museum and the museological concept behind the exhibition will be briefly presented.

Θησαυρός από την Βορειοδυτική Ελλάδα (CH VIII, 506)

Στην ανακοίνωσή μας θα παρουσιασθεί θησαυρός, συγκείμενος από 119 αργυρά νομίσματα. Πρόκειται για στεφανηφόρα τετράδραχμα της Αθήνας, δραχμές του Ηπειρωτικού Κοινού, δίδραχμα του Ακαρνανικού Κοινού, του Θυρρείου και της Λευκάδας. Επίκεντρο της μελέτης μας θα αποτελέσουν η σύνθεση του θησαυρού, η ενδελεχής έρευνα κάθε νομισματικού συνόλου: τυπολογική, τεχνοτροπική, χρονολογική, ιστορική. Τέλος θα επιδιωχθεί η χρονολόγηση της απόκρυψης του θησαυρού και η αναγνώριση του είδους του.

A hoard from North-West Greece (CH VIII, 506)

In our announcement will be presented a hoard comprising 119 silver coins. These specimens are the so called 'stephanephoroi' tetradrachms of Athens, drachms of the Epirote League, in addition to didrachms of the Acarnanian League, Thyreion, and Leucas .

The primary focus of our study will be the composition of the hoard, and the comprehensive typological, stylistic, chronological, and historical research of each monetary ensemble. The paper will conclude with a discussion of the nature of the hoard and the date at which it was hidden.

Η αρχαιολογική έρευνα της Εποχής του Χαλκού στην Κέρκυρα και η θέση της Άνω Κορακιάνας

Η αρχαιολογική έρευνα της Εποχής του Χαλκού στην Κέρκυρα ξεκίνησε με την ανασκαφή του W. Dörpfeld το 1914 στο Ακρωτήριο Κεφάλι. Τη δεκαετία του 1960 με την έρευνα του Καθηγητή Αύγουστου Σορδίνια προσδιορίστηκε χωρικά και οργανώθηκε όσον αφορά στα βασικά χαρακτηριστικά της. Έρευνες τις τελευταίες δεκαετίες από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Κέρκυρας έχουν διευρύνει σημαντικά τις γνώσεις μας για αυτήν την περίοδο στο νησί και έχουν δώσει μια εικόνα για τη φύση της ανθρώπινης δραστηριότητας. Πρόσφατα αρχαιολογικά δεδομένα από την ανασκαφή της Εφορείας στην περιοχή Άνω Κορακιάνα προσφέρουν την ευκαιρία να μελετηθεί μια νέα αρχαιολογική θέση. Μια προκαταρκτική εξέταση των κινητών ευρημάτων επιχειρεί να δώσει πληροφορίες σχετικά με τον χαρακτήρα της θέσης και να βρει πιθανή συσχέτιση με τις ήδη γνωστές θέσεις από το ίδιο το νησί της Κέρκυρας και τις γειτονικές περιοχές του. Απώτερος στόχος μας είναι να συνεισφέρουμε στη μελέτη των κοινωνικών ομάδων της Κέρκυρας, κατά την Εποχή του Χαλκού, και να ρίξουμε φως στη θέση τους στο ευρύτερο Ιόνιο Πέλαγος, στο πλαίσιο της πιο πρόσφατης αρχαιολογικής έρευνας.

The archaeological study of the Bronze Age in Corfu and the site of Ano Korakiana

Archaeological research of the Bronze Age in Corfu began with the excavation of W. Dörpfeld in 1914 at Cape Kefali. In the 1960s, with the research of Professor Augustos Sordinas, it was identified spatially and organized in terms of its basic characteristics. Research over the last decades by the Ephorate of Antiquities of Corfu has significantly expanded our knowledge of this period on the island and has given an insight into the nature of human activity. Recent archaeological data from the excavation of the Ephorate in the area of Ano Korakiana offer the opportunity to study findings from a new archaeological site. A preliminary examination of the excavated movable finds attempts to provide information about the nature of the site and to find a possible association with others from the island of Corfu itself and its neighboring areas. Our ultimate goal is to contribute to the study of the social groups of Corfu during the Bronze Age and to shed light on their position in the wider Ionian Sea in the context of the latest archaeological research.

Το ιερό τοπίο της αρχαίας Κέρκυρας: η ύπαιθρος χώρα

Στην παρούσα ανακοίνωση εντοπίζονται οι αρχαιολογικές θέσεις, τα τυχαία και τα ex situ ευρήματα που σχετίζονται με τη λατρεία και τις θρησκευτικές πρακτικές στην κερκυραϊκή ύπαιθρο κατά την αρχαιότητα. Παράλληλα, γίνεται μια προσπάθεια ανασύνθεσης και ερμηνείας του ιερού τοπίου, με έμφαση στο μόνο έως σήμερα ανασκαμμένο ιερό (δωρικός ναός και βωμός) της υπαίθρου, στη Ρόδα της Βόρειας Κέρκυρας.

The sacred landscape of ancient Kerkyra: the countryside

In this announcement, the archaeological sites and the random and ex situ finds related to worship and religious practices in antiquity are located in the kerkyraean countryside. Alongside, an attempt to reconstruct and interpret the sacred landscape is made, with emphasis on the only to date excavated sanctuary (Doric temple and altar) in the countryside in Roda in northern Kerkyra.

Αττική κεραμική στην Κέρκυρα. Η περίπτωση του αποθέτη στο οικόπεδο Δεσύλλα

Στην παρούσα ανακοίνωση θα παρουσιαστεί γενικά κεραμική της Κέρκυρας που προέρχεται από την Αττική. Αφορά κυρίως τα δημοσιευμένα μελανόμορφα και ερυθρόμορφα αγγεία, τα οποία έχουν αποκαλυφθεί κατά καιρούς στις ανασκαφές της πόλης και του νεκροταφείου της αρχαίας Κέρκυρας. Θα επικεντρωθούμε ιδιαίτερα στο οικόπεδο Δεσύλλα και ειδικότερα στην ανασκαφή αποθέτη των ετών 2006-2007. Το οικόπεδο, έχει έκταση περίπου 40 στρεμμάτων και βρίσκεται στα όρια της περιοχής της Γαρίτσας, όπου εκτείνεται το νεκροταφείο της αρχαίας πόλης και συνορεύει με την περιοχή του Ανεμόμυλου, εκεί όπου τοποθετείται το αρχαίο λιμάνι του Αλκινόου.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ο αποθέτης που βρέθηκε στο ΝΔ τμήμα του εν λόγω οικοπέδου, κάτω από ένα εκτεταμένο στρώμα καταστροφής, στη γωνία ενός δωματίου, μέρους από το γενικότερο σύνολο κτιρίων επιμελούς κατασκευής, δημόσιου χαρακτήρα. Περιείχε πολύ καλής ποιότητας μελανόμορφη και ερυθρόμορφη κεραμική, η οποία αποτελείται κυρίως από θραύσματα κρατήρων και αμφορέων, με εξαιρετικές εικονογραφικές παραστάσεις, όπως πολεμικές σκηνές, σκηνές αναχώρησης πολεμιστών, αρματοδρομίες, και με θέματα του κοινωνικού βίου (σκηνές χορού). Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται και τμήματα μελανόμορφων παναθηναϊκών αμφορέων, όλα αττικών εργαστηρίων, από τα οποία κάποια πιθανόν να σχετίζονται με επώνυμους αγγειογράφους, απόδειξη της γνωστής σχέσης της Κέρκυρας με την Αθήνα των κλασικών κυρίως χρόνων. Χρονολογούνται κυρίως από τα τέλη του 6ου αιώνα έως και τα τέλη του 5ου / αρχές 4ου αι. π.Χ.

Attica ceramics in Corfu. The case of the depositor in the plot Desylla

In this announcement will be presented generally ceramics of Corfu originating from Attica. It mainly concerns the published black figure and red figure vases, which have been revealed from time to time in the excavations of the city and the cemetery of ancient Corfu. We will focus in particular on the Desylla plot and in particular on the excavation of the depositor of the years 2006-2007. The plot, has an area of about 40 acres and is located on the edge of the area of Garitsa, where the cemetery of the ancient city extends and borders the area of Anemomylos, where the ancient port of Alkinoos is located. Of particular interest is the depositor found in the SW part of this plot, under an extensive layer of destruction, in the corner of a room, part from the general set of buildings of a diligent construction, public character. It contained very good quality black figure and red figure ceramics, consisting mainly of fragments of craters and amphorae, with excellent pictorial performances, such as war scenes, warrior departure scenes, warriors, and social life themes (dance scenes). These include sections of black figure Panathenaic amphorae, all of which may be related to renowned angiographers, proof of Corfu as well-known the relationship with Athens during the classical years. They date mainly from the end of the 6th century until the end of the 5th- early 4th century b.C.

Η συμβολή της ψηφιακής αποτύπωσης των υδατοσήμων στην έρευνα αρχειακών πηγών (ΓΑΚ-Ν. Κέρκυρας)

Η έρευνα των υδατοσήμων της περιόδου της Ενετοκρατίας είναι σε πολύ πρώιμο στάδιο σε διεθνές επίπεδο. Τα υδατόσημα αποτελούν μία ασφαλή πηγή ποικίλλων πληροφοριών. Το καλοκαίρι του 2019 ξεκινήσαμε συστηματική ερευνητική διαδικασία με στόχο την μελέτη και ανάδειξη αρχείων Ενετικής Περιόδου προερχόμενα από τα Γενικά Αρχεία Κράτους (Γ.Α.Κ.) – Νομού Κέρκυρας. Ένα από τα πεδία της έρευνας αυτής αποτέλεσε η καταγραφή υδατοσήμων σε συμβολαιογραφικά αρχεία. Η επιτόπια έρευνά μας διακόπηκε τον Μάρτιο του 2020. Κατά την έξαρση της πανδημίας έως και σήμερα η ομάδα μας συνεχίζει την διεπιστημονική μελέτη απρόσκοπτα μέσω τηλεδιασκέψεων, με ψηφιακή επεξεργασία των αρχειακών τεκμηρίων και των υδατοσήμων. Το ηλεκτρονικό μέσο καθιστά δυνατή την διεξαγωγή αναζητήσεων για αντιστοιχίσεις χαρτιού σε υπάρχουσες βάσεις δεδομένων της διεθνούς βιβλιογραφίας. Στην παρούσα ανακοίνωση θα παρουσιαστεί η μεθοδολογική προσέγγιση της έρευνάς μας στο πεδίο των υδατοσήμων και τα αποτελέσματα από ένα δείγμα μελέτης -αρχειακά τεκμήρια του δεύτερου μισού του 17ου αιώνα-, το οποίο δίνει ενδιαφέροντα αρχαιολογικά, ιστορικά στοιχεία αλλά και πληροφορίες για τις οικονομικές σχέσεις του Ιονίου χώρου με την Ιταλία και τα κέντρα παραγωγής χαρτιού.

The contribution of an electronic archive of watermarks to archive research (General State Archives of Corfu Prefecture)

The research of paper descriptions corresponding to the watermark images in the archives of the Venetian period is very limited internationally. Watermarks are a safe source of a variety of information. A survey of the watermarks used in notary documents from at the General State Archives of Corfu Prefecture started in the summer of 2019. Our in-situ research was interrupted in March 2020 due to the Covid-19 pandemic and the subsequent general lock down. During the great outbreak of the pandemic until today, our work continues with the digital processing of watermarks and the bibliographic documentation. The electronic medium makes it possible to conduct very sophisticated searches for paper matches very easily, once the database of paper descriptions and watermark images exists of the international bibliography. The use of digital images allows us to preserve more information than simple tracings on paper. This presentation seeks to address the following: the methodological approach and the research up to now -focuses on the second half of the 17th century- that provides interesting archaeological and historical information about the economic relations of the Ionian area with Italy and the paper production centers.

Εντός και εκτός των τειχών.

Συστηματικές και σωστικές ανασκαφές στην αρχαία πόλη της Λευκάδας

Τα τελευταία χρόνια στο πλαίσιο σωστικών ανασκαφών καθώς και μιας συστηματικής αρχαιολογικής έρευνας που πραγματοποιούνται από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδας, έχουν ερευνηθεί αρχαία κατάλοιπα εντός και εκτός των τειχών της αρχαίας πόλης της Λευκάδας. Εντός των τειχών ερευνήθηκαν οικοδομικά λείψανα σε δύο ακίνητα, όπου εντοπίστηκαν τμήματα αρχαίων οικιών. Στο ένα ακίνητο εντοπίστηκε ανδρώνας με ψηφιδωτό δάπεδο, καθώς και αρκετοί χώροι πέριξ αυτού.

Εντός της αρχαίας πόλης και στα πλαίσια συστηματικής ανασκαφής άρχισε η ανασκαφή του αρχαίου θεάτρου. Από τις έως τώρα εργασίες εντοπίστηκε τμήμα του κοίλου και η κάτοψη της ορχήστρας. Η πρώτη εκτίμηση είναι ότι πρόκειται για ένα μεγάλων διαστάσεων θέατρο.

Εκτός των τειχών ερευνήθηκε τμήμα του βόρειου νεκροταφείου σε δύο θέσεις: η πρώτη σε μικρή απόσταση έξω από το βόρειο σκέλος του τείχους, όπου ερευνήθηκαν 63 τάφοι και εντοπίστηκαν βάσεις επιτύμβιων στηλών και επιτύμβιες στήλες κατά χώραν. Η δεύτερη εντοπίστηκε στην οδό Φιλοσόφων που ερευνήθηκε μικρό τμήμα του νεκροταφείου. Τάφοι ερευνήθηκαν και στο νότιο νεκροταφείο στη θέση «Καπάσα» Καρυωτών, όπου εντοπίστηκαν μεταξύ των υπολοίπων τάφων και αρκετοί εγχυτρισμοί. Οι τάφοι που ερευνήθηκαν και στα δύο νεκροταφεία χρονολογούνται από την αρχαϊκή έως και την ελληνιστική περίοδο.

Εκτός των τειχών και στο νότιο λιμάνι της πόλης, πλησίον του αρχαίου λιμενοβραχίονα, ερευνήθηκαν οικοδομικά λείψανα. Συγκεκριμένα ερευνήθηκε τμήμα στωικού οικοδομήματος με ένα αύλειο χώρο στα ανατολικά του και ένα ακόμη συγκρότημα αποτελούμενο από αρκετούς χώρους, οι δύο εκ των οποίων έχουν ανδρώνα και ένα υπόστυλο χώρο στα δυτικά τους. Από όλους τους χώρους συλλέχθηκε ποσότητα εμπορικών αμφορέων, μεταξύ των οποίων και ενσφράγιστες λαβές. Πρόκειται για δημόσιους χώρους που σχετίζονται με δραστηριότητες που αναπτύσσονταν μπροστά στην αποβάθρα, όπως το εμπόριο, η οινοποίηση και η διασκέδαση.

Inside and outside of the walls.

Systematic research program and rescue excavations at the ancient town of Lefkada

In the last few years rescue excavations and a systematic research program are being conducted by the Aitolioakarnania and Lefkada Ephorate of Antiquities that have revealed archaeological remains inside and outside of the ancient Lefkada's city walls. Inside the walls two building complexes were unearthed

in two properties, which can be identified as parts of typical ancient houses. One of the houses was organized with an andron and several other rooms around it.

In the center of the city an ongoing systematic research program has brought the ancient theater of Lefkas to light. Until now, parts of the main theater (Koilon) and the orchestra have been excavated. It seems that the theater was of great dimensions.

Outside the city walls, parts of the North Cemetery were located in two properties: the first one in close distance outside the northern wall, where 63 graves have been excavated, while grave stelae and bases of grave stelae were found in their original position. The second one in a street named Philosophon, where small part of the cemetery was unearthed. Graves as well as pot burials were also found in the South Cemetery at location "Kapassa" in Kariotes. The graves found in both cemeteries are dated from the Archaic to the Hellenistic period.

Outside the walls, at the south port of the town, near the ancient pier, several buildings were brought to light. More specifically part of a stoa with a large open square to the East was found as well as another complex with many rooms, two of which had an andron and a portico to the west. From all the excavated area a great quantity of transport amphorae was collected, among which some stamped amphora handles. Research shows that the buildings were public and are related to the activities that took place in front of the pier, such as trade, wine drinking and entertainment.

Παρουσίαση του έργου «Ανάδειξη Κάστρου Αγίας Μαύρας»

Κτισμένο μεταξύ στεριάς και θάλασσας, στη χερσόνησο που συνδέει τη Λευκάδα με την ακαρνανική ακτή, υψώνεται το κάστρο της Αγίας Μαύρας, ένα επιβλητικό οχυρωματικό σύνολο, το οποίο έχει δεχθεί αλλεπάλληλες επεμβάσεις από τους μεσαιωνικούς χρόνους μέχρι σήμερα, ενσωματώνοντας στον πυρήνα του τις διαφορετικές τάσεις της οχυρωματικής αρχιτεκτονικής, που διαμορφώθηκαν από τις αντίστοιχες ιστορικές περιόδους (Φράγκικη, Οθωμανική, Βενετική και Αγγλική). Το έργο «ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΚΑΣΤΡΟΥ ΑΓΙΑΣ ΜΑΥΡΑΣ ΣΤΗ ΛΕΥΚΑΔΑ» εντάχθηκε στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ιόνια Νησιά 2014-2020» με χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και Δικαιούχο την Εφορεία Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδας. Ξεκίνησε στις 29.12.2017 και έχει ημερομηνία λήξης στις 31.12.2021. Οι ακόλουθες εργασίες υλοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του έργου:

κατασκευή κυκλικής διαδρομής για τους επισκέπτες στο εσωτερικό του κάστρου προς τα κυριότερα σημεία ενδιαφέροντος με δυνατότητα εξυπηρέτησης ατόμων μειωμένης κινητικότητας, επισκευές στο δίχωρο πυροβολείο του βορειοανατολικού προμαχώνα και χρήση του ως εκθεσιακού χώρου, συντήρηση των προς έκθεση αντικειμένων, αποκατάσταση της Πυριτιδαποθήκης και χρήση της ως χώρου ψηφιακών προβολών, ανακάλυψη και αρμολόγηση τριών λιθόστρωτων δαπέδων, αποκατάσταση της κανονιοθυρίδας του βόρειου ημικυκλικού προμαχώνα, τοποθέτηση φυλακίου /εκδοτηρίου εισιτηρίων πλησίον της εισόδου του κάστρου, κατασκευή νέων χώρων υγιεινής, αποκατάσταση της εκκλησίας της Αγίας Μαύρας και του κελιού των Φραγκισκανών μοναχών, εκτεταμένη αποψίλωση και περιποίηση δένδρων, περιοχοίνιση σε επικίνδυνα σημεία στα τείχη του κάστρου, φωτισμός της διαδρομής επισκεπτών και επιλεγμένων κτηρίων, εγκατάσταση συστήματος πυροπροστασίας, σχεδιασμός και τοποθέτηση ενημερωτικών και κατευθυντηρίων πινακίδων, μεταφορά και τοποθέτηση δώδεκα (12) κανονιών επί των τειχών της βόρειας πλευράς, δημιουργία οργανωμένου αποθηκευτικού χώρου, εκπόνηση των απαραίτητων μελετών (μουσειολογική, μουσειογραφική και ηλεκτρομηχανολογική), αεροφωτογράφιση των διάφορων φάσεων των εργασιών, έκδοση τρίγλωσσου ενημερωτικού φυλλαδίου, έκδοση εκπαιδευτικού έντυπου υλικού, έκδοση φυλλαδίου στον κώδικα Braille, δημιουργία ιστοσελίδας και διοργάνωση ημερίδας για την παρουσίαση του μνημείου και του έργου.

Presentation of the project «Promotion of the fortress of Santa Maura, Lefkada»

Built between land and sea, on the peninsula that connects Lefkada with the Acarnanian coast, the castle of Agia Mavra is an imposing complex of fortifications that has undergone successive interventions

from medieval times until today. It incorporates in its core different trends of the defensive architecture, which were formed during the respective historical periods (Frankish, Ottoman, Venetian and English). The project «PROMOTION OF THE FORTRESS OF SANTA MAURA, LEFKADA» was included in the Operational Programme «Ionian Islands 2014-2020» with funding from the European Regional Development Fund (ERDF) and Beneficiary the Ephorate of Antiquities of Aitolioakarnania and Lefkada. It started on December 29, 2017 and will be completed by December 31, 2021.

The following works were carried out during the project:

construction of a circular route for the visitors in the interior of the castle to the main landmarks with the capability of serving persons with reduced mobility, repairs at the two-room casemate of the northeast bastion and use of it as an exhibition space, conservation of the exhibition objects, restoration of Powder Magazine and use of it as a digital projections space, unearthing and grouting of three cobblestone floors, restoration of the cannon loophole of the northern semi-circular bastion, placement of a guard house/info-ticket kiosk nearby the castle entrance, construction of new toilets, restoration of the church of Agia Mavra and the cell of Franciscan monks, extensive deforestation and tree care, roping the dangerous places off at the castle walls, lighting of the visitors' route and selected buildings, installation of a fire protection system, design and placement of informative and directional signs, transportation and placement of twelve (12) cannons on the walls of the north side, creation of an organized storage space, preparation of the necessary studies (museological, museographic and electromechanical), aero photo shooting of the various phases of the works, issue of a trilingual informative brochure, issue of educational printed material, issue of a brochure in Braille code, and creation of a webpage and organization of a conference for the presentation of the monument and project.

**Τα νέα Συγχρηματοδοτούμενα έργα Ανάδειξης της Εφορείας Αρχαιοτήτων Κεφαλληνίας και
Ιθάκης και το Διεπιστημονικό Αρχαιολογικό Πρόγραμμα Κεφαλονιάς**

Στο τρέχον ΕΣΠΑ η Εφορεία Αρχαιοτήτων Κεφαλληνίας και Ιθάκης κατόρθωσε να εντάξει άλλα τέσσερα έργα ανάδειξης στην περιοχή της Σάμης, της Αγίας Ευφημίας, του Φισκάρδου και των Τζανάτων. Στο πλαίσιο των αναδειξεων αυτών, η Υπηρεσία σχεδίασε ένα εκτεταμένο διεπιστημονικό πρόγραμμα ερευνών, στα πεδία της Αρχαιο/ Γεω - πληροφορικής, Χωρικής Στατιστικής, Αρχαιομετρίας και Γεωλογίας - ανασύστασης αρχαιοπεριβάλλοντος. Πρόκειται για το πλέον σύνθετο ερευνητικό πρόγραμμα που έχει γνωρίσει το νησί της Κεφαλονιάς, στο πλαίσιο του οποίου θα αναλυθεί και αξιολογηθεί το σύνολο των αρχαιολογικών και αρχαιο-χωρικών δεδομένων και θα επιχειρηθούν ερμηνευτικές προσεγγίσεις στη βάση πρωτογενών και δευτερογενών δεδομένων, αλλά και των σύγχρονων επιστημολογικών προσεγγίσεων.

**The new Co-financed Projects of the Ephorate of Antiquities of Kefallinia and Ithaca and the
Interdisciplinary Archaeological Project of Kefalonia**

In the current National Strategic Reference Framework (NSRF), the Ephorate of Antiquities of Kefalonia and Ithaki managed to integrate four new Archaeological Site Enhancement Projects at Sami, Agia Eufimia, Fiskardo and Tzanata. In the context of these Projects, the Ephorate has planned an extensive Interdisciplinary Research Program in the fields of Archaeo/ Geo-informatics, Spatial Statistics, Archaeometry and Geology - Reconstruction of the Paleoenvironment. This is the most complex research program that the island of Kefalonia has ever experienced, in the framework of which all the archaeological and archaeo-spatial data will be analyzed and further evaluated. New interpretive approaches will be attempted on the basis of primary and secondary data, as well as the most modern epistemological approaches.

Το οικιστικό εκκρεμές, ένα μεθοδολογικό εργαλείο για τη μελέτη της οικιστικής εξέλιξης μιας περιοχής. Εφαρμογή στην περίπτωση της Κεφαλονιάς

Το οικιστικό εκκρεμές αποτελεί ένα μεθοδολογικό εργαλείο που συμβάλλει στην αρχαιολογική διερεύνηση της οικιστικής κατανομής και εξέλιξης μιας περιοχής. Σύμφωνα με το μοντέλο αυτό, η κατοίκηση μιας περιοχής κινείται εναλλάξ μεταξύ δύο άκρων, της διασποράς και της συγκέντρωσης. Η εκάστοτε θέση του εκκρεμούς αποκαλύπτει χαρακτηριστικά της κατοίκησης κατά τη συγκεκριμένη περίοδο, όπως για παράδειγμα το μέγεθος και η διάρκεια λειτουργίας των οικιστικών εγκαταστάσεων, καθώς και οι πολιτικο-οικονομικές σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ τους. Στην ανακοίνωση αυτή παρουσιάζεται για πρώτη φορά συστηματικά το μοντέλο του οικιστικού εκκρεμούς και επιχειρείται η εφαρμογή του στην περίπτωση της Κεφαλονιάς. Ειδικότερα, αξιοποιείται το σύνολο των διαθέσιμων αρχαιολογικών δεδομένων, ούτως ώστε να εξεταστεί η οικιστική εξέλιξη του νησιού, από τους Προϊστορικούς έως τους Ρωμαϊκούς χρόνους. Τα θετικά αποτελέσματα της πιλοτικής αυτής εφαρμογής του οικιστικού εκκρεμούς ενδέχεται να ενισχύσουν την καθιέρωσή του ως μεθοδολογικού εργαλείου της αρχαιολογικής έρευνας.

The settlement pendulum, a methodological tool for the study of settlement pattern changes in a region. Application in the Kefhalonia case

The settlement pendulum is a methodological tool contributing to the archaeological investigation of settlement distribution and pattern change of a region. In this model, the settlement of a region alternates between two extremes, that of dispersion and that of nucleation. The position on the arc of the pendulum reveals certain settlement features during a specific period, such as the size and duration of settlements, as well as the interrelationship at economic and/or political level. In this presentation the settlement pendulum model is presented systematically for the first time and is applied to Kefhalonia. Particularly, all published archaeological data is taken into account in order to examine settlement pattern changes on the island from prehistoric to Roman times. The positive results of this pilot application of the settlement pendulum may strengthen its establishment as a methodological tool of the archaeological research.

Θαλαμωτοί τάφοι και “Σιροί”, Αρχαιολογία και Γεωεπιστήμες. Η διεπιστημονική προσέγγιση της τεχνικής ανόρυξης και κατασκευής των θαλαμωτών τάφων στην Κεφαλονιά κατά την Υστεροελλαδική περίοδο

Τα νεκροταφεία θαλαμωτών τάφων συνιστούν την “ορατή” μαρτυρία της μυκηναϊκής παρουσίας στο νησί κατά την Υστεροελλαδική περίοδο και δη κατά τους μετανακτορικούς λεγόμενους Χρόνους. Εντοπίζονται τόσο στα δυτικά του νησιού, στην Παλική, όσο και στο κεντρικό τμήμα του στην περιοχή από τα Ραζάτα μέχρι και τα Μεταξάτα.

Πρόκειται για μνημειώδεις κατασκευές, η δημιουργία των οποίων αποτελεί διαδικασία επίπονη και εργώδη, δεδομένου ότι λαξεύονται στο φυσικό ασβεστολιθικό πέτρωμα. Συγκεκριμένα, πρόκειται για Πλειοκαινικούς (5,333-2,58εκατ. έτη) λιθολογικούς σχηματισμούς, οι οποίοι αποτελούνται κυρίως από λιμνοθαλάσσιας προέλευσης ιζήματα. Επισημαίνεται ότι το Πλειόκαινο αντιπροσωπεύεται κυρίως κοντά στη βάση του από στρώμα ασβεστολίθου, το οποίο προς τα πάνω μεταπίπτει σε υποκίτρινη άμμο, ψαμμίτη, και ψαμμιτικό ασβεστόλιθο. Το γεγονός αυτό σημαίνει μεταβολή της κοκκομετρικής του σύστασης, όπου σε συνδυασμό με τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες και την έντονη τεκτονική που χαρακτηρίζει την περιοχή, παρουσιάζει ανισότροπη γεωτεχνική συμπεριφορά ως προς τη σκληρότητα και τη συνεκτικότητά του.

Στα ταφικά αυτά μνημεία αποτυπώνεται αφενός μεν η ιδιαιτερότητα της νησιωτικής αυτής περιφέρειας του μυκηναϊκού κόσμου, αφετέρου δε και η τοπική ποικιλομορφία στο πλαίσιο αυτής, η οποία με τη σειρά της και σε συνδυασμό με τον εντοπισμό συγκεκριμένου χωρικού, αλλά και κατασκευαστικού προτύπου (pattern) επιτρέπει μια νέα προσέγγιση των αρχαιολογικών δεδομένων της περιόδου.

Chamber tombs and “Siroi”, Archaeology and Geosciences. An interdisciplinary approach to the technique of bedrock extraction and construction of chamber tombs in Kefalonia during the Late Helladic period

Chamber tomb cemeteries are the main “visible” evidence of the Mycenaean presence on the island of Kefalonia during the Late Helladic period, especially after the so-called Collapse. They are located both in the west of the island, in Paliki, and in its central part, in the area extended from Razata to Metaxata. Kefallenian chamber tombs are monumental structures, the construction of which is a laborious process, given that they are hewn out of the natural bedrock, namely Pliocene (5.333-2.58 million years) lithological formations, which mainly consist of lagoonal sediments. The Pliocene is mainly represented by a layer of limestone, which upwards turns into yellowish sand, sandstone, and sandy limestone. This indicates

a gradual change of its granulometric composition, which in combination with the adverse weather conditions and the intense tectonism that characterizes this area, the anisotropic geotechnical behavior prevails and is expressed with the differential hardness and cohesion of the rocks.

Morphological and construction characteristics of these burial monuments reflect on the one hand the particularity of this island region, on the other hand local diversities, which, in their turn and in combination with the observed spatial and construction pattern, allow a new approach to the archaeological record of the period.

Ο λιμένας και το εμπορικό κέντρο της Σάμης κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους

Μετά την κατάληψη της Κεφαλονιάς από τους Ρωμαίους, η πόλη της Σάμης αναπτύσσεται ως μια από τις πιο εύρωστες και ισχυρότερες πόλεις του νησιού αλλά και του Ιονίου. Η ανακοίνωση αφορά στην παρουσίαση της εμπορικής δραστηριότητας της Σάμης κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους, και πιο συγκεκριμένα του εμπορικού κέντρου της πόλης, που αναπτύσσεται στο χώρο του λιμένα. Σκοπός της ανακοίνωσης είναι μια συνοπτική πρώτη παρουσίαση των πρώτων στοιχείων που ήρθαν στο φως από την ανασκαφική έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε ιδιωτικό ακίνητο, στη θέση «Λουτρό», όπου αποκαλύφθηκε ο ρωμαϊκός λιμένας και αρχιτεκτονικά κατάλοιπα οικοδομικών συγκροτημάτων για την εξυπηρέτηση εμπορικών δραστηριοτήτων.

The port and the commercial center of the city of Sami during the roman period

After the roman conquest of Kefalonia, the city of Sami became one of the most powerful cities not only on Kefalonia but also in the Ionian islands. This announcement presents the commercial activity of the city of Sami, during the roman times and more specifically the port where the commercial center of the city was developed. The announcement aims at a brief presentation of the first archaeological evidence coming from a rescue excavation at a private field, at the spot “Loutro”, where the roman port and many architectural remains of building complexes, used for commercial activities, were discovered.

Νέα στοιχεία σχετικά με την τυπολογία τάφων και ταφικές πρακτικές στην πόλη Πάνορμο της Κεφαλονιάς. Παρουσίαση προκαταρκτικών δεδομένων που προέκυψαν από πρόσφατη σωστική ανασκαφική έρευνα στη θέση Ανδρέα Λιμάνι Φισκάρδου

Τα μέχρι σήμερα ανασκαφικά δεδομένα από τον οικισμό Φισκάρδου της βορειοανατολικής Κεφαλονιάς εξακολουθούν να επιβεβαιώνουν ότι η πόλη Πάνορμος που αποκαλύπτεται στην περιοχή αναπτύχθηκε κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους. Μάλιστα, η άνθηση που γνώρισε η πόλη αντικατοπτρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην ταφική αρχιτεκτονική της, συχνά μνημειακή, με σαφείς επιρροές από γνωστά κέντρα του ρωμαϊκού κόσμου.

Στη θέση Ανδρέα Λιμάνι, στο νοτιοδυτικό άκρο του οικισμού, στο ακίνητο ιδιοκτησίας Αλέξανδρου Τσελέντη πολύ πρόσφατα, ήρθε στο φως τμήμα νεκροταφείου ρωμαϊκών χρόνων της πόλης. Στο ακίνητο, που ερευνήθηκε στο πλαίσιο σωστικής ανασκαφικής έρευνας, είναι δυνατόν να παρακολουθηθούν τύποι ρωμαϊκών τάφων και συγκεκριμένες ταφικές πρακτικές, που προσθέτουν νέα στοιχεία στα μέχρι σήμερα δεδομένα της έρευνας, τόσο κυρίως για τους απλούστερης μορφής τάφους αυτής της περιόδου στην πόλη και ενδεχομένως για τη χωροταξία τους σε σχέση με την κοινωνική διαστρωμάτωση των θανόντων, όσο και για τα έθιμα που ακολουθούνταν από τους Πανορμίτες. Μια πρώιμη παρουσίαση αυτών των στοιχείων αποτελεί το συγκεκριμένο άρθρο.

**New evidence about tomb typology and funerary practices in the city Panormos of Cephalonia.
A presentation of preliminary data emerged from a recent rescue excavation at the locality
Andreas' Limani of Fiskardo**

Recent data from the excavation in the village of Fiskardo at the northeastern part of Cephalonia confirm continuously that the city Panormos which is discovered in the area was developed during Roman times. In fact the flourishing of the city is largely reflected in its burial architecture, often monumental, which shows distinctive influences by well-known centers of the Roman world.

A part of a Roman cemetery of the city came to light very recently at the locality Andreas' Limani, at the southwest end of the village, in the Alexandros' Tselentis plot. The plot was researched in the frame of a rescue excavation and there it is possible to be observed types of Roman tombs and specific funerary practices which introduce new evidence to the current research data, mainly for the simplest tombs forms of this period in the city and possibly for their land-use planning in relation to the social stratification of the deceased, as well as to the customs followed by Panormites. The current article is an early presentation of these data.

**Ρωμαϊκές τιμητικές επιγραφές από το Φισκάρδο (“Η ΠΟΛΙΣ ΑΔΡΙΑΝΩΝ ΠΑΝΟΡΜΙΤΩΝ”)
Κεφαλληνίας**

Από ανασκαφική έρευνα, που έγινε στο ακίνητο Τσελέντη το 2005-7, στη θέση Τηγάνια Φισκάρδου, η αρχαιολογική σκαπάνη έφερε στο φως σημαντικά οικοδομικά λείψανα για τα οποία εικάζουμε ότι ανήκουν στην αγορά του οικισμού της ρωμαϊκής περιόδου.

Από τα σημαντικότερα κατάλοιπα αποτελεί παρόδιος πλακοστρωμένος ορθογώνιος χώρος, όπου σε διάταξη κεφαλαίου Π αποκαλύφθηκαν ενεπίγραφα λίθινα βάθρα, στην άνω επιφάνεια των οποίων διακρίνονται αποτυπώματα που αντιστοιχούν σε πέλματα αγαλμάτων. Από τις επιγραφικές μαρτυρίες αντλούνται σημαντικές πληροφορίες για τη θρησκεία και την πολιτειακή οργάνωση της πόλης, αλλά και για επιφανή πρόσωπα. Δηλώνεται για πρώτη φορά το όνομα της πόλης, «Η ΠΟΛΙΣ ΑΔΡΙΑΝΩΝ ΠΑΝΟΡΜΙΤΩΝ», η οποία συνδέεται με την Νικόπολη, όπως αποδεικνύεται από όνομα αγωνοθέτη των Μεγάλων Ακτίων («ΑΓΩΝΟΘΕΤΗΣ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΑΚΤΙΩΝ»)

**Roman honorary inscriptions from Fiskardo (“Η ΠΟΛΙΣ ΑΔΡΙΑΝΩΝ ΠΑΝΟΡΜΙΤΩΝ”) of
Kefallinia**

From an excavation research, conducted at the Tselenti property in 2005-7, at the Tigania of Fiskardo position, the archaeologist's spade brought to light important building relics for which we suppose that they belong to the market (agora) of the settlement of the roman period.

One of the most important remains is a roadside paved rectangular space where inscribed stone pedestals were unveiled in a Π shaped arrangement, on their upper surface of which imprints corresponding to the soles of statues can be seen. The epigraphic testimonies provide important information about the religion and the state organization of the city, but also about prominent people. For the first time the name of the city is declared, “Η ΠΟΛΙΣ ΑΔΡΙΑΝΩΝ ΠΑΝΟΡΜΙΤΩΝ”, which is connected to Nikopolis, as demonstrated by a name of an agonothetes of Great Actia («ΑΓΩΝΟΘΕΤΗΣ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΑΚΤΙΩΝ»).

Το Ηρώον του Οδυσσέα στην Ιθάκη, αναθεώρηση

Σκοπός της ανακοίνωσης είναι η αναθεώρηση της άποψης του Καθ. Buchholz, στον τιμητικό τόμο «Δώρον», για τον Καθ. Σ. Ιακωβίδη, ότι το Ηρώον του Οδυσσέα, ήταν στην θέση «Σχολή Ομήρου» της Β. Ιθάκης. Η δική μου άποψη, στηριγμένη σε αρχαιολογικά δεδομένα (των Αγγλικών και των δικών μου ανασκαφών) στο νησί, είναι ότι το Ηρώον δεν ήταν σε αυτή τη θέση, αλλά πιθανότατα στον χώρο πλησίον του γνωστού σπηλαιού στην Πόλη. Στη θέση Σχολή Ομήρου, υποστηρίζω ότι ήταν το Ομηρικό ανάκτορο του Οδυσσέα.

The Heroon of Odysseus in Ithaca, Reconcider

The aim of this paper is to reconsider the expressed by the late Prf. H.G. Buchholz in the honorary volume Δώρον for Prof. S. Iakovidis in 2009, that the Heroon of Odysseus or Οδυσσεϊον is situated at the site of the School of Homer in North Ithaca. My suggestion, however, is based on earlier archaeological data (of the British School at Athens from the 1930's) and my recent excavations on the island (1994-2011), is that this heroon was not at this place but most probably near the well-known cave at Polis. At the site of the School of Homer, where a prehistoric acropolis, architectural remains and a Mycenaean underground spring and workshop were recognized, I suggest that it was the place of the Homeric palace of Odysseus.

**Σχολή Ομήρου, 2018-2021: Η εξέλιξη του ερευνητικού προγράμματος του
Πανεπιστημίου Ιωαννίνων στην Βόρεια Ιθάκη**

Στην ανακοίνωση αυτή παρουσιάζεται η πρόοδος του ερευνητικού προγράμματος του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων στην βόρεια Ιθάκη, στο πλαίσιο της εξελισσόμενης, κατά τα τελευταία έτη, Προγραμματικής Σύμβασης Πολιτισμικής Ανάπτυξης (με την συμμετοχή της ΕΦ.Α. Κεφαλληνίας και Ιθάκης, του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, του Δήμου Ιθάκης και της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων), η οποία έχει ως στόχο την προστασία και συνολική ανάδειξη των μνημείων στην μείζονα αρχαιολογική θέση του Αγίου Αθανασίου στην βορειοδυτική Ιθάκη, περιοχή με την μεγαλύτερη συγκέντρωση μαρτυριών οικιστικής και άλλης δραστηριότητας στη νήσο, από την Νεολιθική μέχρι και την Ρωμαϊκή εποχή.

Η θέση, γνωστή ως Σχολή Ομήρου, από τις αρχές του 19ου αιώνα (W. Gell, W. M. Leake) έχει αποτελέσει πεδίο πολυετών, συστηματικών ανασκαφών (1994-2011) του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, υπό την αιμνηστη Καθηγήτρια Λίτσα Κοντορλή-Παπαδοπούλου (2017, με βιβλιογραφία) και τον Ομότιμο Καθηγητή Προϊστορικής Αρχαιολογίας κ. Αθανάσιο Παπαδόπουλο (2003).

Το έργο της ομάδας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, πέρα από την συμβολή στην εξέλιξη των εργασιών πεδίου, περιλαμβάνει την διαχείριση, συντήρηση, επανεξέταση, περαιτέρω τεκμηρίωση και προβολή των πολυπληθών κινητών ευρημάτων διαφορών περιόδων, από την Πανεπιστημιακή Ανασκαφή, μέσω νέων δημοσιεύσεων και εκθέσεων στα δύο (2) Αρχαιολογικά Μουσεία της νήσου, στο Βαθύ και στον Σταυρό.

Από την επανεξέταση μεγάλης ποσότητας κεραμικών και άλλων ευρημάτων και την εκτίμηση των ανασκαφέντων καταλοίπων, προκύπτουν νέα στοιχεία και διαπιστώσεις, που συμβάλλουν σημαντικά στην αποσαφήνιση των χρήσεων του χώρου: κατά την Τελική Νεολιθική, Ύστερη Μυκηναϊκή, Ύστεροκλασική, Ελληνιστική και Ρωμαϊκή περίοδο.

Το Μυκηναϊκό υλικό, αν και μέχρι στιγμής περιορισμένο, προσφέρει, σε συνδυασμό με κάποια ιδιαίτερα στοιχεία στον χώρο, ασφαλή τεκμηρίωση για την ένταξη της Σχολής Ομήρου στο πλέγμα των θέσεων στην βορειοδυτική Ιθάκη, που ορίζουν με βεβαιότητα την κρίσιμη περιοχή του αστικού κέντρου της νήσου κατά την ακμαία Μυκηναϊκή ανακτορική φάση (14ο-13ο αι. π.Χ.).

Στην ανακοίνωση δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στην προβολή των διαφόρων κατηγοριών ευρημάτων των Ελληνιστικών-Ρωμαϊκών χρόνων (περιλαμβανομένων εκείνων της ανασκαφής W. Vollgraff, 1905), τα οποία συνιστούν τον μέγιστο όγκο του υλικού. Στους Ελληνιστικούς χρόνους θα πρέπει να τοποθετηθεί η ανάπτυξη του εκτεταμένου μνημειακού συμπλέγματος, από στιβαρές δομές, διευθετημένου σε άνδηρα, με εντυπωσιακά στοιχεία λαξευτής αρχιτεκτονικής. Πρόκειται για συγκρότημα επίσημου/δημόσιου χαρακτήρα (των Ιθάκων), με πολλαπλή, λατρευτική κυρίως, λειτουργία, συνδεδεμένη πιθανότατα με το θρυλικό παρελθόν της περιοχής.

School of Homer, 1998-2021: The On-Going Research Project of the University of Ioannina in North Ithaca

This paper presents the progress of the research programme of the University of Ioannina in North Ithaca over the past years, within the context of an on-going Agreement for Cultural Development, with the participation of the Ephorate of Antiquities for Kephallenia and Ithaca, the University of Ioannina and the Prefecture of the Ionian Islands. The plan aims at the protection and promotion of the monuments excavated at the major archaeological site of Ayios Athanasios in northwest Ithaca, a well-haroured area showing the longest record of human settlement and multiform activity on the island, with a time-span from the Neolithic to the Roman period.

The site, known as the School of Homer since the beginning of the 19th century (W. Gell, W. M. Leake) has been the terrain of systematic excavations (1994-2011) by the University of Ioannina, under the late Professor Litsa Kontorli-Papadopoulou (2017, with bibliography) and Mr. Athanasios Papadopoulos, Emeritus Professor of Prehistoric Archaeology (2003).

The work of our team, apart from its contribution to the progress of the project on the site proper, entails: the treatment/conservation, re-examination, fuller documentation and promotion of the numerous movable finds of different periods from the University Excavation through new publications and exhibitions in the Archaeological Museums in Ithaca, at Vathy and Stavros.

New data and results deriving from the re-consideration of a large quantity of ceramic and other finds from various sectors, in conjunction with the nature of the architectural evidence on the site, are now seen to contribute considerably to the understanding of the site's functions during the Final Neolithic, Late Mycenaean, Late Classical, Hellenistic and Roman periods.

The extant Mycenaean material, although limited until now, may be claimed to offer, together with some special features at the site, secure evidence for the inclusion of the School of Homer in the network of sites in northwestern Ithaca, which define the crucial area of the urban centre of the island in the flourishing Mycenaean palatial phase (14th-13th cent. B.C.).

In our paper, due emphasis is put on the importance of the various classes of finds of Hellenistic-Roman times, including those from W. Vollgraff's excavation (1905), which constitute the bulk of the material. The Hellenistic phase at the site is marked by the development of a monumental compound consisting of strong units and arranged in terraces, with impressive features of rock-cut architecture. It should be viewed as a complex of formal/public character (of the Ithacans), with multiple, mainly cultic, function, very probably related to the legendary past of the area.

**Νεότερα για την κατοίκηση στο Λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων στην Ύστερη Εποχή Χαλκού –
Πρώιμη Εποχή Σιδήρου: η ζωοαρχειολογική μαρτυρία από την Κρύα**

Η ανακοίνωση αφορά σε όψεις της οικονομικής και κοινωνικής ζωής στο μεταίχμιο ΥΕΧ-ΠΕΣ όπως αυτές τεκμαίρονται και ερμηνεύονται από το ζωοαρχειολογικό σύνολο που προέρχεται από την σωστική ανασκαφή της δεκαετίας του 1980 στη θέση Κρύα, στη βόρεια ζώνη του σύνθετου υδάτινου ταμιευτήρα της Παμβώτιδας στις υπώρειες του Μιτσικελίου. Ειδικότερα, θα παρουσιαστούν και θα συζητηθούν δείκτες και σχήματα οργάνωσης και διαχείρισης του παραγωγικού ζωϊκού κεφαλαίου (κυρίως αιγοπρόβατα και βοοειδή) καθώς και εκείνου που συνδέεται με τον θεσμό της θήρας (π.χ. ελάφια, λαγοί). Τα στοιχεία της μελέτης θα αξιολογηθούν ως προς την αλληλόδραση και την προέκτασή τους αναφορικά με τη δομή των κοινοτήτων (π.χ. κινητικότητα, εποχικότητα, πρακτικές παραγωγής και κατανάλωσης) οι οποίες με ποικίλους τρόπους αξιοποιούσαν συνδυαστικά τα ενδιαιτήματα της Ηπειρωτικής ενδοχώρας ευρύτερα.

**Further evidence for the settlement at Ioannina Basin over the Late Bronze – Early Iron Age:
the zooarchaeological record from Krya**

The paper concerns aspects of the economic and social life at the LBA-EIA transition as these are deduced and interpreted on the basis of the zooarchaeological assemblage from the rescue excavations of the 1980s conducted at the site of Krya, at the northern belt of the Lake Pamvotis complex catchment and the foot of Mitsikeli mountain. More specifically, the paper will focus on and discuss patterns of organization and management as regards the domestic capital (mainly sheep-goat and cattle) and that connected with the institution of hunting (e.g. deer, hare). The analytical data will be evaluated in terms of interconnections and repercussions related to community structure and character as implied by the varied ways the wider inland Epirus habitats were being exploited.

Νέος κιβωτιόσχημος τάφος Εποχής Χαλκού στο Σκαμνέλι Ζαγορίου

Το 2020, κατά την διάρκεια δοκιμαστικών τομών μεταξύ των εκκλησιών του Αγίου Σπυρίδωνα και του Αγίου Γεωργίου Σκαμνελίου, στην περιοχή που το 2016 είχαν έρθει στο φως δύο κιβωτιόσχημοι τάφοι (T1 και T2), αποκαλύφθηκε και τρίτος τάφος (T3) ίδιου τύπου. Ο τάφος ήταν κατασκευασμένος από μονολιθικές ασβεστολιθικές πλάκες και περιείχε τα οστά τεσσάρων νεκρών, κτερισμένων με χάλκινα κοσμήματα και πλήθος ψήφων διαφόρων υλικών. Ο τελευταίος φαίνεται ότι αποτελούσε μαζί με τους δύο προηγούμενους μία ταφική συστάδα, της γνωστής από άλλες θέσεις στο Ζαγόρι (Καλπάκι, Ελαφότοπος) μορφής.

New Bronze Age cist tomb, Skamneli (Zagori)

In 2020 during test pits, between the churches of St. Spyridon and St. George at Skamneli, in the area where in 2016 came to light two cist tombs (T1 and T2), a third tomb (T3) of the same type has been revealed. The tomb was made of limestone slabs and contained the bones of four dead people, furnished with bronze jewelry as well as with a significant number of beads of various materials. The last one seems that belonged to a burial cluster together with the former two, of the known from other sites at the Zagori district (Kalpaki, Elaphotopos) form.

Ευρήματα οπλισμού από τους ελληνιστικούς οικισμούς της Ηπείρου

Το “στρώμα μάχης” που εντοπίστηκε πρόσφατα στην ακρόπολη της Καστρίτσας, αναδείχτηκε ως ένα σημαντικό και ανέλπιστο τεκμήριο, ως προς την αμεσότητα που το συνδέει με το αδρομερώς καταγεγραμμένο στις αρχαίες πηγές επεισόδιο της πολιορκίας της “Τέκμονος” (:). Στην ηπειρωτική αρχαιολογία η εύρεση και ανάλυση αντίστοιχων τεκμηρίων είναι σχετικά σπάνια (με εξαίρεση ίσως το εύρημα του “Νεκρομαντείου” και τα ευρήματα από την πολιορκία της Αμβρακίας του 189 π.Χ.). Σκοπό της παρούσας έρευνας αποτέλεσε η συστηματική συγκέντρωση των ευρημάτων που αναδεικνύουν ή μπορούν να υπονοήσουν την διεξαγωγή κάποιας μορφής σύρραξης ή εχθροπραξίας, όπως: αιχμές δοράτων, βελών καταπελτών, βλημάτων σφενδόνης, μολυβδιδων, λίθινων βλημάτων λιθοβόλων καταπελτών κ.ά). Η έρευνα καλύπτει τα ανασκαμμένα ή/και μερικώς ερευνημένα κατάλοιπα οικισμών στον ηπειρωτικό χώρο που ανάγονται στους ελληνιστικούς χρόνους. Τα αποτελέσματα της μελέτης κρίνονται σε αυτή τη φάση προκαταρκτικά, λόγω της έλλειψης συστηματικών ανασκαφικών εργασιών, δύνανται ωστόσο, να παράξουν κάποια καταρχήν αποτελέσματα, ως προς την ποσότητα των ευρημάτων, την πυκνότητα ή/και τη διασπορά τους.

Weaponry finds from the Hellenistic settlements of Epirus

The weaponry and throwing remains from the Hellenistic acropolis of Kastritsa (Epirus, NW Greece) is a new and unexpected archaeological evidence, directly connected with the episode of the siege of “Tecmon”, roughly recorded in the ancient sources. In the archaeology of Epirus, the discovery and analysis of relevant “military” testimonies is quite rare (with the exception of the finds from “Necromanteion of Acheron” or those from Ambracia, the latter connected with the siege of 189 B.C.). The present research focuses on the systematic indexing of the material remains related or linked to some kind of warfare or hostilities: arrowheads, slingshot missiles, stone missiles from stone-projector catapults etc). The research examines evidence from a variety of settlements in Epirus (excavated or partly investigated), dated to the Hellenistic Period. The results are considered preliminary due to the lack of systematic excavations but nevertheless indicative as to their quantity, spread or density.

Νέα δεδομένα από τις αρχαιολογικές έρευνες στο πλαίσιο του έργου «Ολοκληρωμένη διαχείριση λυμάτων Δήμου Ιωαννιτών για την προστασία της λίμνης Παμβώτιδας- Β' φάση (ολοκλήρωση)» στο λεκανοπέδιο Ιωαννίνων.

Στην επιτοίχια ανακοίνωση θα παρουσιαστούν τα ευρήματα της αρχαιολογικής έρευνας που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Ολοκληρωμένη διαχείριση λυμάτων Δήμου Ιωαννιτών για την προστασία της λίμνης Παμβώτιδας- Β' φάση (ολοκλήρωση)» το οποίο εκτελείται απολογιστικά και με αυτεπιστασία από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων.

Το έργο αφορά στην κατασκευή νέου δικτύου αποχέτευσης στους περιαστικούς οικισμούς του Δήμου Ιωαννιτών και για το σκοπό αυτό εκτελούνται γενικές εκσκαφές στις περιοχές των Καρδαμιτσιών, της Νέας Ζωής, του κάτω Νεοχωρόπουλου, των Σεισμοπλήκτων και της Δροσιάς-Πεντέλης. Στην παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζονται τα νέα ευρήματα από τις εκσκαφές πλησίον της θέσης της μέσης εποχής του χαλκού στο «Παλαμπούτι» στο κάτω Νεοχωρόπουλο καθώς και από την περιοχή των Καρδαμιτσιών.

New data from the archaeological excavations within the project “Integrated wastewater management of the Municipality of Ioannina for the protection of Lake Pamvotida - Phase II (completion)” in the Ioannina basin.

The poster will present the findings of the archaeological research carried out within the project “Integrated wastewater management of the Municipality of Ioannina for the protection of Lake Pamvotida - Phase II (completion)” which is carried out under the supervision of the Ephorate of Antiquities of Ioannina. The project concerns the construction of a new sewage network in the suburban settlements of the Municipality of Ioannina and for this purpose general excavations are carried out in the areas of Kardamitsia, Nea Zoi, Kato Neochoropoulo, Seismoplikta and Drosia-Penteli.

The poster will present the new findings from the excavations near the middle bronze age site at “Palabouti” in Kato Neochoropoulo as well as from the area of Kardamitsia.

Αποτελέσματα της σύγχρονης αρχαιολογικής έρευνας στον κάμπο Πλαισίων στο πλαίσιο του έργου «Βελτίωση αγροτικών δρόμων εκούσιου αναδασμού κάμπου Πλαισίων»

Στην παρούσα ανακοίνωση θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα της αρχαιολογικής έρευνας που πραγματοποιήθηκε κατά το 2020 στο πλαίσιο του έργου «Βελτίωση αγροτικών δρόμων εκούσιου αναδασμού κάμπου Πλαισίων», του Προγράμματος «ΦΙΛΟΔΗΜΟΣ Ι» του Δήμου Βορείων Τζουμέρκων.

Το έργο αφορούσε στη βελτίωση του δικτύου των αγροτικών δρόμων που εξυπηρετούν την περιοχή και τη συνδέουν με το κύριο οδικό δίκτυο και περιελάμβανε γενικές εκσκαφές και καθαρισμούς τάφρων σε χώρους αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, όπως στη θέση «Κακολάγκαδο» που έχει αποκαλυφθεί ταφικός περίβολος, ταφικές κατασκευές και επιτύμβιες στήλες (ΑΜΙ 7614) των ελληνιστικών χρόνων, καθώς και άλλα μνημεία στην ευρύτερη περιοχή.

Results of the contemporary archaeological research in the plain of Plaisia within the project “Improvement of rural roads in the Plaisia plain”

In this announcement the results of the archaeological research carried out in 2020 in the project “Improvement of rural roads in the Plaisia plain” of the “PHILODIMOS I” Program of the Municipality of North Tzoumerka, will be presented.

The project concerned the improvement of the network of rural roads that serve the area and connect it with the main road network and included general excavations and cleaning of trenches in sites of archaeological interest, such as the “Kakolagado” site where a burial enclosure, burial structures and a stelae of Hellenistic times, have been discovered (AMI 7614) as well as other monuments in the area.

**Αγροτικές και εμπορικές εγκαταστάσεις της ύστερης αρχαιότητας, στη θέση «Αμπελιά», στο
Επισκοπικό Ιωαννίνων**

Κατά τις εργασίες κατασκευής της Ιόνιας Οδού στο λεκανοπέδιο Ιωαννίνων (2014-2016), σε θέση που βρίσκεται μεταξύ των οικισμών Αμπελιά και Επισκοπικό, 10χλ. περίπου νότια της πόλης των Ιωαννίνων και στα ανατολικά ακρόπολης ελληνιστικών χρόνων που βρίσκεται στη θέση «Καστρί» Επισκοπικού, η έρευνα σε έκταση, στο κέντρο της οποίας δεσπόζει βραχώδης λοφίσκος, έφερε στο φώς οικοδομικά κατάλοιπα και 10 συνολικά τάφους υστερορωμαϊκών και πρωίμων βυζαντινών χρόνων. Στην παρούσα ανακοίνωση θα παρουσιάσουμε, τα λείψανα κτιρίου μεγάλων διαστάσεων που αποκαλύφθηκαν το έτος 2019, σε επίπεδο θεμελίωσης, κατά την συνέχεια της έρευνας στη βόρεια πλευρά του υψώματος. Η έρευνά του σε σχέση με τα άλλα οικοδομικά λείψανα που είχαν αποκαλυφθεί στην περιοχή, οδηγεί στον χαρακτηρισμό τους ως αγροτική εγκατάσταση-εμπορικός σταθμός. Η συσχέτιση των αρχαιολογικών δεδομένων με το φυσικό ανάγλυφο της περιοχής θα συμβάλει στην εικόνα των επαφών μεταξύ λεκανοπεδίου και Αμβρακίας, ενώ παράλληλα «εμπλουτίζεται η τοπογραφία της περιοχής», καθώς η ανασκαφή «προσθέτει» στο χάρτη νέες αρχαιολογικές θέσεις, άγνωστες μέχρι σήμερα.

Agricultural and commercial settlements of late antiquity, at "Ampelia", in Episkopiko, Ioannina

During the construction works of the Ionian Road in the Ioannina basin (2014-2016), in a position located between the settlements of Ampelia and Episkopiko, 10 km. approximately 10 km. south of the city of Ioannina and in the east of the Hellenistic period citadel located at the height of "Kastri" Episkopiko, the excavation in area, in the center of which dominates a rocky hill, brought to light building remains and a total of 10 tombs of late Roman and early Byzantine times. In this announcement we will present the remains of a large building found in 2019, at the foundation level, following the excavation on the north side of the hill.

Its study in relation to the other building remains that had been discovered in the area, leads to their characterization as an agricultural installation-commercial station. The correlation of the archeological data with the natural relief of the area will contribute to the understanding of the contacts between the basin and Amvrakia, while at the same time the topography of the area will be enriched, as the excavation adds to the map new archeological sites, unknown until today.

**Εργασίες συντήρησης σε «σύνολο» χάλκινων αγγείων κλασικών χρόνων από την
Εξοχή Κόνιτσας**

Τον Φεβρουάριο του 2019 οι σωστικές ανασκαφικές έρευνες σε θέση πλησίον του οικισμού της Εξοχής του Δήμου Κόνιτσας έφεραν στο φως ένα σύνολο επτά μεταλλινών αντικειμένων: έναν κάδο με προτομή Διονύσου στις λαβές, ένα φιαλίδιο, μία αρύταινα, δύο πρόχους, έναν κάνθαρο, έναν ηθμό και μία φιάλη, τα οποία χρονολογούνται στους κλασικούς χρόνους. Λόγω της σπουδαιότητάς τους, τα ευρήματα αποσπάστηκαν από το έδαφος μαζί με τον όγκο του χώματος που τα περιέβαλε ώστε να διατηρηθούν στην κατάσταση ανεύρεσής τους. Στη συνέχεια, μεταφέρθηκαν στα εργαστήρια συντήρησης του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης όπου πραγματοποιήθηκε «μικροανασκαφή» κατά την οποία αποκαλύφθηκαν πλήρως τα αντικείμενα και περισυλλέχθηκαν όλα τα αποτμήματά τους. Τέλος, έλαβαν χώρα εργασίες επεμβατικής συντήρησης, που περιέλαβαν μηχανικό καθαρισμό με μικροεργαλεία, συγκολλήσεις και συμπληρώσεις με στόχο τη βέλτιστη ανάδειξη της αρχικής κατάστασης των σπουδαίων αυτών ευρημάτων.

**Conservation works in a “group” of bronze objects dating in the Classical period from
Exochi (Konitsa)**

In February 2019 rescue excavations near the village Exochi of the Municipality of Konitsa brought to light a group of bronze objects: A bucket with a bust of Dionysus on the handles, a small bowl, a ladle, two jugs, a cantharus, a strainer and a bowl, which date back to classical times. Due to their importance, the findings were extracted from the ground along with the volume of soil that surrounded them in order to keep them in their state of discovery. Then, they were transferred to the conservation laboratories of the Archaeological Museum of Thessaloniki where a “micro-excavation” took place during which the objects were completely revealed and all their fragments were collected. Finally, invasive maintenance work was performed that included mechanical cleaning with tools, reassembles and additions in order to optimally highlight the initial condition of these important findings.

**Εντείνοντας τον διάλογο με το ενήλικο κοινό: Φωτοματιές στο
Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων**

Η παρουσίαση αφορά στη βιωματική δράση και την περιοδική έκθεση με τίτλο «Φωτο-ματιές στο Μουσείο», η οποία, με αφορμή τα 10 χρόνια λειτουργίας της Επανεκθέσης του Αρχαιολογικού Μουσείου Ιωαννίνων, σχεδιάστηκε, υλοποιήθηκε και παρουσιάστηκε, το 2018 και το 2019, στο Μουσείο, στο διατηρητέο αναψυκτήριο «ΟΑΣΗ» στην κεντρική πλατεία των Ιωαννίνων, έργα αμφότερα του νεωτεριστή αρχιτέκτονα Άρη Κωνσταντινίδη, καθώς και στην Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας. Αναλύονται οι στόχοι, η διαδικασία και η εμπειρία, το μουσειολογικό σκεπτικό κλπ. Στο διφυές αυτό πρόγραμμα, ο σκοπός του οποίου ήταν συνοπτικά η, με εναλλακτικό τρόπο, πρόσκληση-πρόκληση μιας συμπεριληπτικής σχέσης μεταξύ του Μουσείου και της ενήλικης μοίρας της τοπικής κοινωνίας, συμμετείχαν 43 μέλη των τεσσάρων φωτογραφικών ομάδων - Φωτογραφική Ομάδα Ιωαννίνων, Φωτογραφιστές, Φωτογραφικός Σύλλογος Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και Φωτόραση- που δραστηριοποιούνται στα Ιωάννινα.

**Enhancing the dialogue with adult audiences: Photo-glances at the
Ioannina Archaeological Museum**

The paper concerns the experiential activity and the temporary exhibition entitled “Photo-glances at the Museum”, which was organized, in 2018 and 2019, in the context of celebrating the decade since the inauguration of the re-exhibition of the Ioannina Archaeological Museum permanent collections. The temporary exhibition was also presented at the OASIS café, in the center of Ioannina city, a building designed by the same modernist architect of the Museum, namely Aris Konstantinidis. It was also hosted at the Konitsa Public Library. In the paper are analysed the scope, the process and the experience, the museological narrative etc. In this dual project, which aimed to invite and provoke an incorporating relation between the Museum and the adult sector of the local community, took part 43 photographers, members of the four photographic societies active in Ioannina, namely “Photographic Group of Ioannina”, “Photografistes”, “Fospi-Photographic Society of the Ioannina University” and “Photorasi”.

Εργασίες συντήρησης των κινητών ευρημάτων της ΕΦΑ Άρτας

Στο εργαστήριο συντήρησης κινητών ευρημάτων της Εφορείας Αρχαιοτήτων στο Μουσείο της Άρτας πραγματοποιούνται εργασίες συντήρησης και αποκατάστασης αρχαιολογικών ευρημάτων, τα οποία προέρχονται από ανασκαφικές εργασίες. Τα ευρήματα προς συντήρηση προέρχονται από τη Νεκρόπολη-Ανάδειξη Αμβρακίας, το Κάστρο Άρτας, την Παρηγορίτισσα, την Αγία Θεοδώρα, το Μικρό Θέατρο, καθώς και από διάφορα οικόπεδα. Πιο συγκεκριμένα συντηρούνται αντικείμενα κεραμικά, υάλινα, μεταλλικά και λίθινα. Οι κύριες επεμβάσεις περιλαμβάνουν αναλόγως πάντα με το αντικείμενο προς συντήρηση και τις ανάγκες αυτών, καθαρισμό-στερέωση-συγκόλληση- συμπλήρωση και τέλος την αισθητική αποκατάσταση, όπου αυτό κριθεί αναγκαίο. Για τα αντικείμενα, από τη στιγμή που εισέρχονται στο εργαστήριο, αξιολογείται η κατάσταση διατήρησής τους και στη συνέχεια ακολουθεί ο προσδιορισμός των επεμβάσεων συντήρησης με την εφαρμογή των κατάλληλων τεχνικών μεθόδων. Στο τέλος γίνεται η διαμόρφωση των συνθηκών προστασίας αρχαιολογικών ευρημάτων. Τα έργα συντηρούνται ώστε να εξασφαλισθεί η δομική τους σταθερότητα και η αισθητική τους αρτιότητα στο πλαίσιο πάντα των διεθνών κωδικών ηθικής και δεοντολογίας που αφορούν τους τομείς της συντήρησης πολιτιστικών αγαθών.

Maintenance of movable artifacts at EF of Arta

The laboratory for the preservation of movable artifacts of the Ephorate of Antiquities at the Museum of Arta carries out maintenance and restoration of archeological artifacts, which come from excavations. The artifacts for preservation come from the Necropolis-Prominence of Amvrakia, the Arta Castle, Parigoritissa, Agia Theodora, the Small Theater, as well as from various sites. More specifically, ceramic, glass, metallic and stone objects are preserved. The main interventions include, cleaning-fixing-welding-completion and finally aesthetic restoration where necessary, depending always on the special maintenance needs of the item. The assessment of the item's condition when it reaches the laboratory is followed by the identification of the needed maintenance interventions by applying the appropriate technical methods. At the end, the conditions for the protection of archaeological artifacts are established. The items are maintained to ensure their structural stability and aesthetic perfection always in compliance with the international codes of ethics for the preservation of cultural property.

**Σωστική ανασκαφική έρευνα στο οικόπεδο Στεφάνου στον Όρμο Βαθύ Πρέβεζας,
αρχαίο επίνειο της Νικόπολης**

Το οικόπεδο ιδιοκτησίας Φωτίου & Αποστόλου Στεφάνου βρίσκεται στη δυτική παραλία του Όρμου Βαθέως, στο δυτικό τμήμα της χερσονήσου του Αγ. Θωμά στον Δήμο Πρέβεζας. Η ευρύτερη περιοχή, γνωστή και ως Φανερωμένη, έχει κηρυχθεί ως αρχαιολογικός χώρος το 2011, καθώς, σύμφωνα με τα πορίσματα από συστηματική επιφανειακή έρευνα, στα πλαίσια προγράμματος επιφανειακών ερευνών (Nikopolis Project), που πραγματοποιήθηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1990, εντοπίστηκε πόλισμα, το οποίο ταυτίζεται με το επίνειο της Νικόπολης. Στο οικόπεδο πραγματοποιήθηκε σωστική ανασκαφική έρευνα σε δύο περιόδους (2016 και 2020), προκειμένου να διερευνηθεί ο προς οικοδόμηση χώρος του ακινήτου. Εντοπίστηκε τμήμα εργαστήριου ή μιας εκτεταμένης οικίας με οκτώ ανεξάρτητους εργαστηριακούς χώρους, η οποία με βάση τα κινητά ευρήματα παρουσιάζει μακρά διάρκεια χρήσης από τους αυτοκρατορικούς χρόνους και μέχρι τον 4ο-6ο αι. μ.Χ. Το οικοδόμημα συμπληρώνει τις γνώσεις μας για την τοπογραφία του αρχαίου πολισματος, καθώς φαίνεται να σχετίζεται -τόσο μορφολογικά όσο και χρονολογικά- με αντίστοιχα που ερευνήθηκαν κατά την προηγούμενη δεκαετία από την Εφορεία Αρχαιοτήτων σε ακίνητα στην περιοχή.

Rescue excavation at Ormos Vathi, ancient port settlement of Nicopolis

The plot owned by Fotis & Apostolos Stefanou is located on the west shore of Ormos Vathi in the western part of Ag. Thomas Peninsula at Preveza. The wider area, also known as Faneromeni, has been declared an archaeological site in 2011 as -according to the findings of the systematic surface research program (Nikopolis Project) carried out in the early 1990s-, was identified as the port settlement of Nicopolis. The rescue excavation was carried out on the plot during two periods (2016 and 2020) in order to investigate the area of the property that was to be built. A part of a workshop or an extended house with eight independent workshop rooms was discovered. Based on the findings the building had a long period of use from the imperial times up until the 4th-6th century A.D. Both morphologically and chronologically, the building is part of the ancient settlement -that had been investigated during the last decade by the Ephorate of Antiquities in the area- and its excavation results supplementing our knowledge of the topography of the ancient settlement.

Ψηφιδωτά δάπεδα αγρέπαιλης ρωμαϊκών χρόνων στο Κανάλι Πρέβεζας

Κατά τη διάρκεια σωστικών ανασκαφών σε γεωτεμάχιο ιδιώτη στο Κανάλι του Δήμου Πρέβεζας, αποκαλύφθηκαν μεταξύ των ετών 2013 και 2018 τα ερείπια αγρέπαιλης ρωμαϊκών χρόνων.

Η ανακοίνωση θα επικεντρωθεί στην παρουσίαση των ψηφιδωτών δαπέδων, που αποκαλύφθηκαν το έτος 2018, σε τέσσερις χώρους του λουτρού και σε παρακείμενο χώρο της οικίας. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι ψηφιδωτές παραστάσεις που αποκαλύφθηκαν στον θάλαμο εφίδρωσης του λουτρού (sudatorium), και παριστάνουν μεταλλικά σκεύη, ενώ το δάπεδο του παρακείμενου χώρου διακοσμείται, μεταξύ άλλων, με κληματίδα, καρπούς και πτηνά.

Είναι έκδηλη, τόσο κατασκευαστικά όσο και θεματολογικά η διαφοροποίηση των ψηφιδωτών του λουτρού και αυτού του παρακείμενου χώρου. Τα πρώτα μπορούν να χρονολογηθούν, βάσει παραλλήλων της Νικόπολης, αλλά και άλλων περιοχών της Αυτοκρατορίας, στα μέσα ή στο τέλος του 2ου αιώνα μ.Χ. Το ψηφιδωτό στο χώρο βορειοδυτικά του λουτρού με παράσταση κληματίδας χρονολογείται στον 4ο αιώνα μ.Χ.

Mosaic floors from a villa rustica of the roman period at Kanali, Preveza

During excavations, between the years 2013-2018, on private property in Kanali of Preveza, a roman urban villa was unearthed. This paper will focus on the presentation of the mosaic floors, discovered in the year 2018, in four rooms of the house bath and another one in an adjacent room of the house.

Of particular interest are the mosaic floors from the sweat chamber of the bath (sudatorium), depicting metal vessels, and from one adjacent room northwest of the bath, depicting wine leaves, grapes and birds. Obviously, there are differentiations between those mosaics, as far as construction details are concerned, but also in their subject matters. The floors of the bath can be dated according to parallels from Nicopolis and other examples from the Empire to the mid- or late 2nd century AD, while the mosaic of the room northwest of the bath to the 4th century AD.

Νέα αρχαιολογικά δεδομένα από τις Νεκροπόλεις της Νικόπολης στην ευρύτερη περιοχή του Λιμένα Κόμαρος

Τα έτη 2018 και 2019 η ΕΦΑ Πρέβεζας, με τη συνδρομή της Περιφέρειας Ηπείρου, πραγματοποίησε σειρά εκτεταμένων καθαρισμών στο παράλιο μέτωπο δυτικά της αρχαίας Νικόπολης. Στην περιοχή του Μύτικα, στη θέση «Φάρος», κατά τη διάρκεια καθαρισμών και διαμορφώσεων μετά από κατολισθήσεις της ακτογραμμής, εντοπίστηκαν δύο κτιστοί κιβωτιόσχημοι τάφοι, που χρονολογούνται από τον 4ο αι. μ.Χ. και εξής, καθώς και μεταγενέστερο κτηριακό συγκρότημα.

Στην περιοχή του αισθητικού δάσους Μονολιθίου, σε αγροτεμάχιο ιδιοκτησίας ΥΠΠΟΑ, όπου υπήρχαν εντοπισμένα κατάλοιπα της Δυτικής Νεκρόπολης της Νικόπολης, πραγματοποιήθηκε εκτενής αποψίλωση της βλάστησης που αναπτύχθηκε με την πάροδο του χρόνου. Κατά τις εργασίες αποκαλύφθηκαν ταφικά μνημεία, τα οποία δεν ήταν γνωστά στην έρευνα, καθώς και σημεία της ταφικής οδού που κατέληγε στο λιμάνι. Ο καθαρισμός της εν λόγω περιοχής μας δίνει την εικόνα της βασικής οδού πρόσβασης και των πέριξ αυτής μνημείων κατά την αρχαιότητα και θα είναι το έναυσμα αξιοποίησης και ανάδειξης του δυτικού μετώπου της Νικόπολης.

New archaeological evidence from the Cemeteries of Nicopolis near the Komaros port

During 2018 -2019 the Ephorate of antiquities of Preveza, with the contribution of the Prefecture of Epirus, made configurations and deforestations at the seaside area west of ancient Nicopolis. In the Mytika village, in the area known as “Pharos”, two cist graves that can be dated to the 4th century A.D and a later building complex have been found.

During deforestations works in order to protect the forest of Monolithi from fire, well preserved burial monuments that were not known until then came into light. Furthermore, parts of the road that was leading to the harbor Komaros were revealed.

Revealing this area will accomplish the picture of the main road that was leading to the town in the antiquity. The provided elements will be the motive to enhance the west part of Nicopolis.

Μνημεία και χώροι της ΠΕ Πρέβεζας που συνδέονται με την Επανάσταση

Η Επανάσταση του 1821 έλαβε χώρα σε κάθε περιοχή της σημερινής Ελλάδας με αποτέλεσμα τόποι μνήμης να βρίσκονται διάσπαρτοι στον ελληνικό χώρο.

Στην Πρέβεζα, τμήμα της Ηπείρου, κοντά στο μνημείο του Ζαλόγγου, έργο του Ζογγολόπουλου, με τη θυσία των Σουλιωτισσών βρίσκεται η Μονή Ταξιαρχών που περιβάλλεται από τάφους και το γνωστό γυναικείο μοναστήρι του Αγίου Δημητρίου.

Στο φρούριο Πέντε Πηγάδια Κλεισούρας, του Δήμου Ζηρού, πολέμησε ο Μακρυγιάννης, ενώ στον περιβάλλοντα χώρο του Ι. Ν. Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης υπάρχει κενοτάφιο του Κυριακούλη Μαυρομιχάλη, ο οποίος σκοτώθηκε στη μάχη της Σπλάντζας (Αμμουδιά).

Μέσα από τα μνημεία δίνεται ο γεωγραφικός προσδιορισμός και τα ιστορικά γεγονότα που έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια της Επανάστασης που «τυπικά» ξεκίνησε το 1821.

Τα ανωτέρω μνημεία μπορεί να αποτελέσουν αφετηρίες εκπαιδευτικών διαδρομών και προγραμμάτων, μέσα από τα οποία θα παρουσιάζονται τα ιστορικά γεγονότα και οι τοπικοί ήρωες.

The monuments and archaeological sites of the Prefecture of Preveza and their relation to the Revolution of 1821

The Revolution of 1821 took place in every region of Greece. Battles took place over a large area and memorial sites are located in various parts of Greece.

In Preveza, part of Prefecture of Epirus, there is the monuments of Zalongos, an important and well-known monuments (Souliotisses). Near this places there is the church of Taxiarches which is surrounded by tombs and the famous Monastery of Agios Dimitrios.

Makrygiannis fought in the Pente Pigadia Kleisouras (ottoman fortress), while in the Splantza, near church of Saint Kosntantinos-Eleni, Kyriakoulis Mavromichalis was killed in the battles of Splantza (Ammoudia).

Through the monuments are given the historical events that took place during the Revolution

The above mentioned monuments can be the starting points of educational routes that are enriched by historical events.

Δια-δράσεις της ΕΦΑ Πρέβεζας κατά τη διετία 2019-2021

Η επιτοίχια ανακοίνωση παρουσιάζει τις δράσεις που υλοποίησε η Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας και το Αρχαιολογικό Μουσείο Νικόπολης, κυρίως με αφορμή τους επετειακούς εορτασμούς του Υπουργείου Πολιτισμού & Αθλητισμού (Διεθνής Ημέρα Μουσείων, Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτιστικής Κληρονομιάς κ.α.) κατά τη διετία 2019 - 2021. Πρόκειται για μία περίοδο που στο μεγαλύτερο τμήμα της συνέπεσε με την έξαρση της πανδημίας COVID-19, η οποία επηρέασε καθοριστικά τη μορφή των δράσεων, επιβάλλοντας σχεδόν τον ψηφιακό τους χαρακτήρα: διαδραστικές εκπαιδευτικές εφαρμογές, ψηφιακές εκθέσεις, ψηφιακά λευκώματα.

Ξεχωριστή αναφορά γίνεται στον νέο ιστότοπο του AMN [<https://nicopolismuseum.gr/>] αλλά και στον τρόπο αξιοποίησης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης για την προβολή του έργου του και τη συνεχή επικοινωνία και διάδραση με το ευρύ κοινό [<https://www.facebook.com/amnicopolis>, <https://www.instagram.com/amnicopolis>].

Inter-actions of EFA Preveza during 2019 - 2021

The poster presents the cultural activities implemented by the Ephorate of Antiquities of Preveza and the Archaeological Museum of Nicopolis, mainly on the occasion of anniversary celebrations of the Ministry of Culture & Sports (International Museum Day, European Heritage Days, etc.), during the two-year period 2019 - 2021. It's a period that coincided with the outbreak of the COVID-19 pandemic, which decisively influenced the character of the events, leading to their digital form: interactive educational applications, digital exhibitions, online competitions, digital books and albums.

Special mention is given to the new website of the AMN [<https://nicopolismuseum.gr/>] along with the utilization of the museum's social media accounts for the promotion of its work and the continuous communication and interaction with the public [<https://www.facebook.com/amnicopolis>, <https://www.instagram.com/amnicopolis>].

Λατρείες της Κέρκυρας

Ο αποικισμός της Κέρκυρας από τους Κορινθίους περί το 735 π.Χ. υπήρξε περίοδος-σταθμός για το νησί, επηρεάζοντας ακόμη και τα θρησκευτικά πράγματα. Ακολουθώντας το Ολύμπιο Πάνθεον, οι Κερκυραίοι ανανέωσαν τις τοπικές λατρείες, ενώ οι θρησκευτικές τους αντιλήψεις δεν άφησαν ανεπηρέαστο κανέναν τομέα της δημόσιας -και όχι μόνο- ζωής. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η απαρίθμηση και η εξέταση των θεοτήτων, που λατρεύονταν στην Κέρκυρα κατά την αρχαιότητα, ήδη από την εποχή του αποικισμού μέχρι και την κατάκτησή της από τους Ρωμαίους, το 229 π.Χ., με βάση τα αρχαιολογικά κατάλοιπα (ναοί και γλυπτά), τις γραμματειακές πηγές και τα νομίσματα.

Divinities in Korkyra

The Colonization of Korkyra by the Corinthians in c. 735 B.C. was a turning point for the island, affecting even its religious practices. Following the Olympian Pantheon, Korkyrians renewed the local cults, while their religious beliefs had an impact on every aspect of social and private life. The purpose of this study is to enumerate and examine the deities, who were venerated in Korkyra in antiquity, starting from its Colonization until its conquest by the Romans, in 229 B.C., based on archaeological remains (temples and sculptures), literary sources and coins.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΕΔΡΩΝ

Αγγέλη Ανθή

Δρ. Αρχαιολόγος, Προϊσταμένη
Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας
aaggeli@culture.gr

Αγγέλη Ευδοξία

Τεχνικός Συντήρησης
Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης
Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας
Evdoangeli@gmail.com

Αθανασόπουλος Αντώνιος

Μεταδιδάκτωρ Ερευνητής
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
antathanaso@uoi.gr

Αναγνώστου Χρυσάνθη

Αρχιτέκτων Μηχανικός
Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας
anemelie@hotmail.com

Ανδρεάτου Μελπομένη

Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων
Κεφαλληνίας και Ιθάκης
mandreatou@culture.gr

Αντωνιάδης Βύρων

Δρ. Αρχαιολόγος, Εντεταλμένος Ερευνητής
Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών,
Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών
vant@eie.gr

Αρκουμάνης Αθανάσιος

Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας
efaart@culture.gr

Βασιλειάδης Στέφανος

Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας
svasiliadis@culture.gr

Βασιλείου Ελένη

Δρ. Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
evasiliou@culture.gr

Βάσιος Αριστείδης

Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας
avasios@yahoo.gr

Βάσσης Φώτης

Πολιτικός Μηχανικός
Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας
fvassis@yahoo.gr

Βικάτου Ολυμπία

Δρ. Αρχαιολόγος, Προϊσταμένη
Εφορεία Αρχαιοτήτων
Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδας
onikatu@culture.gr

Βιντζηλαίου Ελισάβετ
Πολιτικός Μηχανικός, Καθηγήτρια
Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
elvintz@central.ntua.gr

Γαλάνη Βασιλική
Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας
vasilika.galani@gmail.com

Γεωργίου Ευαγγελία
Συντηρήτρια Έργων Τέχνης
Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας
georgiouev@yahoo.gr

Γεωργούλας Γεώργιος
Αρχαιολόγος (MA)
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
g_georgoulas@yahoo.gr

Chapinal-Heras Diego
Μεταδιδακτορικός Ερευνητής
Αρχαίας Ιστορίας
Complutense University of Madrid, Spain
chapinalheras@gmail.com

Γιαγκούδη Ελένη
Αρχαιολόγος (MA)
Εφορεία Αρχαιοτήτων Κέρκυρας
elenigiagoudi@hotmail.com

Γιαννάκη Βασιλική
Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
vasilikigiannaki@yahoo.com

Γιαννέλος Χρήστος
Πολιτικός Μηχανικός (MSc),
Υποψήφιος Διδάκτωρ
Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
cgiannelos@gmail.com

Γιοβανοπούλου Αναστασία
Αρχαιολόγος (MA)
Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας
giovanastas@yahoo.gr

Γιούνη Παρασκευή
Δρ. Αρχαιολόγος, Τμηματάρχης
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
pgiouni@culture.gr

Γιώτη Σταματία
Αρχαιολόγος (MA)
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
stamatiagiotti@gmail.com

Γκιζά Βαρβάρα
Αρχαιολόγος (MA)
Εφορεία Αρχαιοτήτων
Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδας
efaait@culture.gr

Γκιόκα Κατερίνα

Τεχνικός Συντήρησης
Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης
Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας
Litabee@gmail.com

Γκόνδρα Ελένη

Αρχιτέκτων Μηχανικός

Γκούσκος Στέλιος

Co-founder & Chairman
Εταιρεία Terracom S.A.

Γόγολος Γεώργιος

Research & Development Specialist
Εταιρεία Terracom S.A.

Γραβάνη Κωνσταντίνα

τ. Επίκουρη Καθηγήτρια
Κλασικής Αρχαιολογίας
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
cgravani@uoi.gr

Γρηγορακάκης Γρηγόρης

Δρ. Αρχαιολόγος, Προϊστάμενος
Εφορεία Αρχαιοτήτων
Κεφαλληνίας και Ιθάκης
ggrigorakakis@culture.gr

Δαβίλλα Φωτεινή

Πολιτικός Μηχανικός (MSc)
fotini_dav@hotmail.com

Δαλακούρας Γεώργιος

georgiosdalakouras1@gmail.com

Δήμου Βασιλική

Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
vdimou@culture.gr

Δρακάκης Μανόλης**Δρόσου Δήμητρα**

Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας
ddrosou@culture.gr

Έξαρχος Δημήτριος**Εφεισίου Ειρήνη**

Αρχιτέκτων, Ομότιμη Καθηγήτρια
Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Forsén Björn

Καθηγητής Αρχαιολογίας
University of Helsinki, Finland
bjorn.forsen@helsinki.fi

Gerogiannis Gian Michele

Δρ. Αρχαιολόγος
Università degli Studi di Messina, Italy
gerogiannis.g@gmail.com

Ζαπατίνα Βασιλική
Υποψήφια Διδάκτωρ
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
vasiliki.zapatina@yahoo.com

Ζάρρα Μαρία
Τεχνικός Συντήρησης Αρχαιοτήτων
και Έργων Τέχνης
Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας
Mariazarra1979@yahoo.gr

Ζιάβρα Ελένη
Αρχαιολόγος – Μουσειολόγος
elziavra@hotmail.com

Ζουμπάκη Σοφία
Δρ. Ιστορικός, Διευθύντρια Ερευνών
Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών,
Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών
szoumpa@eie.gr

Ζουμπούλη Ελένη
Δρ. Γεωλόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων
Κεφαλληνίας και Ιθάκης
zoumpouel@gmail.com

Ζωγάκη Αθηνά
Αρχαιολόγος (ΜΑ)
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
azogaki@culture.gr

Θεοδωρακόπουλος Ιωάννης
Πανεπιστήμιο Κρήτης

Ιατροπούλου Κατερίνα
Μηχανικός Λογισμικού

Καθάριου Κλεοπάτρα
Επίκουρη Καθηγήτρια
Κλασικής Αρχαιολογίας
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
kkathariou@uoi.gr

Καίσαρης Κωνσταντίνος
Γλύπτης – Πολιτιστικός Διαχειριστής (MSc)
constantinos.kaisaris@gmail.com

Καλαμπόκης Κωνσταντίνος
Business Development Manager
Εταιρεία Terracom S.A.

Καλογιάννη Ειρήνη
Αρχαιολόγος, Τμηματάρχης
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
ikalogianni@culture.gr

Κάντα-Κίτσου Κατερίνα
Αρχαιολόγος
Επίτιμη Έφορος Αρχαιοτήτων
katerinakanta@windowslive.com

Καππά Χαρά

Αρχαιολόγος (ΜΑ)
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
chkappa@culture.gr

Καραμπά Μαρία

Αρχαιολόγος (ΜΑ)
Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας
mkarampa@culture.gr

Καρατζένη Παρασκευή

Αρχαιολόγος
vkaratzeni@yahoo.gr

Καρβελάς Δημήτριος

Συντηρητής, Τμηματάρχης
Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας
karvelasmitsos@gmail.com

Καρολίδης Δημήτριος

Συντηρητής, Τμηματάρχης
Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης

Καρτά Μελπομένη

Αρχαιολόγος – Τεχνικός Συντήρησης
Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης
Ερευνητικό Κέντρο Αθηνά / ΙΕΛ Ξάνθης

Κατερίνη Έλενα

Υποψήφια Διδάκτωρ
Βυζαντινής Αρχαιολογίας
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
elekaterini@yahoo.com

Κατσαδήμα Ιουλία

Δρ. Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
ikatsadima@culture.gr

Κατσίκης Κωνσταντίνος

Δρ. Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας
k.katsikis@yahoo.gr

Κατσικούδης Νικόλαος

Καθηγητής
Ιστορίας Ελληνικής και Ρωμαϊκής Τέχνης
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
nkatsiku@uoi.gr

Κατσούδας Πέτρος

Πολιτικός Μηχανικός
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
pkatsoudas@culture.gr

Κατσούλη Έλενα

Πολιτικός Μηχανικός
Εφορεία Αρχαιοτήτων
Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδας

Κίγκα Σοφία

Αρχαιολόγος – Μουσειολόγος (ΜΑ)
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
sofiakiga2005@hotmail.com

Κίτσιου Πηνελόπη

Τεχνικός Συντήρησης Αρχαιοτήτων και
Έργων Τέχνης
Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας
Kpinelopi@gmail.com

Κλειδάς Εμμανουήλ

Συντηρητής Έργων Τέχνης
Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας
mkleidas@gmail.com

Κλείτσας Χρήστος

Δρ. Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
ckleitsas76@yahoo.gr

Κοκογιαννάκη Αργυρώ

Μηχανικός Λογισμικού

Κοντογιάννη Θεοδώρα

Αρχαιολόγος, Τμηματάρχης
Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας
thkontogianni@culture.gr

Κοντοπανάγου Κατερίνα

Δρ. Αρχαιολόγος
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Κορτζή Μάτα

Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
matakortzi@gmail.com

Κοτζαμποπούλου Ελένη

Δρ. Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
ekotzamporoulou@culture.gr

Κουιμτζόγλου Τίμος

Αρχιτέκτων Μηχανικός (ΜΑ)
Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Κουκούλη Μυρτώ

Μηχανικός Λογισμικού

Κουλούρη Ελευθερία

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
riakoulouri@yahoo.gr

Κουτσοτόλη Λίλα

Πολιτικός Μηχανικός
lilou8000@yahoo.gr

Κουτσούκου Παναγιώτα

Αρχιτέκτονας - Συντηρητής
panagiota@ecomuseumzagori.gr

Κυραμάριος Νικόλαος

Διοικητικός Υπάλληλος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
nkyramarios@culture.gr

Κυριαζής Ιωάννης

Κύρκου Θάλεια
Αρχαιολόγος (ΜΑ)
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
thalkirkou@gmail.com

Κωνσταντινίδου Έλενα
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
elconstantinidou@gmail.com

Κωτσοκώστας Ιωάννης
Αρχαιολόγος - Ιστορικός (ΜSc)
kotsokostas.y@gmail.com

Λάζαρη Κασσιανή
Αρχαιολόγος - Ιστορικός
Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας
klazari@culture.gr

Λάζου Θεοδώρα
Ιστορικός - Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας
tlazou@culture.gr

Λάμπρου Βασιλική
Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας
vlamprou@culture.gr

Λεοντάρης Λεωνίδας
Αρχιτέκτων Μηχανικός (ΜSc)
Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας
leontaris4@hotmail.com

Λιάμπη Κατερίνη
Καθηγήτρια Αρχαίας Ιστορίας
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
kaliampi@uoi.gr

Λύρα Κωνσταντίνα
Δρ. Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
klira@culture.gr

Λυτάρη Φανή
Δρ. Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων

Λύτρα Αλίκη
Αρχιτέκτων Μηχανικός
Υ.Ν.Μ.Τ.Ε.Η.Β.Ι.Δ.Μ.
aliki.litra@hotmail.com

Λώλος Γιάννος
τ. Καθηγητής Προϊστορικής Αρχαιολογίας
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
ilolos@uoi.gr

Μαγκούτης Κωνσταντίνος

Μαραμπέα Χριστίνα
Δρ. Αρχαιολόγος
chrmarabea@hotmail.com

Ματίκας Θεόδωρος

Μεϊμαρίδης Χαράλαμπος

babismeimar@gmail.com

Μεϊντή Βάσω

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
meinti@yahoo.gr

Μητρίτσια Φωτεινή

foteinikousk@gmail.com

Μιχαήλ Δήμητρα

Δρ. Ανθρωπολόγος – Οστεολόγος
University College Dublin, Ireland
dimitra.michail@ucd.ie

Μιχαηλίδης Γεώργιος

Αγρονόμος Τοπογράφος Μηχανικός (MSc)
Υ.Ν.Μ.Τ.Ε.Η.Β.Ι.Δ.Μ.
gmichailidis@culture.gr

Μιχαηλίδου Νατάσα

Αρχαιολόγος – Μουσειολόγος
Ερευνητικό Κέντρο Αθηνά / ΙΕΛ Ξάνθης

Μιχαλοπούλου Βασιλική

Συντηρήτρια
Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης

Μίχου Ελένη

Αρχαιολόγος (ΜΑ)
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων

Molloy Barry

Αναπληρωτής Καθηγητής
Προϊστορικής Αρχαιολογίας
University College Dublin, Ireland
barry.molloy@ucd.ie

Μουζάκης Χάρης

Δρ. Πολιτικός Μηχανικός,
Αναπληρωτής Καθηγητής
Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Μπαλλά Φωτεινή

Μέλος Ε.ΔΙ.Π. Κλασικής Αρχαιολογίας
Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών
fbala@arch.uoa.gr

Μπατσιλάς Κωνσταντίνος

Μπέτσιου Αταλάντη

Δρ. Αρχαιολόγος
atalantib@hotmail.com

Μπονέλου Έλενα

Δρ. Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Κέρκυρας
ebonelou@culture.gr

Μπουνιά Ελένη

Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Κέρκυρας
emprounia@culture.gr

Μποφίλη Αρβανίτη Μαρία-Άννα

Μωρέττη Καρολίνα

Αρχιτέκτων Μηχανικός (MSc)

Μωυσιάδη Ελένη

Αρχαιολόγος (MA)

Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων

lenamoy@gmail.com

Νάκα Μελίνα

Συντηρήτρια

Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων

mnaka@culture.gr

Νιάρου Μαρία

Αρχαιολόγος

Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας

kazeskaki@yahoo.gr

Νικολοπούλου Βασιλική

Πολιτικός Μηχανικός (MSc),

Υποψήφια Διδάκτωρ

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

villynik@central.ntua.gr

Νούση Μαρία

Δρ. Αρχαιολόγος

Πανεπιστήμιο Βρυξελλών (ULB), Βέλγιο

mnoussis@ulb.ac.be

Νούτσος Λάμπρος

Αρχαιολόγος (MA)

Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας

noutsos.lampros@gmail.com

Ντερμάρης Αλέξανδρος

Εκπρόσωπος της εταιρείας

IQSOFT Software Development

ntermaris@iqsoft.gr

Ξανθόπουλος Κυριάκος

Φυσικός Ανθρωπολόγος,

Υποψήφιος Διδάκτωρ

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

ancbiosoc@gmail.com

Ξάνθος Νίκος

Αρχιτέκτων Μηχανικός (MSc)

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Οικονομίδης Σταύρος

Adjunct Professor,

Arcadia University, Glenside, USA

Ινστιτούτο Διαβαλκανικής

Πολιτισμικής Συνεργασίας (Ι.ΔΙ.ΠΟ.Σ)

Ελληνοαλβανική Αρχαιολογική Αποστολή

ekedimos@yahoo.gr

Οικονόμου Αρτέμιος

Μεταδιδακτορικός Ερευνητής
Science and Technology in Archaeology and
Culture Research Center (STARC)
The Cyprus Institute, Nicosia, Cyprus
a.oikonomou@cyi.ac.cy

Οικονομοπούλου Ερατώ

Πολιτικός Μηχανικός (MSc),
Υποψήφια Διδάκτωρ
Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
eratooikonomopoulou@central.ntua.gr

Παλιεράκη Βασιλική

Δρ. Πολιτικός Μηχανικός
Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
vasopal@central.ntua.gr

Πανάτση Αγγελική

Αρχαιολόγος (MA)
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
apanatsi@culture.gr

Πανταζής Ιάσωνας

Αρχιτέκτων Μηχανικός
Κέντρο Καινοτομίας Fab-Lab Ιωαννίνων
fablabioannina@gmail.com

Παπαβασιλείου Θεοφανώ**Παπαγεωργίου Βασιλική**

Δρ. Αρχαιολόγος, Προϊσταμένη
Διεύθυνσης Τεκμηρίωσης και
Προστασίας Πολιτιστικών Αγαθών
Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού
vpapageorgiou@culture.gr

Παπαδόπουλος Αθανάσιος

Ομότιμος Καθηγητής
Προϊστορικής Αρχαιολογίας
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
papador7@gmail.com

Παπαδόπουλος Νικόλαος

Ερευνητής Β'
Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών – I.T.E.
nikos@ims.forth.gr

Παπαδοπούλου Βαρβάρα

Δρ Αρχαιολόγος, Προϊσταμένη
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
(Αναπληρώτρια)
Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας
vpapadopoulos@culture.gr

Παπαδοπούλου Μέλλω

Δρ. Πολιτικός Μηχανικός
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
mpapadopoulos@culture.gr

Παπακώστα Δήμητρα

Αρχαιολόγος (ΜΑ)

Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας

demi.papakosta@gmail.com

Παπαλέξης Ιωάννης

Πολιτικός Μηχανικός

Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας

jonyphi@yahoo.com

Παπαστράτου Λαμπρινή

Αρχαιολόγος

Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας

Παπαφλωράτου Ελένη

Αρχαιολόγος (Msc), Τμηματάρχης

Εφορεία Αρχαιοτήτων

Κεφαλληνίας και Ιθάκης

erapafloratou@culture.gr

Παπαχριστοδούλου Χριστίνα

Ε.ΔΙ.Π. Τμήματος Φυσικής

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

xrapaxri@uoi.gr

Παππά Κωνσταντίνα

Αρχαιολόγος, Τμηματάρχης

Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας

krappa@culture.gr

Παππά Πολυξένη

Τοπογράφος

Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων

ppappa@culture.gr

Raukkonen Nikolai

Αρχαιολόγος,

Υποψήφιος Διδάκτωρ

University of Helsinki, Finland

Παυλίδης Ευάγγελος

Αρχαιολόγος

Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας

epavlidis@culture.gr

Παυλόπουλος Γεώργιος

Συντηρητής Αρχαιοτήτων και

Έργων Τέχνης (MSc)

Παυλοπούλου Δέσποινα

Αρχιτέκτων

dpavl@yahoo.gr

Πλιάκου Γεωργία

Δρ. Αρχαιολόγος, Τμηματάρχης

Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας

gpliakou@culture.gr

Πρέκα-Αλεξανδρή Καλλιόπη

Δρ. Αρχαιολόγος

Επίτιμη Έφορος Αρχαιοτήτων

kalliopipreka@gmail.com

Σακκάς Δημήτριος
Αρχαιολόγος (ΜΑ)
Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας
dnsakkas@icloud.com

Σαλταγιάννη Ελπίδα
Δρ. Αρχαιολόγος, Τμηματάρχης
Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας
esaltagianni@yahoo.gr

Σαμαράς Ευάγγελος
Μεταδιδακτορικός Ερευνητής
Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών
vsamaras@arch.uoa.gr

Σαμίου Αντιγόνη
Ε.ΔΙ.Π. Τμήματος Φιλολογίας
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
asamiou@uoi.gr

Σαμπαζιώτη Αναστασία
Συντηρήτρια Αρχαιοτήτων και Έργων
Τέχνης (MSc), Υποψήφια Διδάκτωρ
Εφορεία Αρχαιοτήτων Αχαΐας
sab18anst@yahoo.gr

Σαράντη Φωτεινή
Δρ. Αρχαιολόγος, Τμηματάρχης
Εφορεία Αρχαιοτήτων
Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδας
fsaranti@culture.gr

Σγουρούδης Αθανάσιος
Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Κέρκυρας
a.p.sgouroudis@gmail.com

Σέρβη Κατερίνα
Αρχαιολόγος – Μουσειολόγος,
Συγγραφέας

Σικελιανού Στυλιανή Αναστασία
Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
styliana_sik@hotmail.com

Σκαλιστή Ελένη
Αρχαιολόγος (ΜΑ)
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
elenskalisti@gmail.com

Σμύρης Γεώργιος
Αναπληρωτής Καθηγητής
Ιστορίας της Αρχιτεκτονικής
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
gsmiris@uoi.gr

Σουέρεφ Κωνσταντίνος
Δρ. Αρχαιολόγος
Επίτιμος Έφορος Αρχαιοτήτων
souerefk1@gmail.com

Στάικου Παρασκευή
Δρ. Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων
Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδας
vivianstaikou@gmail.com

Σταματίου Γεώργιος

Σταματοπούλου Διονυσία Μαρία
Συντηρήτρια
dm.stamatopoulou@gmail.com

Στάμου Ιουλία
Αρχιτέκτων Μηχανικός (MSc)
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
stamou_ioulia@hotmail.com

Σταυράκος Χρήστος
Καθηγητής Βυζαντινής Ιστορίας
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
chstavra@uoi.gr

Συγκέλλου Ευστρατία
Επικουρη Καθηγήτρια
Βυζαντινής Ιστορίας
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
esynkellou@uoi.gr

Σωτηρίου Ανδρέας
Δρ. Αρχαιολόγος,
Τμηματάρχης Εφορεία Εναλίων
Αρχαιοτήτων
dicomo10@yahoo.gr

Τζανετάτου Ευφροσύνη
Αρχαιολόγος (Msc)
Εφορεία Αρχαιοτήτων
Κεφαλληνίας και Ιθάκης
efitzanetatou@yahoo.gr

Τζοβάρas Παναγιώτης
Αρχαιολόγος (MA),
Υποψήφιος Διδάκτωρ
University of Southampton, England
panostzovaras@outlook.com

Τραγουδάρα Ναταλία
Αρχιτέκτων Μηχανικός

Τράμπα Βασιλική
Συντηρήτρια Έργων Τέχνης
Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας
vaso.trampa@gmail.com

Τσακανίκα Ελευθερία
Δρ. Πολιτικός Μηχανικός,
Επικουρη Καθηγήτρια
Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
eletsaka@central.ntua.gr

Τσακούμης Χρήστος
Αρχιτέκτων Μηχανικός,
Τμηματάρχης Εφορεία
Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
chtsakoumis@culture.gr

Τσατσούλης Χρήστος
Υποψήφιος Διδάκτωρ
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Τσιαφάκη Δέσποινα
Δρ. Αρχαιολόγος, Διευθύντρια Ερευνών
Ερευνητικό Κέντρο Αθηνά

Τσιγκούλης Παναγιώτης
Φωτογράφος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων

Τσότρος Μάνος

Τσουκά Στέλλα
Πολιτικός Μηχανικός (MSc)
Υ.Ν.Μ.Τ.Ε.Η.Β.Ι.Δ.Μ.
st_tsouka@yahoo.gr

Τσούλη Σοφία
Πολιτικός Μηχανικός (MSc)
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
sofia.tsouli@gmail.com

Τσώνος Ακης
Δρ. Αρχαιολόγος, Εκπαιδευτικός
Ινστιτούτο Διαβαλκανικής Πολιτισμικής
Συνεργασίας (Ι.ΔΙ.ΠΟ.Σ.)
akis.tsonos2000@gmail.com

Υψηλός Κωνσταντίνος
Συντηρητής Έργων Τέχνης
Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας
kostasypsilos@gmail.com

Φάκλαρη Υπατία
Αρχαιολόγος (ΜΑ)
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
ifaklari@culture.gr

Φιλίδου Ανθή
Δρ. Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
afilidou@culture.gr

Φιλοκώστας Άρης

Φούντος Ιωάννης

Φωτιάδη Μαρία
Αρχαιολόγος (ΜΑ)
Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας
fotiadi@windowslive.com

Χαλκιά Ευγενία
Δρ. Αρχαιολόγος
Επίτιμη Έφορος Αρχαιοτήτων
halkia@otenet.gr

Χάντας Ιωάννης
Ε.ΔΙ.Π. Τμήματος Μηχανικών Ηλεκτρονικών
Υπολογιστών και Πληροφορικής
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Χαντέλη Βασιλική
Υποψήφια Διδάκτωρ
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
vasiliki1837@yahoo.gr

Χαντζάρα Αναστασία
Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Άρτας
anastasiaxan13@yahoo.com

Χατζηνικολάου Μαρία
Συντηρήτρια Αρχαιοτήτων και
Έργων Τέχνης

Χιώτης Γεώργιος
Αρχαιολόγος, Επιστημονικός Συνεργάτης
Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Ινστιτούτο
Ιστορικών Ερευνών
gchiotis@eie.gr

Χόινας Νίκος
Αρχαιολόγος (ΜΑ)
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
nchoinas@gmail.com

Χουλιάρης Ιωάννης
Δρ. Αρχαιολόγος, Προϊστάμενος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας
ihouliaras@gmail.com

Ψύλλα Νίκη
Δρ. Πολιτικός Μηχανικός
Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΕΦΟΡΕΙΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ &

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ

ΒΔ ΕΛΛΑΔΑΣ & ΝΗΣΙΩΝ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ